

МАРТ 2024

ЛИК

ЕДИН ЕВРОПЕЕЦ В
БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА

LIK@BTA.BG

ИЗДАНИЕ НА БТА ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА, ГОДИНА LIX

WWW.BTA.BG

ISSN 0324-0444

24003

9 770324 044004

Един европеец в българската музика

СЪДЪРЖАНИЕ

2. И се възвиси музикална България...

Владигеровото духовно наследство в светлината на създанието и диалога,
Снежина Врангова

8. Явлението Панчо Владигеров в българската музикална култура, Наташа Янова

12. Проф. Сава Димитров, ректор на Националната музикална академия
„Проф. Панчо Владигеров“: Владигерови са династия в музиката

20. Къща музей „Панчо Владигеров“ – София – храмът на музиката

26. Панчо Владигеров в архива на БТА

78. Международен отзвук за творчеството на Владигеров

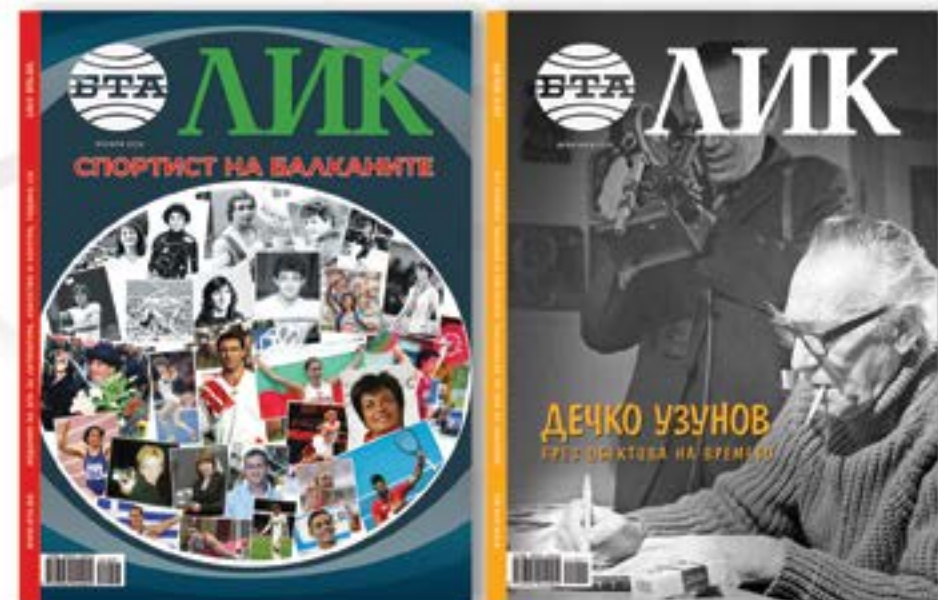
80. Панчо Владигеров през 1974 г. пред БНР: Винаги се гордея, когато има нещо
българско в моята музика

84. Екатерина Владигерова, внучка на маестро: За да бъдеш достоен
наследник, трябва преди всичко да бъдеш достоен човек

НОЕМВРИ

ДЕКЕМВРИ

ЯНУАРИ

ФЕВРУАРИ

Литература Изкуство Култура

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ - МАРТ 2024

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
Кирил Вълчев

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ
СНИМКИ ОТ:
архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta.bg

ISSN 0324-0444

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

МЛАДШИ РЕДАКТОР:
Ренета Георгиева

КОРЕКТОР:
Лиляна Николова

ИЗОБРАЖЕНИЕ НА КОРИЦА:
София, 7 март 1969 г. Панчо Владигеров
по време на творческата си дейност.
Фотограф: Симеон Ненов, БТА

ХУДОЖНИК НА КОРИЦА:
Александрина Михалкова

ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ:
Маряна Шадрина

КОНТАКТИ:
Българска телеграфна
агенция
1124 София,
бул. "Цариградско шосе" 49

РЕКЛАМА: marketing@bta.bg
02 926 2296

И се възвиси музикална България... – Владигеровото духовно наследство в светлината на съзиданието и диалога

Снежина Врангова.
Снимка: личен архив

Снежина Врангова

Проф. Снежина Врангова е музиколог, пианист и преподавател по музикален анализ в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ в София, където и получава магистърската (2005) и докторската (2009) си степен по музикознание. Нейна първа alma mater е Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий“, в който тя се дипломира през 2000 и 2002 в специалността „Педагогика на обучението по музика“ с пиано и полага основите на редица професионални начала.

Родена през 1978 година в Горна Оряховица, където и започва пътят ѝ в музиката като инструменталист, през годините тя надгражда практическата си изява като пианист и хормайстор (от 1998 до 2010-а в хор „Славянско единство“ и от 2010 до 2017-а в МДТ „Константин Кисимов“ - Велико Търново) с активна и многопосочна педагогическа, музикалноизследователска и популяризаторска дейност.

Снежина Врангова е автор на монографиите „От песен към художествена форма в инструменталната музика“ (2017) и „Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми“ (2022) и на десетки научни статии върху теоретични проблеми на българската и на европейската музика в областта на музикалното формообразуване и жанра, в които обособено поле образуват изследванията, посветени на националното музикално изкуство. Член е на редакционните колегии на „Българско музикознание“ и „Алманах на НМА“, главен редактор на „Академичен форум „Интегрална музикална теория“. През 2023 година монографията ѝ „Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми“ получава наградата за музиколожко творчество на секция „Музиколози“ при СБК в категория „Музикална теория“.

В историята на всяка нация има личности, към които сякаш нишките на всички предишни времена водят, и творци, възвисяващи я до непознати висини, но в които по парадоксален начин обикновеният човек припознава себе си както камъкът – стената в неговата първичност съвършена статуя... Личност от такъв ранг по отношение на българската музикална култура е композиторът-пианист, диригент и педагог Панчо Владигеров (1899-1978), който се превръща в нейна първа и най-ярка емблема. Поемайки в себе си и извисявайки креативния дух на нацията, още през двадесетте години на миналия век той осъществява мощен универсализиращ и синхронизиращ импулс на младата тогава българска музика с модерния европейски контекст.

За изминалите 125 години от неговото рождение около името и творческото му наследство времето, паметта и културното им враждане създават ореол на изключителност и избраничеството, който се оказва неподвластен на промените в музикалните вкусове и естетиката, а индивидуалността му в своя множествен генезис и синтетична същност е толкова силна, ярка и разпознаваема, че обезоръжава възможните „контра“ от всяко време. Нейната съизмеримост с най-високи достижения на световното музикално изкуство и заедно с това с многообразните и витални форми на претворяване на регионалната интонационно-жанрова традиция се оказва част от фундамента, върху чиято основа се уплътнява уникалността на собственото художествено откритие. Останалата неназована гениална част избликва в ярката комуникативност и в диалогичността на създадената музика

и композиционното ѝ съвършенство, изразяващи Владигеровия уникален творчески феномен по един Моцартов „концертен“ (творческата визия на Моцарт за концерта като вид музика за солиращ инструмент и оркестър залага на комуникативността му, поставяйки жанра по средата между твърде трудното и твърде лесното, където „музикантите получават истинско удоволствие, но и непознавачите остават доволни, макар и сами да не знаят защо“) начин, продължаващ да радва, да респектира и да изпълва с национална гордост както въоръжените с професионални критерии музиканти, така и широката културна общественост.

Многопосочните пътища на Владигеровото изкуство още в най-ранните, професионално формиращи за твореца Берлински години му спечелват световно признание – едва 19-годишен той печели Менделсонова награда за своя Първи клавирен концерт (1918) – същия концерт, с който Херберт фон Караян ще се дипломира през 1926 година в Моцартеума като пианист и същия този концерт, който полага основите на концертния жанр в българската музика; на 23 години Владигеров подписва договор с виенското издателство Universal Edition. В края на 20-те години емблематични за индивидуалния му стил и олицетворяващи българската културна идентичност творби като Българска рапсодия „Вардар“ и Българска сюита са записани за Deutsche Grammophon – фирма, която издава 16 винилови плочи с музика на Владигеров, разпространявани в целия свят. В същия период работата му за Deutsches Theater на Макс Райнхард, за чиито постановки композиторът пише театрална музика, проник-

ната от актуалните жанрови и стилови импулси на времето, включително и джаза, го поставя в една космополитна среда, в която Владигеров формира светогледа си в диалог с духовния елит на Европа и света в лицето на личности като Хуго фон Хофманстал, Стефан Цвайг, Франц Верфел, Артур Шницлер, Рихард Щраус, Алберт Айнщайн¹.

Още в този ранен момент делото на Владигеров се легитимира като съзидателно чрез полагането на основите на национална музикалножанрова система – и в камерната, и в оркестрово-симфоничната, и в концертната сфера, където той полага редица начала с определящо за пътищата на българската музика значение. Справедливо наречен от своя биограф Евгени Павлов „първомайстор на българската клавирна музика“, Владигеров създава първи национални жанрови образци и на соната за цигулка, трио за цигулка, виолончело и пиано, концерт за пиано и концерт за цигулка и оркестър², като поражда в българската музика естетически зряла жанрова система на основата високата традиция на утвърдените европейски модели, но също и като очертава перспективи, оплождащи и следващите ѝ исторически фази.

Такова пораждащо значение има и по-късното дело на Вла-

¹ Нетокова широко известен факт е, че Алберт Айнщайн, който е бил изкушен в музикалното изкуство и е бил добър цигулар, освен чисто биографичен има и творчески контакт с Владигеров от Берлинския период, по време на който те двамата често са свирели заедно в дома на Владигеров Брамсовите сонати за пиано и цигулка.

² Този факт със сигурност е обусловен от творческия тандем с неговия брат близък – виртуозия цигулар Любен Владигеров, концертите с когото застават във фокуса на обществен интерес особено при периодичните завръщания на братята от Германия в България в края на десетте и двадесетте години на XX век, когато те концертират като „Братя Владигерови – всемирните виртуози“.

София, 22 януари 1954 г. В дома на народния артист Панчо Владигеров.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

дигеров (след завръщането му в България през 1932 г.) като професор по композиция, пиано и камерна музика в носещата днес неговото име Държавна музикална академия, където той създава композиторска школа. Емблематизирана чрез името му и изградила гръбнак на професионалната ни традиция, тази школа дава на България и на света плеяда забележителни творци – композитори, теоретици, пианисти, част от които са Парашкев Хаджиев, Александър Райчев, Трифон Силяновски, Константин Илиев, Лазар Николов, Пенчо Стоянов, Васил Казанджиев, Красимир Кюркчийски, Иван Спасов, Николай Стойков, Милчо Левиев, Георги Костов, Юлия Ценова, Милко Коларов, галерия от индивидуалности, при някои от които е видна плавна линия на стилова приемственост и постепенна индивидуализация, а при други – качествен скок и идентификация в авангардни и радикално нови идеи, които са верифицирани в органиката на световния музикален процес след средата на миналия век.

Поставянето на Владигеровото индивидуално творческо начало едновременно в контекста

на началността на националната школа в зората на ХХ век и в светлината на глобалния музикалноисторически процес и неговият опит е показателно за значението на творческата фигура на Владигеров и делото му, които в годините на изминалото столетие и до днес са осъзнати като универсум на създанието за българската музика. Както отбелязва музикологът проф. д.и.зк. Томи Къркласийски, „Владигеров на практика забарва около 20-те години на ХХ век възрожденски, полупрофесионални, провинциално-подражателни жанрови форми, национална повече като духовна еманация (в много случаи в отблясъците на литературно-публицистичното творчество), а по-малко като реална и структура (в съвременния смисъл) музикална култура. Той обаче оставя след смъртта си в края на 70-те жанрово и стилово опредметена, жива и синхронизирана в общи линии българска музикалнокултурна традиция, която е способна да създава изпреварващи авангардни модели спрямо европейския контекст, която е ясно диференцирана и инициативна като самостоятелен род изкуство в сферата на българската култура като

цяло“. Спрямо нея творчеството на Владигеров придобива значение на витален и действащ символ, чието значение има категорична и ясна оценка още от първата четвърт на миналия век и която се оттласква от „златния мост между българското музикално изкуство и светската музика“ (1920)³, концентрира се в „голямата историческа заслуга да изведе младата българска музика извън националните ѝ граници“ (фрагмент от текста на грамотата при присъждане на Хердеровата награда, 1968), за да стигне до съвременността именно като „универсализиращ и синхронизиращ импулс на българската музика спрямо европейския контекст“ (Томи Къркласийски, 2006).

Последната оценка изниква въз основа на диалога, привидян в ярките аспекти на межкултурна комуникация и взаимодействия, които съпътстват цялостния житейски и творчески път на Панчо Владигеров – роден в Цюрих, израснал в Шумен, формиран творчески в Берлин и установил се в София като строител на съвременна музикална България. Синтезът на различни култури у Владигеров е заложен още на генетично равнище, а европоцентричният му и плуралистичен стил превежда предпоставките на националното – като творчески и изпълнителски дух. Върху тази основа са възможни и редица линии в съпоставителен план – от една страна, засягащи

³ Фрагмент от анонимна рецензия за композиционен концерт на Панчо Владигеров, изнесен с Гвардейския концерт с диригент Маестро Георги Атанасов във Военния клуб в София през януари 1920-а, с участието на Панчо и Любен Владигерови и Сашиа Попов, на който концерт са изпълнени камерни и симфонично-концертни творби на Владигеров. Този концерт остава паметен за българската музикална култура с първото изпълнение в България от български оркестър и солист авторът на Първия български клавирен концерт – Концерт за пиано и оркестър №1 оп. 6 от Владигеров.

непосредствено изразните моменти на творчеството, а от друга – жанрове, форми, типове мислене, изразяващи общонационалното чрез индивидуалното, а заедно с това и доказващи чрез музикалното изкуство тезата на Теодор Адорно, че „формите в изкуството изпълват историята на човечеството по-правилно, отколкото документите“. В първия план са непосредствени съпоставките на Владигеровия стил, които Томи Къркласийски например прави с оркестровата звучност на Рихард Щраус, с характера на Рахманиновата музикална тъкан и мелодика, с народно-жанровото претворяване, характерно за мисленето на Григ, музикално-импресионистичните аспекти, отпращащи към Дебюси, концертно-виртуозното начало на стила на Лист, които въщност Владигеров познава дълбоко не само като текст, но и като форми на творческо общуване и актуална музикална среда на времето. Именно в плана на комуникацията и съдържателността на музиката⁴, в който е проектирана втората съпоставителна линия, и в светлината на цитираната по-горе проникновена идея на Адорно в творчеството на Владигеров се откроява една устойчива, пронизваща целия му съзидателен път жанрова линия – линия не само в най-висша сте-

⁴ В свое изказване по радиото от 70-те години на ХХ век Владигеров споделя, че за него и за всеки творец, уважаващ себе си и своя народ, би следвало да са валидни думите на Йоханес Брамс „Народната песен е моят идеал“. „Музиката – казва още композиторът, – не е забавно средство. Тя е едно изкуство, което кара хората, както поезията, театърът, философията, да търсят задълбочаване в мисълта и в душата си, да се издигат духовно. Музиката е предназначена за всички, но човек трябва да дорасне да я разбира. Музиката е велико изкуство и е най-могъщото... средство на хуманността, защото само музиката може да свързва всички хора без език и коментари.“

пен емблематизираща неговото мислене и творчески натюрел, но и разкриваща в звук сложните и особено динамични в началото на българския ХХ век социални отношения личност-общност – концертната, музиката за солирац инструмент и оркестър.

Основоположник и единствен законодател на клавирния концерт до 40-те години на ХХ век, Панчо Владигеров създава пет концерта за пиано и оркестър (1918, 1930, 1937, 1953, 1963), на които е и първи, и чест изпълнител, два за цигулка и оркестър (1921, 1968) и други инструментални пиеси за солирац

инструмент и оркестър с ярко застъпено концертно качество – бляскаво, пълнозвучно, политемброво, виртуозно и диалогично. Видян като редуване, изчакване, провокация и изказвания на различни участници (солист(и) и оркестър), с различни или еднакви тези, диалогът е основен формообразуващ стимул в концертната жанрова форма, на товарвайки понятията съгласие, единство, конфликт, борба за надмощие, множественост, хармония, равновесие с висока знаковост. И ако музикално-ролевите отношения в клавирния концерт – такъв, какъвто го възсъздава

София, 9 април 1959 г. Панчо Владигеров приема приветствия от свои почитатели на честване за 60-годишнината си.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

още в първата четвърт на ХХ век Владигеров, позволяват социологическа интерпретация, то блясъкът и виртуозитетът на инструментализма, изразяващи същността на жанра, го натоварват с мостова функция по отношение на живеца и стихийността на фолклорното изпълнителство, носени от фигурата на свирача в традиционната култура. Проектирането на метафората на концерта върху отношението личност–общност в социокултурната ситуация в началото на века показва, че българският клавирен концерт и въобще концертните жанрове в българската музикална култура се появяват на историческата сцена в момент на поврат в социалната психология, свързан с превръщането на човека, който не се различава от другите хора, а повтаря в себе си родовия тип (Ортега-и-Гасет) в личност, чието музикалнокултурно съзнание служи и произтича от общността, но „превежда“ образците на музикалнофолклорното наследство в авторска музика. Все по-активно открояване на индивидуалното начало в социологически план влиза в пряка във връзка с концертния тип музициране, за което още Асафиев пише, че инструментът сякаш е замествал гласа на своя притежател, бил е неговото второ „аз“, така че свиренето се е превръщало в жива реч – с диалози, съревнования, афористични реплики между гласовете. Съответно и Владигеровият концерт се превръща в жанрово поле за отъждествяване на водещите изпълнители с основните движещи сили в музиката. Неслучайно и изследователите разглеждат концерта като културен таран (Гнилов), чрез който се осъществява измъкването от една в друга стило-

во-историческа фаза в европейското и световното музикално изкуство. Клавириконцертният жанр е натоварен с особена знаковост и в ситуации, в които идеята за национално културно равноправие съпътства или формира историческия смисъл на възникващото произведение. Клавиричните концерти на Шопен и Лист, създадени в началния период от творчеството им, освен творчески знаци на индивидуалното са и акт на заявяване и възвисяване на националните им музикални култури. В аналогична социокултурна ситуация жанрът на клавиричния концерт функционира и в творчеството на Едвард Григ, Мануел де Файя, Джордж Гершуин, Арам Хачатурян. А ние не можем да забравим, че творбата, чрез която младата българска музика се вписва в културната карта на Европа⁵, е именно премиерният с Менделсонова награда Владигеров Първи клавирен концерт оп. 6. Сместелът, влаган от твореца в този емблематичен жанр в продължение на почти половин век, в който концертността, привидяна в неговите творби и в тези на цялата генерация композитори класици – Любомир Пупков, Ди-

⁵ Племенникът на Панчо Владигеров – Владимир, свидетелства, че още през 1924 година неговият баща Лобен изпълнява като солист друго забележително концертно произведение на Владигеров – Концерт за цигулка и оркестър – на сцената на Моцартеума в Залцбург под диригентството на Бернхард Паумгартнер с Моцартеум-оркестър, тогава съставен от членове на Виенската филхармония, които се събират в отделен състав, за да изпълняват през летата Моцартова и съвременна музика. С цигулковия концерт в изпълнение на Лобен Владигеров за първи път на тази известна европейска сцена български артист изпълнява българска музика. Резонанс от това събитие е изпълнението през декември същата година на Владигеровия Интермеццо и Романтически валс от младия Херберт фон Караян и негов колега цигулар и вече споменатия и широко известен факт на дипломирането на Караян като пианист две години по-късно с друг Първи концерт на Владигеров – клавиричния – под диригентството отново на Паумгартнер, чийто ученик пък Караян е по дирижиране.

митър Ненов, Веселин Стоянов, Марин Големинов, се превръща в гръбнак на българската музика и неин световен посланик, прави сравнителния план не просто възможен, но и неизбежен.

Периодът, който разделя създаването на Първия клавирен концерт (1918) от последния – Пети (1963), всъщност бележи епоха в развитието на българската музикална култура, в която тя като цяло променя характера си от сравнително по-каноничен – затворен, към динамичен – отворен тип система. Ето защо в представителен за Владигеровото клавирично концертно творчество се превръща моделът, възраждащ в единно художествено цяло закономерности, изхождащи от различни страни на европейската жанрово-стилова система и същевременно – ярка авторска индивидуалност като лексика и динамика на художествената форма. Още Първият концерт заявява като отправна точка матрицата на класико-романтичния жанров модел от гледна точка на темпообразните съотношения между частите (тричастен цикъл с активни и динамични полюси, обграждащи песенно-лиричен център), равностойното съотношение солист-оркестър, бляскавата, пълнозвучна и виртуозна интерпретация на клавиричната партия, както и общото структурно-процесуално разгръщане на формата и акцентирането върху аспекта популярност и комуникативност посредством тематизацията на национални фолклорнопесенни и танцувални модели във вторите части и финалите. В изграждането на цялостната жанрова парадигма това, „което в съзнанието на всеки от нас живее като „Владигеровски концертен стил“, Първи (1918) и Втори (1930) кон-

церт бележат основни насоки и линии на развитие на жанровостта, Трети (1937) формира единно балансиран и стилово уравновесен, класически по същество момент на зрелост⁶, а Четвърти (1953) и Пети (1963) потвърждават в динамична проекция заложеното в предходните творби. „Може да се сравняват, но не и да се подреждат. Между тях има много общи неща, но всеки има нещо свое, нещо особено, което го няма в останалите“, споделя в разговор с биографа си Евгени Павлов самият Владигеров. Устойчивостта на подхода и „общите неща“ естествено произтичат от силната връзка с установената в европейската класико-романтична традиция жанрова форма с типично разпределение на драматургичните центрове, в която се реализира високо индивидуализиран процес. В този процес обаче органично са вплетени специфични фолклорни стилови аспекти и модели на тематично развитие, свързани с импровизационен модус и множествена вариантност, чието дихание докосва цялата палитра на големия майстор и се разпростира върху всички нейни съставки – мелодия, хармония, тембър, фактура и пр. В един от фасетите на тази връзка например в разговор със свои ученици (В. Казанджиев, П. Стоянов, Т. Стойков и Цв. Цветанов) Владигеров споделя, че в хода на творческия процес при създаването на ем-

⁶ Третият концерт оп. 31, в който самият Владигеров нарича „първи между равните“, е създаден по повод откриването през 1937 година на Концертния комплекс „Зала България“ и звучи в изпълнение на автора и Държавната филхармония с диригент Цанко Цанков (професор по теория и хармония, ректор на Музикалната академия в периода 1940-1943). Известна символика се крие във факта, че освещаването на тази емблематична в историята на българската музикална култура зала иницира създаването на опус, който през годините ще се окаже представителен за нея.

София, 9 март 1969 г. Панчо Владигеров, голям любител на верните приятели на човека – кучетата, в компанията на любимия си Чунчо Мунчо. Стилка: Симеон Ненов, БТА

блематичния Трети клавиричен концерт в търсене на свършената форма⁷ създава 13 варианта на разработката на сонатната първа част. В единство с феноменалната Владигерова мярка на архитектурното начало върху импровизационността динамичността на самия концертен жанр отваря диалога на Владигеровия клавиричен концерт плавно и приемствено във времето към нови творчески открития, към нова публика, нови резонанси, превръща го в културна памет и му дава нов живот.

Композиционното свършен-

⁷ Свободна от предвременно зададена и нормативно обусловена структурна регламентация, тази част на сонатната форма е критична точка, в която селекцията на елементите от експозицията, преобразуването им и разполагането им в нов план, принципно различен от ясната стадиялност на експозицията, са един от най-сериозните композиционни проблеми.

ство на Владигеровите концертни творби и експлозията в тях на идеи с различен генезис, които с времето са се превърнали в пораждаща интонационна среда за поколения български творци, заслужават вливането си в едно адекватно на тях и системно продължаващо сценично пришествие и в ХХІ в., и комплексна културна оценка, свързана с познание за върховете национални художествени стойности и обхващаща не само концертното, но и симфоничното, камерното и музикално-сценичното наследство на Майстора.

Само по такъв начин може да бъде продължен диалогът, който е същност, част от неповторимостта и апел във Владигеровото творчество.

Явлението Панчо Владигеров в българската музикална култура

125 години от рождението на композитора

Наташа Янова

Наташа Янова е дългогодишен преподавател по история на музиката в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“. Завършила музикознание в академията и продължава да се обучава неинституционално при открояващата се личност в българската музикална култура Трифон Силяновски – музиколог, музикален философ, пианист, композитор и лагерист от Белене. Работи в сп. „Музикални хоризонти“ и е научен редактор на българските преводи на издаваната от списанието библиотечна поредица паметници на музикалната наука. В академията е последователно хонориран асистент, доцент и професор. Участва във феноменологичното ателие на проф. Димитър Зашев. Автор е на книгите „Музиката от началото на XX век: опит върху историческия смисъл“, „Втората виенска школа“, „Музика и история“, „Трифон Силяновски. Личността и времето“, на десетки статии и студии по история на западноевропейската и на българската музика.

Наташа Янова. Снимка: личен архив

Първата асоциация, която името на композитора Панчо Владигеров извиква в общественото съзнание, е Българска рапсодия „Вардар“ – произведение, което при прозвучаването си се разпознава веднага и безотказно от най-широк кръг хора и което е придобило значението на емблема на националната ни музика. Академичната изследователска литература, посветена на композитора, е характеризирала историческия му принос с определения като „патриарх на българската музика“, „един от най-ярките представители на националната ни музикална школа“. Открила го е с това, че като голяма творческа личност е заставил утвърдените

в дългата европейска традиция музикални жанрове да заговорят на езика на българската народна музика, че е сполучил своя отличителен композиционен стил с усетеното и предадено с тънко чувство надиграване на народния свирач или провикване на народния певец.

И тук възниква въпросът как е било възможно явлението Панчо Владигеров, достатъчна ли е силата на онази природна способност сама по себе си, която в епохата на Романтизма е приемана за божи дар, с други думи – достатъчна ли е субективността на гения за обективността на историческото му дело?

Изключителната музикалност на Панчо Владигеров, неговата

дарба свихе, която веднага е била забелязана и е удивявала всеки влязъл в съприкосновение с нея, е необходимо, но недостатъчно условие за мястото му в съграждането на националната ни култура. Като композитор той изпълнява своята мисия само в щастливото съвпадане на нейната посока с един завихрил се обществен устрем. В този устрем на българската култура Владигеров не е сам, не е единствен, но огласява и изразява с широкия замах на творчеството си нейния гързък полет към високите идеали – хуманистични и художествени, на европейското човечество.

Съществува анекдотичен разказ как е възникнала рапсодията,

преповтарян винаги в издаваните биографии на композитора: в една октомврийска вечер в берлински ресторант Панчо Владигеров и брат му Любен били в бохемска компания от българи, между които близките им приятели художникът Константин Щъркелов и юристът, политик и спомоществател на композитора Григор Василев. Щъркелов, който имал хубав глас, започнал да пее народни песни, сред които и една македонска (по-късно ще се разбере, че тя не е народна, а авторска в народен стил – и това била песента „Едничък чуї се вик“ на Добри Христов, която толкова много се изпълнявала, че придобила статута на „снародняла“, каквато била използваната тогава дума). Панчо, на когото мелодията не му била позната, веднага извадил лист и молив и я записал. Впоследствие сътворява прочутото си произведение върху темата от тази песен.

Този разказ за възникването на Българска рапсодия „Вардар“ свършва дотук. Той обаче крие важния въпрос как точно е записал песента Панчо Владигеров, как е нотирал така специфичната за народната ни музика организация на музикалните времена, за която Добри Христов въвежда в науката понятието „неправилни тактове“, променено по-късно на „неравноделни тактове“? За да може Владигеров да запише характерната мелодия, станала тема на рапсодията, първите ни фолклористи вече са извършили колосалното дело по събирането и анализирането на музикалния ни фолклор като изследователски обект с пълното съзнание за разликата между съществуването му като традиция без своя писменост и теория и извеждането му в научен понятиен апарат. Без осигурената

възможност този фолклорен музикален материал да бъде записан на възприетата общовалидна в професионалната музика европейска нотация, без осмислянето на музикалните тактове като съставени от неравни по трайност части в сравнение именно с равномерната тактова пулсация в европейската музикална традиция, Панчо Владигеров, както и всички други български композитори, на които дължим създаването на националната ни професионална музика, не биха имали важния технически инструмент за нотно фиксиране на народната ни музикална ритмика. През 1922-ра – годината на рапсодията, този огромен научен труд вече е положен, което помага на композиторите ни да втъркат в партитурите си живия гъх на нашата народна музика. В Българска рапсодия „Вардар“ темата от песента е нотирана в неравноделния размер 5/16, организиран в 3+2 шестнайсетини. Творбата е написана за цигулка и пиано – за да може бързо да има своите изпълнители в лицето на цигуларя Любен Владигеров и пианиста Панчо Владигеров. Издадена е от виенското издателство Universal Edition през 1924-та, а през 1928-а авторът осъществява нова – оркестрова редакция на творбата. Изпълненията ѝ и в двете версии са посрещани възторжено в България, Германия, Чехословакия, през 1925 г. творбата прозвучава и в нюйоркския Карнеги хол. Сменящата се през годините у нас политическа конюнктура периодично е „прекръщавала“ произведението при неговите издания, както и в концертните програми, променяйки оригиналното пълно заглавие Българска рапсодия „Вардар“ на съкратените Рапсодия „Вардар“ или Българска рапсодия.

Роден във видно образовано се-

мейство – на завършилия право в Брюксел Харалан Владигеров и дипломираната в Парижкото училище „Екол дьо медсен“ и работеща като гинеколог Елиза Пастернак, Панчо заедно със своя брат близък Любен са съзнателно насочени към музикално обучение. По-късно – след ранната смърт на съпруга си и преместването с децата в София, Елиза сама ще издържа семейството с лекарската си практика. В столицата музикалната дарба на Панчо е забелязана и оценена от най-големия музикален авторитет на времето – композитора, теоретика, диригента, неуморимия радетел за българското музикално образование Добри Христов. Топла дружба ще свързва Владигеров с този най-ранен представител на българското професионално композиторско творчество с неограничени заслуги в основополагането и взривното разгръщане на българската музикална фолклористика. Веднага след като проверява музикалността на момчето, той започва да му дава безплатни уроци по музикална теория и композиция. Пиано малкият Панчо учи с Хенрих Визнер в откритото през 1905 г. софийско частно музикално училище по времето, когато министър на народното просвещение е Иван Шишманов. Неограничаваният принос в българската култура на проф. Шишманов включва създаването на периодичното научно издание „Сборник за народни умотворения, наука и книжнина“, което излиза още от 1889 г. В неговите томове вече се публикуват и нотни записани народни песни.

Сърдечни са отношенията между семействата на Владигеров и Шишманов, близки приятели са съпругата на Шишманов Лидия, писателка и журналистка, гъщеря на украинския философ,

София, 7 март 1969 г. Панчо Владигеров по време на творческата си дейност.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

историк и фолклорист професор Михайло Драгоманов, и родената в Одеса лекарка с еврейски произход Елиза Пастернак. От ранно детство най-скъп приятел на Панчо ще бъде синът Димитър Шшманов. Писател, дипломат и музикален критик, Димитър Шшманов ще стане външен министър в правителството на Богдан Филов и ще бъде екзекутиран в злощастната нощ на 1 срещу 2 февруари 1945 г.

На тринайсетгодишна възраст Панчо Владигеров заминава да учи в Берлин. Отначало взема частни уроци по пиано и композиция, а петнайсетгодишен вече следва в берлинското Висше училище за музика. Още първите му композиции – клавирни пиеси, солови песни, творби за инструментални ансамбли, правят впечатление. През 1918 г. пише първия си концерт за пиано и оркестър – и това е първият български инструментален кон-

церт. Произведението има голям успех – за него композиторът е удостоен с престижната награда за композиция на името на Феликс Менделсон.

Владигеров се завръща за кратко в България, отбива тук военната си служба като член на прочутия у нас Гвардейски оркестър, дирижиран от маестро Георги Атанасов, изнася десетки концерти из страната като солист и в дуо с брат си, композира и представя свои композиции на сцената. Публиката и критиката го възхваляват и той придобива име на музикална надежда за бъдещото развитие на музиката в България. От 1920 г. продължава следването си в Берлин – сега в берлинската Академия за изкуства, в която се дипломира през 1921-ва с дипломна работа – концерт за цигулка и оркестър. Концертът е изпълнен в берлинската Бетховенова зала от известния цигулар Густав Хавеман

с Берлинската филхармония под диригентството на Фриц Райнер.

В Берлин започва една допълнителна и специфична композиторска дейност на Панчо Владигеров – поканен е да бъде композитор за постановките на Дойчес театер в екипа на прочутия с модерните си търсения режисьор Макс Райнхард. Работата с Райнхард, която ще продължи цели 12 години тук и в друг Райнхардов театър – виенския Театер ин дер Йозефшат, разширява художествения хоризонт на Владигеров, формирайки у него нови възгледи и критерии за изкуството. Чрез Райнхард композиторът се среща и общува с видни писатели и драматурзи – Стефан Цвайг, Хуго фон Хофманстал, Артур Шницлер, Франц Верфел, Герхард Хауптман, Ференц Молнар. Владигеров пише сценичната музика за „Цезар и Клеопатра“ на Бърнар Шю, но извънредно голямо признание на композитор модернизму донеся озвучаването на новата амбициозна постановка на Макс Райнхард на „Сънна игра“ от Стринберг (1921). Композира музика и към „Тебеширеният кръг“ от Клабунд, „Юарец и Максимилиан“ от Верфел, към Шекспировите „Много шум за нищо“ и „Дванайсета нощ“ и др. По същото време в театралната студия на Райнхард учи Хрисан Цанков – режисьора, който заедно със Сирак Скитник ще проправи пътя на модерния български театър.

Пребивайки в Берлин, Панчо Владигеров никога не прекъсва участието в кипящия музикален живот на България – концертира като пианист в цялата страна, представя на българската публика новите си произведения. Деен участник е в учредяването през 1926 г. на първия музикален фестивал у нас, който се провежда

във Варна под името Български народни музикални тържества. Целта на фестивала е да даде изява на постиженията на българската музика, да спомогне за нейното широко публично разпространение (фестивалът се провежда и до днес с названието Международен музикален фестивал „Варненско лято“).

Радикалният театрален език на Макс Райнхард повлиява на Владигеров да потърси свой съвременен и същевременно индивидуално специфичен музикален стил, еманципиран от конвенционалното, баналното, колективно-тривиалното. Българска рапсодия „Вардар“ демонстрира начина, по който младият, едва 23-годишен композитор привлича за сътворяването на този стил българския музикален фолклор, като използва богатия му ресурс от мелодически и ритмически идиоми, от типични орнаменти, от характерни похвати на инструментално и вокално звукоизличане, за да го застави да зазвучи вече преминал през характерната Владигерова акордово-хармоническа и оркестрово-фактурна тонова тъкан. Българска сюита (1927) и Седем симфонични български танца (1931) са блестящи образци в поетия от Владигеров път – път, по който тръгват и другите български композитори от неговото поколение. И всички тези творци, поставяйки си като задача и цел да създадат това, което сами наричат „български стил“, ще защитават своето право да бъдат модерни и независими в художествения си избор. Не е случайно, че през 1933 г. Панчо Владигеров, Петко Стайнов, Любомир Пунков, Димитър Ненов, Веселин Стоянов, Андрей Стоянов, Цанко Цанков, Асен Димитров учредяват групировка, което така и се нарича

– „Съвременна музика“, и в устава му е записано, че то ще „растува за една по-висша музикална култура у нас“.

Пътят към „една по-висша култура“ вече е проправила българската поезия, рано потърсила освобождаване на словото от предметната конкретност, извела музикалната звучност на българския език и също като в музиката привлякла лексиката на народната ни песен, но вече в авторския личен изказ на самостоятелното изкуство. От Пенчо Славейков и Пейо Яворов до символистите Теодор Траянов, Кирил Кръстев, Трифон Кунев българският литературен модернизъм сътворява релефни поетически фолклорни стилизации, много от които стават литературна основа за художествените песни на българските композитори. По същия път върви и българската модерна живопис, която, отдалечавайки се от сложността, търси нова условност чрез пластичната жестика на народното изкуство. Такова е изображението на Иван Милев или на Иван Пенков, така рисува Асен Попов – художникът, създал модерна концепция за театралния декор, сценографа на поставената през 1934 г. в Народния театър символистична драматична поема в стихове „Еленово царство“ от Георги Райчев. Режисьор на тази постановка е Юрий Яковлев, а музиката композира Панчо Владигеров.

Когато през 20-те и 30-те години на ХХ век българската култура открива в историческото си минало силен притегателен център за национална идентификация, Панчо Владигеров отново дава музикален израз на отключилата се обществена тенденция. По това време се създават безценните научни разработки на големия ни историк проф. Васил

Златарски (третомната „История на българската гържава през Средните векове“), младият Иван Дуйчев е защитил в Римския университет дисертационния си труд „Българските Асеневици във Византия“, един след друг излизат историческите романи на Фани Попова-Мутафова. Един от тях – „Солунският чудотворец“, е избран от Владигеров за литературна основа на неговата опера „Цар Калоян“ (1936). Либретото, съставено от самата авторка на романа, е преобразувано в стихове от Николай Лилев. Представянето на операта се радва на публичен успех, излизат многобройни положителни критически отзиви в богатата на културни рубрики българска преса. Утвърждаваща рецензия пише изтъкнатият композитор и пианист Димитър Ненов.

През 1932 г. Владигеров е назначен за преподавател в Държавната музикална академия. Тук се разкрива специфичният педагогически талант на композитора: за четири десетилетия преподавателска дейност той успява, култивирайки професионални умения у своите студенти, да ги остави сами да открият собствения си творчески облик. В спомените си неговите ученици, следващите големи имена в българската музика, говорят с благодарност за уроците с него, за неговите усилия, за постоянството и безкомпромисността в изискванията му към тях.

С всички свои дейности Панчо Владигеров стои на гребена на вълната на отприщилата се енергия в българската култура през 20-те и 30-те години на ХХ век. Като музикант той я изживява така, както и тя го издига на своите криле в съзидателния си полет.

Проф. Сава Димитров, ректор на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“:

Владигерови са династия в музиката

Яница Христова

„Обикновено говорим за владетелски династии, но можем да кажем, че Владигерови са династия в музиката“, казва в интервю за списание ЛИК проф. Сава Димитров, ректор на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ (НМА).

Самият Димитров е кларнетист, възпитаник на академията. Защищава докторската си степен през 2007 година, става доцент три години по-късно, а от 2013 година е и професор. Преподава кларнет и методика на преподаването по дървени духови инструменти в НМА, в периода 2016- 2020 година е декан на Инструменталния факултет, а на 25 септември 2020 година е избран за ректор на академията.

Сава Димитров е бил солист на Софийската филхармония, на

Симфоничния оркестър на Българското национално радио, на камерния ансамбъл „Софийски солисти“, на оркестър „Симфонията“ и други. Бил е първи кларнетист в много състави, а музикални турнета го отвеждат до сцените на страни като Швейцария, Холандия, Испания, Португалия, Италия и други.

Пред списание ЛИК проф. Димитров разказва за програмата, с която НМА отбелязва 125-годишнината от рождението на Панчо Владигеров, за следата, оставена от именития музикант и за легендите за него, които се носят из коридорите на музикалния институт. Ректорът споделя за връзките, които се създават между преподавателите и студентите, прекрачили прага на академията – връзки, които ги превръщат в

едно голямо музикално семейство.

„Бързият начин на живот, който водим, ни кара да прослушваме нещата, без да влизаме в тяхната същина, във философията, в дълбоките места, на които се намират чувствата. В крайна сметка музиката е призвана да създаде един нереален свят и да те вкара в него. Това е едно от онези неща, за които много малко хора се замислят – че всъщност тя влияе на нашата психика, понякога дори и на физиката ни“, казва проф. Димитров. Според него музиката е единственото изкуство, което може да засегне душата ни. „Душата на хората – онова, което не знаем дали съществува, или не“, допълва той.

Ето какво още разказа за читателите на списание ЛИК...

София, 20 януари 2023 г.
Проф. д-р Сава Димитров при откриването на Втория международен кларнетен конкурс в НМА.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Проф. Димитров, през март се навършват 125 години от рождението на Панчо Владигеров. Как в Националната музикална академия планирате да отбележите тази годишнина?

– Планираните събития в рамките на тази годишнина са много и те вече започнаха. Към тях се числят голяма част от концертите, които провеждаме в академията, а и събития, свързани с партньорите ни от различните висши училища, както и с партньорите ни от БАН, НДК, БТА, Националната телевизия и Националното радио.

Почти във всеки наш концерт, почти във всяко излизане на сцена на нашите преподаватели и студенти са включени произведения на Панчо Владигеров.

Ще има обаче и големи, знакови събития, на които да изразим почитта и уважението си към патриарха на българската композиторска школа.

Наричам Панчо Владигеров патриарх поради огромния обем от произведения, които е създал – това са повече от 20 000 страници, изписани от композитора. Те са оформени в седемдесет опуса и много, много, много други произведения, които дори не са вкарвани в опуси, а са отбелязани като самостоятелни. Освен това той много е обичал да експериментира. Така едно произведение, създадено за един инструмент или за оркестър, често е транскрибирано от самия него и пренаписано за друг оркестър или дори понякога за друг състав. Транскрипцията в музиката е всъщност пренасяне на музикалната мисъл, само че съотнесена към конкретен инструмент. Тези материали всъщност спокойно можем да наричаме оригинални, защото наистина са продукт на неговото виждане как

да звучат с друг музикален език, изпълнени от друг състав.

Събитията, които сме включили официално в празника, са особено концентрирани около датата на раждане на Владигеров. Започваме с концерт в залата на академията на наши възпитаници и студенти, които ще свирят само произведения от Панчо Владигеров. Вторият концерт ще бъде на наши преподаватели, които също ще изпълняват творби само от него.

На 12 март, датата, на която много късно през нощта е роден братът близък на Панчо – Любен Владигеров, ще имаме един много специален концерт. Аз го наричам „Концерт на фамилията Владигерови“. Така и ще го обявим – четиримата наследници на маестрото, музикантите Панчо Владигеров-младши, Екатерина Владигерова и двамата близкаци Константин и Александър Владигерови, ще направят съвместен концерт. На него ще звучи не само музика от Панчо, от техния родственик, но ще има и тяхна авторска музика. Всъщност това за мен е много важен момент. Понеже обикновено говорим за владетелски династии, тук може да кажем, че Владигерови са династия в музиката – с

оглед на традицията, на семейството ...

Специално за това събитие имаме голяма изненада към самата фамилия. Изненадата вече дори тук – в България пристигна и НМА получи като дарение един роял... Това е роялът, на който Панчо Владигеров е свирил и му е бил подарен по време на престоя му в Германия. Това е оригиналният и последно пиан от композитора роял. Досега е бил съхраняван от колекционер на музикални инструменти и още по-важно – на литература от самия Панчо. Той е човек с изключително отношение към българската музика и конкретно към Владигеров.

В момента се работи по рояла, за да го направим в концертен вид. На събитието, което предвиждаме на 12 март, той ще бъде на сцената и се надявам наследниците на Владигеров всъщност да бъдат първите хора, които ще свирят отново на него.

Интересен факт около рояла е, че всеки елемент от него е с печат, на който пише „Панчо Владигеров“. Средствата, събирани за този роял, са от българи, живели в Германия по онова време. Инструментът му е бил предоставен именно за да композира на него. Не мога да кажа със

София, 17 септември 2023 г. Проф. д-р Сава Димитров получава награда от Столичната община за ярки постижения в областта на културата. Снимка: Благой Кирилов, БТА

В кабинета на проф. Димитров в НМА Панчо Владигеров заема почетно място в специално обособен фотокът.
Снимка: Яница Христова, БТА

100% точност, но имам предположение, и то е доста основателно, че на този инструмент е създадена и рапсодия „Вардар“, или както самият композитор е написал – „Българска рапсодия“, това е второто ѝ заглавие. Това е инструментът, на който авторът е чул първите звуци на това произведение, излезли от него, както и на много други произведения, написани в периода, когато е в Германия. Това са произведения, имащи изключителна стойност и значение за създаващата се по онова време българската композиторска школа.

Издажда че ще имате впечатляваща програма. Какво включва още тя?

– На 13 март, когато е самият рожден ден на Панчо Владигеров, традиционно правим голям концерт, в който се изявяват нашите студенти с Академичния оркестър. Вече мога да кажа, че

Националната музикална академия има изключителната привилегия да бъде единственото учебно заведение в Европа, в което поддържа собствен професионален оркестър, чиито цели са да работи с нашите студенти – инструменталисти, вокалисти и дириженти.

На тържествения концерт изявени наши студенти ще свирят с оркестъра емблематични произведения на Панчо Владигеров в инструменталната музика – това са Концерт номер 3 за пиано, концертът му за цигулка, изключителното му произведение за виолончело и някои други произведения.

Това е концертната част на програмата, свързана и с отбелязването на патронния празник на НМА в рамките на няколко дни. Паралелно с това е предвидено да излезе монета „125 години Панчо Владигеров“. Тук трябва специално да благодарим на БНБ

за това, че наистина мислят за важните хора в нашата култура и образование и изсичат монета за тази годишнина.

Друго голямо събитие, което предвиждаме, е подобно на онова отпреди години по повод на 100-годишнината на академията. Това е спектакъл, който реализираме заедно с Музикалния театър – оперетата „Страната на усмивките“ на Франц Лехар. Много специфично за нея е, че действието се развива на две места по света – едното място е Виена, а другото е Китай. Както знаете, в Музикалната академия имаме изключително много студенти от Китай. И това е, от една страна, реверанс към тях – много от сцените, които ще се разиграват, както оперетата предполага, са в Китай. Голяма част от нашите солисти и участници в целия спектакъл ще бъдат наши изявени студенти китайци. Спектаклите ще бъдат през месец май и ще бъдат

два – на 29 и 30 май.

Партнираме си много добре с всички по-големи и значими национални, а и не само национални организации. Тук може би трябва да благодарим на БТА за това, че винаги отразяват нашата разнообразна дейност. Искам да благодаря и на Националната телевизия, която прави много за това нашите изяви да бъдат активно представяни, на Националното радио, което отразява всеки голям проект, който правим в академията, като излъчва на живо по програма „Христо Ботев“ концертите ни. Мисля, че подобен почин, подобни действия от националните институции са изключително важни. Казвам го, защото е важно да се знае, че ние се подкрепяме един друг и даваме възможност на най-добрите примери да бъдат широко рекламирани и показвани в България. Защото това са истински музикални събития.

Благодарим ви за отношението, което имате и вие към БТА – агенцията, която стои зад възроденото списание ЛИК.

Със следващия въпрос ви отправявам към една историческа тема, а именно откога академията е преименувана и чия е идеята да носи името на именития музикант?

– Историята е описвана многократно. Най-старото висше училище за професионални музиканти в България е основано с царски указ, обнародван в „Държавен вестник“ от 21 юли 1921 година. В онзи момент Държавната музикална академия наследява частно музикално висше училище, създадено през 1912 година, а то от своя страна е наследник на Първото частно музикално училище, отворило врати през 1904 година.

Впрочем много интересен факт е, че през 1928 година ревовната концертна дейност на Държавната музикална академия довежда до създаването на първия професионален български оркестър. Академичният симфоничен оркестър, в който влизат преподаватели и студенти, е дирижиран от Саша Попов. Този оркестър е в основата на създадената по-късно Софийска филхармония.

През 1954 година Държавната музикална академия е преименувана на Българска държавна консерватория. Нова промяна настъпва през 1995 година, когато консерваторията приема наименованието Държавна музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в чест на именития композитор и педагог, а от 2006 година вече е Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“.

Това преименуване става с голямата заслуга на един от последните ученици на Панчо Владигеров – дългогодишния наш ректор проф. Георги Костов. По онова време той дълго се бори тя да приеме името на Панчо Владигеров, а през 2006 година тръгва с ясна инициатива академията да стане национална.

София, 16 март 2021 г. Проф. д-р Сава Димитров и генералният директор на БТА Кирил Вачев подписват споразумение за сътрудничество между БТА и НМА. Снимка: Цветомир Петров, БТА

Проф. Владигеров е отдад голяма година от живота си на педагогическа дейност. Какви са спомените за него, съхранени и може би превърнали се в легенда, които се носят из коридорите на академията?

– Може да видите резултатите от педагогическата му работа у многото композитори, които са негов ученици и са знакови имена за българската култура, не само за българската композиторска школа. Композитори, които са развили и са превърнали българската музика във важна част, включително за чувството ни за национална гордост и национален просперитет в сферата на изкуството. Имена на негов ученици може да намерите навсякъде в най-характерните български произведения.

Това, което би допаднало на широката публика, е да разкажем някоя случка за Панчо Владигеров. Тази, която ще разкажа, е много характерна за неговия характер и за начина, по който той се е отнасял към живота. Това е легендарна случка, предавана от уста на уста. Историята е следната: Панчо Владигеров имал навика да идва с колело до академията. Когато пътувал един

ген от дома си натам, край него минава кола, която го опръсква. Вероятно е валияло гъжд и е имало някаква локва, не мога да кажа точно, но в крайна сметка той губи управление върху колелото и пада. Когато хората, които били наоколо и видели какво се е случило, викат полиция, полицаят застава до маестро и го пита: „Маестро, какво стана? Видяхте ли кой беше този, който така ви изплаши?“ А Владигеров отговори: „Ами не можах да видя кой е, но само ще ви кажа, че клаксонът му, който ме стресна, звучеше в си бемол!“

Тоест – всяка ситуация може да бъде погледната по различен начин. Тази обаче е интересна именно заради начина, по който един музикант мисли, заради начина, по който вижда и чува света около себе си. Защото това е всъщност отношението му към живота.

Смятате ли, че творците, чийто талант безспорно се е доказал във времето, имат дълг към следващите поколения и е благородно да отделят време за преподаване, за да предадат опита си на по-младите?

– Всеки голям музикант се е изградил като музикант благодарение на своите преподаватели. Всеки голям музикант, въобще човек на изкуството трябва да има не само чувство на дълг, но и чувство на отговорност да предаде знанията си. Не е необходимо той да бъде подтикван към това, според мен той го прави, понякога дори напълно несъзнателно, само с начина, по който се изразява на сцената. Разбира се, някои от големите имена, от големите фактори в музиката имат повече или по-малко време, за да могат наистина да бъдат отдадени и на това друго предпри-

ще от нашия музикален живот, на преподавателската работа. Някои от тези, които са много активни музиканти, обикновено правят майсторски класове, на които показват, обясняват, разясняват отделни интерпретации, отделни свои виждания за музиката, за отделни произведения, понякога за цели периоди от музиката. Те имат отношение към младите хора и това е важно, защото това е начинът да предаваш знания и да показваш не само колко знаеш, а да даваш най-важните обяснения за начина, по който ти разбираш тази музика.

Може би много по-лесно е било на онези от изпълнителите, които са били максимално близо до композиторите, създаващи музиката. Тогава са имали възможност включително да коментират и да работят с тях. Това се отнася не само за световната музикална култура, а и за нашата, българската култура, за всички онези произведения, създадени от нашите композитори. Когато имаш възможност да обменяш мисли с композитора, когато той ти разказва за причините, подтикнали го да създаде конкретна музика, как той я е чувствал, как я е възприемал по начина, по който я е записал на нотния лист. Тоест – ти може да знаеш неговото реално отношение, неговата реална мисъл, вкарана в нотите.

За отминалите епохи, когато сме се отдалечили доста от времето на Моцарт, от времето на Бах, всъщност ние се осланяме на източниците такива, каквито са описани в книгите, в литературата, в самите ноти. Защото, както знаете, нотите на една партитура всъщност са книгата, която пише композитора. Книгата, от която ние черпим информация и същевре-

Концерт на Христо Брълбаров под аккомпанимента на Панчо Владигеров.
Снимка: ЦДА, фонд 864К, опис 1, а.е. 77, л. 3

менно интерпретираме, тоест представяме своя поглед към онова, което е написано вътре. Говорят, че един от големите композитори е казал: „Не искам да бъда интерпретиран. Искам да бъда изсвирен точно.“ Има и такъв подход. Това би могло да бъде първият поглед върху едно произведение – да видиш какво точно авторът е описал вътре и начина, по който го е описал.

Има няколко начина, по които големите композитори работят. В единия случай те описват, включително с гуми, желаното от тях, онова, което смятат, че трябва да бъде изразено като чувство, като емоция, търсена от слушателя. Има и други, които са много по-пестеливи и използват само музикалните знаци, с които се описват емоциите и как да бъдат постигнати те. Във всеки от случаите изпълнителят трябва да познава и да чете езика на композитора

– начина, по който той е създал произведението, което слушателят просто слуша като краен продукт.

Как Панчо Владигеров присъства в учебния процес сега? С кои неговите произведения се срещат за първи път вашите студенти тук?

– Всеки от аспектите на творчеството на Панчо присъства в цялата ни програма. На този въпрос няма еднозначен отговор, защото ние свирим много българска музика и онези от произведенията му, които наистина са най-важни и най-характерни, включително рапсодия „Вардар“, която се изпълнява от нашия Студентски симфоничен оркестър, са залегнали в програмата за обучение на инструменталните му концерти, пиесите, които е написал, много транскрипции.

Всичко това присъства в наша-

та програма. Присъства и в програмата ни на теоретичните лекции, където се изучава българската композиторска школа и, разбира се, една част от произведенията са свързани с Панчо Владигеров и неговото значение за развитието на българската музика и за развитието въобще на школата и на педагогическата част. Защото Панчо Владигеров е не само пример за блестящ български композитор, той е пример и за педагог. В архивите има много снимки, на които ще видите Панчо с неговите ученици, включително в неговия дом, където те много често са били гости. Много често те са се обръщали към него и после, след годините, когато са били неговите студенти, за да може да работят заедно, да говорят и да общуват.

При нас, музикантите, всъщност контактът с нашите ученици, с нашите възпитаници е много близък. Те стават като

част от нашето семейство. Мога да го кажа вече и аз с моите години на преподаване – повече от 28 години аз преподавам и чувствам бившите си студенти като част от едно по-голямо семейство. От едно семейство, което съм сигурен има отношение не само към музиката, защото се запазва близостта.

Мисля, че подобно е отношението на академията като институция и към нейните преподаватели. Това е всъщност нашето голямо семейство. Академията е онова място, където се развиваме във всеки аспект на музикалния живот – били сме или поне някои от нас са били студенти тук, впоследствие сме започнали своята педагогическа работа тук и сме вървели именно с идеята, че това семейство формира музикалния ни вкус като българските музиканти. Формира и вкуса на българската публика, защото именно през онова, което можем да интерпретираме на сцената, ние формираме вкус и у публиката.

С какви нагласи и очаквания първокурсниците прекарват прага на академията?

– Мога да кажа, че Музикалната академия вече е един много модерен, образователен и културен обект от национално значение. Като казвам това, имам предвид не само абривиатурата НМА, а това, че тук наистина те ще намерят най-модерното образование и културната среда, в която това образование ще им бъде поднесено по най-достъпен, най-точен, най-ясен начин. Разбира се, във времето, в което живеем, и с навлизането на технологиите и на новите образователни форми ние сме абсолютно подготвени да ги предоставим на нашите студенти

София, 12 януари 2024 г. На Церемонията „Академични оскари“ за 2023 година председателят на БАН акад. Юлиан Ревалски връчва отличие на ректора на НМА проф. Сава Димитров. Снимка: Благой Кирилов, БТА

– дори и с модерното оборудване на помещенията, в които се водят техните лекции. Надявам се съвсем скоро да могат да свирят и на най-съвременни музикални инструменти, част от които вече притежаваме. Последните няколко години бяха изключително благотворни за академията, успяхме да станем собственици на инструменти, които са с най-високо качество – пиана, рояли, арфи, духови инструменти. Инструменти, които закупихме и за двата ни факултета – и за Инструменталния, и за Поп и джаз, така че студентите имат възможност вече да работят с най-висококачествени музикални инструменти, може би най-важното условие за доброто музициране.

От друга страна, успяхме да дигитализираме част от учебните си програми, така че съвсем

скоро студентите ще може в онлайн среда да получават знания, да получават лекции и да имат бърз достъп до информация. Това, което може би съвременното образование налага заради бързия начин на живот, който имаме напоследък.

Тук ще кажа още нещо много важно – въпреки всичко музиката, особено класическата музика, изисква пълна отдаденост и много самостоятелна работа. И най-важното – работа с преподавател. При нас обучението се извършва буквално от един преподавател с един студент – такава е практиката, такъв е начинът, по който от векове се обучават музикантите и тази практика има най-високото качество. Да, в едни други времена, когато живяхме много странно, новите технологии много бързо се развиваха. Истината обаче е, че специ-

ално за музиката, за обучението, за образованието по музика личният контакт с преподавател е най-важен.

А какви са трудностите при реализацията на професионалните музиканти, след като завършат образованието си?

– Гордея се с факта, че Националната музикална академия е първа в своето професионално направление 8.3 – „Музикално и танцово изкуство“. Единайсет години поред ние сме абсолютният лидер. Радвам се, че дори успяваме да повишим оценката си, която се дава от независими органи. Това е изследване, което се прави от институт „Отворено общество“ съвместно с вестник „24 часа“. Както те казват, това са най-важните награди – наградите за качество

на образованието и обучението, давани тук, и впоследствие за реализацията. Това са критерии, по които биват оценявани всички висши училища. В тази класация се измерват не само показателите количество влезли студенти, обучавани и впоследствие придобили различните степени – а именно бакалаври, магистри и доктори, но се мери и тяхната реализация на пазара на труда. Тоест на всички онези места, на които нашите специалности и съответно нашите студенти може да намерят работа. Над 79% по данни на НОИ от студентите ни в момента се реализират в сферата на държавните и общинските музикални институти. Всички групи намират място в частния сегмент, където се занимават професионално. Повече от 98% е реализацията на нашите възпитаници. Това за мен е изключителен процент, който показва, че те са много търсени хора в сферата на музикалното изкуство. Голяма част от тях намират място в оперните, в симфоничните оркес-

три, в музикалните театри, във всяка сфера, която е свързана с музикалното образование, което даваме, намират работа и в Националната телевизия, в Националното радио, при нас в БТА.

Според вас как изглеждат проблемите на класическата музика в България и какви са възможните техни решения?

– Основен проблем, който е свързан с класическата музика, е намаляващият интерес от страна на публиката изобщо към това изкуство. Музиката, макар и да звучи от всеки източник около нас – радио, телевизия и всички съвременни форми – Spotify, YouTube и така нататък, макар и да е лесно достъпна, онова, което всъщност е сложно, е да се накарат хората да слушат музика на живо, да имат търпението за това.

Бързият начин на живот, който водим, ни карат да прослушваме нещата, без да влизаме в тяхната същина, във философията, в дълбоките места, където

се намират чувствата. В крайна сметка музиката е призвана да създаде един прекрасен свят и да те вкара в него. Това е едно от онези неща, за които много малко хора се замислят – че всъщност тя влияе на нашата психика, понякога дори и на физиката ни. Няма да започвам изобщо темата за музикотерапията или за начина, по който музиката се използва, за да ни повлияе благотворно.

Може би музиката е единственото изкуство, което може да засегне пряко душата ни. Душата на хората – онова, което не знаем дали съществува или не. Но музиката със сигурност е единственото, което може да те разплаче и да го прави всеки път, когато слушаш дадено произведение. Или обратното – да ти зададе усещането за приповдигнатост, веселие, хармония. Тези чувства и емоции не може да се предизвикат от никое друго изкуство така пълноценно, и то с такава лекота.

Панчо и Любен Владигерови в компанията на неустановен господин. Снимка: ЦДА, фонд 135К, опис 3, а.е. 278, а. 2

Къща музей „Панчо Владигеров“ – София – храмът на музиката

Яница Христова

Надя Сотирова, директор, и Мария Трошева, уредник в къща музей „Панчо Владигеров“ – София.
Снимка: Яница Христова, БТА

Встрани от шумния градски трафик и натоварено ежедневиe, сгушена на улица „Якубица“ №10 в столичния квартал „Лозенец“, се намира къщата, в която е живял и творил именитият български музикант и композитор Панчо Владигеров.

Запазил уютта от миналото и полъха от неподправения артистичен дух на своя обитател, домът на твореца днес е музей, който изкушава всички любители на музикантното изкуство. Следвайки първоначално зададени критерии, мястото се стреми да не бъде статично, а да има ролята на културно-музикален център в квартала – организирайки и провеждайки различни събития в своето ателие.

Директорът на къща музей „Панчо Владигеров“ – София – Надя Сотирова, разговаря с отговорния редактор на списание ЛИК и разказва за дългия път, извървян до превръщането на музея в това, което е днес, за богатия архив на семейство Владигерови, съхранен във фонда му, за присъствието на композитора, което се долавя в причудливи понякога моменти от ежедневиата работа.

Кабинетът на Панчо Владигеров в къщата музей в София, която носи неговото име.
Снимка: Яница Христова, БТА

2005 ГОДИНА – КЪЩА МУЗЕЙ „ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ“ – СОФИЯ ОТВАРЯ ВРАТИ...

На 25 март 2005 година, Благовещение, се открива постоянната експозиция в къща музей „Панчо Владигеров“ – София и става реалност завещанието на маестро – ако някога гържавата направи музей на негово име, то той да бъде в дома му на улица „Якубица“ и тук да се съхранява целият му архив. „Тази дата обаче е край на един доста дълъг процес, но и начало на една много интензивна работа за съхраняване, опазване и популяризиране на изключително богатото наследство, което ни оставя Владигеров“, казва Надя Сотирова.

В продължение на доста години музеят битува като филиал към Националния литературен музей. Едва през 2004 година с постановление на Министерския съвет се взема решение той да бъде обособен като гържавен културен институт със самостоятелен статут. Благоприятно обстоятелство за това е дарението, което съпругата на композитора – Елка Владигерова, прави още през 1985 година на Дарителски фонд „13 века България“. „Изпълнявайки волята и желанието на своя съпруг, тя дарява тази половина от къщата, в която те живеят до неговата смърт, с изричната воля да се ползва единствено и само за устройването на музей. Тя дарява и целия архив, като към този дарителски акт се присъединява и единственият син на Владигеров – Александър, който става съдариел на архива. Годни по-късно своя дял от наследствената къща дари и най-големият внук на композитора – Панчо Владигеров-младши. Но едва след като

се обединиха усилията на Дарителски фонд „13 века България“ и Министерството на културата, стана възможно откриването на музея“, разказва Надя Сотирова.

Тя допълва, че идеята още от самото начало е тук да се систематизира и обработва, а в последните години – и да се дигитализира архивът на Владигеров, за да бъде той достояние на повече хора и да може да се ползва и от специалисти, и от любители, които се интересуват от наследството на Владигеров и от българската музикална култура.

От друга страна, екипът следва и идеята в музея да се случват много съпътстващи събития, които да оживяват дома и чрез които да широката публика да достига информацията за това, което се пази във фондовете му.

„Особено в първите години срещам голямо учудване в погледа на посетителите, които, идвайки тук, всъщност заварват много скромна обстановка – един малък дом, разположен само на 78 квадрата, в който е живял най-големият български композитор. Неговият работен кабинет е бил едновременно и неговата спалня“, казва директорът на музея.

СИСТЕМАТИЧНО СЪБИРАНИЯТ АРХИВ НА ВЛАДИГЕРОВ

Панчо Владигеров, а впоследствие и неговата съпруга старателно и систематично събират абсолютно всичко, което е било свързано с живота, развитието и утвърждаването на Владигеров като музикант. Според Надя Сотирова това се дължи, първо, на изключителна дисциплина и самодисциплина, които семейството е имало, но и на уважение към изкуството, на което тво-

Годешна снимка на Екатерина и Панчо Владигерови.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

Екатерина Владигерова.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

рецът се посвещава.

„От най-ранните му, от първите му композиционни опити, които датират от 1908-1909 година, до последния нотен лист, който ние открихме затворен в рояла в работния кабинет на Владигеров, тук са запазени всички ръкописи на всичките му произведения, с много малки изключения“, подчертава директорът на къщата музей.

Освен че архивът включва всички разработки и транскрипции, правени от Панчо Владигеров, в него се съхранява и изключително богата сбирка от лични документи и кореспонденция, много програми и афиши от почти всички концерти, на които през годините са изпълнявани произведения на Владигеров, концерти, на които самият той е участвал като солист или диригент, или неговият брат близък

Александър, синът на Панчо Владигеров, с двамата си снове близници и Мирчо Сливенски на запис в Радио „София“. Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

Любен като цигулар и изпълнител. „Изключително богата е колекцията от нотни издания. В нашата нототека има много редки издания, дори мисля, че някои от тях са единични екземпляри въобще в България“, казва Надя Сотирова. И допълва, че следващата стъпка, към която с екипа ѝ се стремят, е именно дигитализиране на уникални издания, които не биха могли да бъдат открити в други библиотечни фондове.

„Имаме и много богата фонотека. Тя съдържа изключително интересна и ценна сбирка от над 100 часа музика, записана на магнетофонни ленти, която ние успяхме да дигитализираме, превърляйки я на дискове“, споделя Надя Сотирова.

Много богат е и снимковият архив. „Тук са запазени целите семейни албуми на фамилия Владигерови, тъй като самият Владигеров много е обичал да прави снимки, а по-късно и неговата съпруга много е снимала“, разказва директорът на къщата музей. Според нея може би на това се дължи и уникалната сбирка от снимки в работния кабинет на Владигеров, която представя

над 230 фотографии на най-големите имена в европейската музикална култура на миналия век – пианисти, цигулари, челести, диригенти, композитори. „Особено ценно е това, че повечето от тези фотографии са с автограф. Тези автографи донякъде напомнят за събитието и за повода, заради който са били подарени, но в същото време са и знак за изключителното уважение, което са изразявали тези хора към Владигеров, и мястото, на което той се е намирал в европейската музика и в световната музикална култура през миналия век“, подчертава Сотирова.

РАЗНООБРАЗНИ ПОСЕТИТЕЛИ

Посетителите в къща музей „Панчо Владигеров“ – София са разнообразни и са представители на различни възрастови групи.

„С всички съпътстващи събития, които организираме – музикално-образователни програми, майсторски класове и концерти, всъщност привличаме преподавателите, които с удоволствие организират продукции на своите възпитаници тук в една различна

среда. Това дава възможност на децата, от една страна, да представят това, което са учили, а от друга страна - да чуят и нещо повече за Владигеров. А покрай децата научават и техните родители“, споделя Надя Сотирова.

Тя изразява съжаление, че все още се срещат хора в „Лозенец“, които дори не подозират, че в квартала им има музей. Но същевременно с това споделя и за изградена през годините публика от лозенчани, за които, особено за по-възрастните, е много по-удобно, когато в музея гостуват известни изпълнители и има интересни концертни програми, да гойдат тук, отколкото да слязат до центъра на София.

„За съжаление, трудно привличаме младите хора, дори и тези, които са студенти в Музикалната академия или в горните класове в музикалните училища“, казва Надя Сотирова. По думите ѝ обаче, веднъж дошли тук, те харесват мястото и по-късно идват като самостоятелни изпълнители, а някои от тях вече като преподаватели водят своите ученици. „Но това е един много дълъг и много сложен процес“, казва директорът на музея.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА ПРЕД ОПАЗВАНЕТО НА ПАМЕТТА

Надя Сотирова посочва, че разчита на колегите от своя екип, с които търсят нови съвременни форми за популяризиране на наследството на Владигеров. „Повечето проекти, към които се насочваме, до известна степен са свързани с това да излезем от сградата на музея и да отидем на по-големи пространства, така че да можем да привлечем повече публика, показвайки какво богатство съхраняваме в нашия фонд“, разказва тя.

В тази посока е и работата им по художествено-документални изложби, които правят по различни теми, свързани с живота и творчеството на Владигеров, и пътуват с тях из цяла България, както и в българските културни институти в чужбина.

Надя Сотирова споделя, че процесът на дигитализация е започнал в къща музей „Панчо Владигеров“ – София, но понеже архивът е огромен, а имат и доста работа по всички съпътстващи събития и около обработката на новопостъпили материали, то напредват бавно и трудно. За целта разчитат много и на стажантски програми.

Самата Надя Сотирова обаче казва, че е раздвоена по отношение на това колко и до какъв мащаб да бъде представен архивът в широкото интернет пространство.

„Преди години по проект от Министерство на културата направихме сайт, който се казва „Архивът на Владигеров“. В него сме качили доста материали от дигиталните файлове от различните сбирки на нашия архив, включително аудиозаписи с изпълнения на самия Владигеров. Но този сайт може да се ползва на три таблета, които са разположени в нашата документална експозиция единствено и само на територията на музея“, подчерта тя. До това ограничение се стига след „печалния им опит“ през 2007 година, когато правят сайта на музея и качват в него много материали. „Нашето желание тогава беше да покажем разнообразието и богатството на архива и повече хора да стигнат до това, което имаме. И до ден днешен срещам материали къде ли не, без да е отбелязано коректно откъде са взети. Това в известна степен все още ни въздържа да качваме в широкото

интернет пространство повече материали“, казва Сотирова.

ВРЪЗКАТА МЕЖДУ МИНАЛО И СЪВРЕМИЕ

По идея на Юлиана Карастоянова къща музей „Панчо Владигеров“ – София прави интересна и по думите на Надя Сотирова „революционна кампания“ в Софийското метро. От 4 до 17 март, около рождената дата на Владигеров, на 5 станции на Софийското метро ще се усмихва от снимка Панчо Владигеров, като кадърът ще е придружен с интересен негов цитат или с цитат на негов ученици за него, а на мониторите на метрото ще се излъчват два рекламни видеоклипа. „Това ще е една доста масивна рекламна кампания, с която, освен че се надяваме да напомним на софиянци за Владигеров и за неговата личност, а от друга страна – все пак да привлечем вниманието към музея“, казва Сотирова.

Тя допълва, че по идея на младите колеги от музея организират и цикъл от концерти в балната зала на Националната художествена галерия, който са кръстили „По Владигеровски“. Той е с рес-

тавращия на концертни програми, които се съхраняват в архива на музея – концерти на самия Владигеров по начина, по който той ги е конструирал и представял пред публиката. Първият концерт от този цикъл е на 16 март и представя концертна програма от 1941 година. „Възстановяваме камерен концерт със старата програма, но младите изпълнители ще я изпълнят съвременно“, подчертава директорът на музея. Допълва, че подготвят и цикъл от документални филми в кино „Одеон“ – „Докосване до Владигеров“.

ДУХЪТ НА ВЛАДИГЕРОВ

Надя Сотирова споделя, че има много спомени от срещите си с госпожа Елка Владигерова, която доживява откриването на музея, но през 2006 година си отива от този свят. От нейните разкази знае, че в общи линии всичко в живота на Владигерови се е случвало доста трудно и не от първия път. „Макар че, предполагам, тя имаше предвид това, което беше свързано с нещата около увековечаване паметта на Владигеров“, коментира Сотирова.

„Някак си и тук нещата се

Елка и Панчо Владигерови в дома си на „Якубци“ в столицата. Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

Семейство Владигерови с Алексис Вайсенберг и Иван Дреников.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

случват по-трудно и не от първия път, дори елементарно – за един рекламен материал понякога има спънки и трябва да се преработва – допълва тя. – Но някак си това, към което сме се стремили, се е случвало. И като че ли някой ни води към това как да се случат нещата. По този начин аз съм усещала присъст-

вието на Владигеров – казва още Сотирова. – Всичко, до което се докосваме, работейки по неговия архив, разглеждайки неговите снимки, лично за мен е едно живо присъствие. Защото аз се връщам към разказите на неговата съпруга и на неговите ученици, които също много живо разказваха за него“, подчертава дамата.

Според Надя Сотирова Панчо Владигеров е бил изключително колоритна и много емоционална личност. Известни са неговите анекдоти и смешки, с които е развеселявал всички свои колеги, приятели и близки, доста пиперливи са били понякога, заради което си е навличал и много неприятности. „Но все пак той е бил човек, който е имал изключително достойнство. Знаел е цената си. Бил е с много сериозно самочувствие и е смятал, че може да си позволи да бъде критичен, когато това се налага, и че това, особено по отношение на неговите ученици, дори е задължително и е в тяхна полза“, казва директорът на музея.

От снимките в семейните албуми се вижда колко артистична, уютна и приятна е била домашната среда на Владигеров. По думите на Надя Сотирова много голяма заслуга за това има неговата съпруга Елка, с която той прекарва 20 години от своя живот, преди да почине. Тя е

била пианист и е преподавала пиано, но прекъсва своята кариера и изцяло се посвещава на Владигеров, грижейки се за неговия уют. Госпожа Владигерова става домакиня, съпруга, секретар, шофьор, импресарио и всичко, което е необходимо за удобството на съпруга ѝ.

Панчо Владигеров изключително много е обичал дома си и затова много голяма част от срещите му с големи имена в изкуството са се случвали тук. „Изпълнителите, диригентите и всички големи имена, които са гостували в България, са идвали в дома му, търсейки контакт и среща с Владигеров просто защото самият той тук се е чувствал най-удобно“, разказва Надя Сотирова.

Тук са протичали и срещите с неговите ученици, като учебният час никога не е бил академичен – 45 минути или най-много час, понякога един урок е траел

С внука си – Панчо Владигеров-младши.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

Панчо и Лобен Владигерови. Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

по 2, 3 или 4 часа, а често срещите са прераствали в цяла вечеря с много слушане на музика и разговори за изкуство.

Надя Сотирова цитира проф. Иван Дреников, ученик на Владигеров, който казва: „Това не беше дом. Това беше храм!“ „И наистина е храм на музиката“, подчертава тя.

Сотирова си спомня и за началото, в първите години на музея, когато още са липсвали хубавите архивни шкафове, а обстановката е била доста скромна и неуютна. Тогава тя приела в стаята, която се ползва и за фондохранилище, пианиста Красимир Гатев. „Извиних му се, че го приемам тук, а той се обърна към мен и каза: „Надя, да знаеше в тази стая какво хранилище беше!“ Защото тук е била трапезарията на Владигерови. И каза още: „В бедните студентски години аз тук можех и да хапна, и да пия винаги много хубав чай“, разказва директорът на музея.

„Та така – някак живо усещам присъствието на Владигеров в дома просто защото много ми е разказвано и към много неща се

връщам, докосвайки се до всичко онова, което той ни е оставил“, споделя Надя Сотирова. Допълва, че когато се разглежда богатството на семейните албуми, може да се види присъствието на хората тук. „Това е била и целта ни през годините – тук да остане такава живо място. Да реставрираме и да възродим този дух на дома, който винаги е бил изпълнен с музика. Една съседка от кооперацията до музея сподели: „Оттук винаги се чуваше много силна музика – или пианото на бай Панчо, или уредбата му. Ама гърмеше, гърмеше!“ разказва Сотирова.

Завършваме разговора с мисълта, че в къща музей „Панчо Владигеров“ – София винаги е имало и много музика, и много живот. Това се долавя все още в запазенения му кабинет, окичен с портрети на именити творци, с пианото му, застинало като че ли във вечно очакване някой да засвири отново на него, с писалището, на което са се родили някои от най-изтъняваните Владигерови творби и днес – десетилетия след създаването им.

Ученици на Панчо Владигеров на рождения му ден през 1974 г.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

Панчо Владигеров в архива на БТА

Творческият път, изяви в страната и по света, премиерите и концертите, както и събитията, посветени на Панчо Владигеров, се превръщат в новини, към които Българската телеграфна агенция не остава безразлична.

Публикации за именития наш музикант се откриват в емисиите и бюлетините, съхранявани в архива на БТА през десетилетията. Първата информация, в която се споменава името на композитора, е на почти век – от 1927 година.

И днес БТА отразява участията на наследниците на Владигеров, разказва за въздействието на творбите му, прозвучали на международни и национални сцени, отбелязва годишнините от рождението на музиканта.

В списание ЛИК поместваме акценти от някои от новините, публикувани в информационния поток на БТА през годините.

1927

„Днес следобед в празничната зала на „Алианс Франсез“ редовният професор и бивш член на Висшето педагогическо училище г-н Чан Моро Райбел, член на католическата университетска мисия, който бе посетил миналото лято България, държи сказка пред избрана публика“, предава БТА от Париж на 27 март. Българският пълномощен министър в Париж г-н Морфов, който е председател на събранието, изтъква значението на подобни посещения за френско-българските университетски отношения.

„В музикалната част г-н Владигеров и г-н Люсион Шварц изпълниха смотата „Вардар“, която бе силно аплодирана и поздравена от публиката. Г-н Владигеров ще даде в театър „Олимпия“ идущата сряда големия си концерт“, пише още в новината от деня.

1928

На 24 март стартират Българските музикални тържества в Прага, за които БТА предава в своите емисии. В деня на откриването в салона на Държавната консерватория Добри Христов прочита „обширна сказка върху развитието на българската музика в миналото и в настояще време“, пише в новината на БТА. Той изтъква участието на чехите в създаването на новата българска музика и очертава по-видните съвременни български музикални дейци. Думите му са изслушани с голямо внимание и са изпратени с ръкопляскания от многобройната публика. На събитието присъстват ректорът на консерваторията видният композитор Новак, представители на Министерството на просветата и на Министерството на външните работи, много професори и известни му-

зикални личности.

На 25 март в Моцартеума и на 26 март в Сметановата зала се състоят с голям успех двата концерта, предвидени в програмата на Българските музикални тържества. Новината на БТА посочва, че салоните са препълнени с най-отбрано общество, сред което личат видни чешки музикални дейци. Добри Христови, Панчо и Любен Владигерови, Морфова, Прокопова и диригентът на филхармонията проф. Ступка, силно акламирани, са извикани многократно на сцената. Държавната консерватория и българската колония им поднасят лаврови венци.

В новина от 30 март четем, че Българските музикални тържества в Прага завършват с голяма тържествена вечер, дадена от госпожа и министър Вазови в залите на Общинския дом. Присъстват кметът на Прага, висши чиновници от Министерството на просветата и мнозина от най-видните представители на музикалното и художественото общество тук. Пълномощният министър Вазов предава ордените „Св. Александър“ и за гражданска заслуга III и IV степен, с които Негово величество царят награждава инициаторите на музикалните тържества.

1937

В новина на БТА от 13 януари четем, че първото представяне на операта „Цар Калоян“ в Братислава има голям успех. Присъстват авторът г-н Владигеров и отбрана публика, както и кметът на Братислава, представители на властите и видни представители на печата от Прага и Бърно. Авторът и солистите са извикани на сцената на няколко пъти, а въодушевената публика ги изпраца с овации.

1943

На 17 февруари БТА съобщава, че през нощта в Букурещ пристигат шеф-диригентът на Царския симфоничен оркестър проф. Саша Попов, придружен от г-жа Попова и от композитора Панчо Владигеров. На гарата гостите са посрещнати от представител на легацията, на Министерството на пропагандата и на Румънската филхармония.

Преди плагне Попов и Владигеров са приети от министъра на пропагандата. В тяхна чест Румънската гържавна филхармония дава и обяд.

На 21 февруари проф. Саша Попов дирижира в Атенеума концерт на Румънската гържавна филхармония. Г-жа Вяра Попова изпълнява на пиано с голям успех Концерт в ре-миньор от Моцарт за пиано и оркестър. За първа път в Букурещ са изпълнени Четири симфонични румънски танца от проф. Панчо Владигеров. Публиката продължително аплодира г-жа Попова и г-н Владигеров. Тримата именити български музиканти са поздравени от най-добрите румънски музиканти и композитори, между които маестро Енеско. На г-жа Попова е поднесен букет от името на министъра на пропагандата проф. Марку.

На 22 февруари българският композитор г-н Владигеров изпълнява свои лични творби пред Букурещкото радио.

На следващия ден от 18 часа Букурещкото радио устройва български час, който е включен в серията на посветените на приятелските и на съюзническите гържави радиопредавания.

„Ето духовния мост, който предшества металния мост на Дунава; ето ръката, която ние си протягаме над реката, предназначена да ни съедини; ето

София, 14 май 1952 г. Из живота на диригентския курс на Музикалната академия. Час при композитора Георги Димитров. Снимка: Георги Викентиев, БТА

приноса, който ние, българи и румънци, сме решени да дадем с общи усилия за изграждането на нова Европа”, заявява министърът на пропагандата проф. Марку по случай българския час на Букурещкото радио.

***

В изпълнение на културната спогодба между България и Чехословашката република за размяна на културни дейци от няколко дни в страната гостуват видните чешки музиканти - солисти на Пражката държавна филхармония, Йозеф Паленичек (пианист) и Милош Сагло (цигулар), съобщава БТА на 24 февруари.

Запитан за впечатленията от пребиваването му в нашата страна, цигуларят Милош Сагло заявява: „В братска България идвам за трети път и съм особено щастлив от възможността

да се срещна отново с представителите на музикалния живот във вашата страна. Интересът ми към българското музикално творчество е извънредно голям и аз използвам случая, за да изпълня на концерта си със Софийската държавна филхармония една нова творба на вашия гаровит композитор проф. Панчо Владигеров.”

***

В бюлетин на БТА от 18 април четем как след няколко дни – в четвъртък, 22 април, 19.30 ч., в студиото на Радио София ще бъде повторен концертът на проф. Панчо Владигеров с държавния симфоничен оркестър.

1945

В бюлетин на БТА от октомври четем, че с указ извънредният професор при Музикалната академия Панчо Владигеров е назначен за редовен професор.

1949

Софийската държавна филхармония урежда на 27 февруари от 11 часа в Народния театър концерт под диригентството на проф. Саша Попов и с участието на известния чехословашки виолончелист Милош Сагло, съобщава БТА по-рано през месеца. В програмата са включени творбите на Мича – Симфония, и на Панчо Владигеров – Фантазия за чело и оркестър, които ще бъдат изпълнени за първи път, концертът се допълва и от Симфония № 1 на Бетовен, и Вариации рококо за чело и оркестър на Чайковски.

***

На 6 април в салона на Клуба на културните дейци ще се състои вечер на музикантите, посветена на проф. Панчо Владигеров – по случай 50 години от рождение-

Делегатската карта на Панчо Владигеров от Световния конгрес на мира. На гърба е с автограф от Пабло Пикасо. Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

то му, съобщава БТА в началото на месеца.

Музикологът Иван Камбуров ще изнесе доклад на тема „Живот и дело на Панчо Владигеров“. Ще бъде изпълнен концерт с участието на Държавния радио-квартет – Нели Нарова, Петър Христосков и проф. Панчо Владигеров.

***

На 3 април БТА публикува съобщение за следобедното заседание на Конгреса за защита на мира, което започва в 15 часа. Последователно приветствия произнасят представители на различни съюзи и организации. От името на Съюза на художниците в България например говори Владимир Димитров-Майстора, а от името на Съюза на композиторите, музиколозите и концертните артисти – неговият председател Любомир Пипков. Конгресът избира 24-членна национална делегация, която да представлява България на Световния конгрес на поддръжници-

те на мира в Париж. В състава на делегацията е и композиторът Панчо Владигеров.

На 13 април вечерта българската делегация заминава за френската столица, където конгресът ще заседава от 20 до 27 април.

На 16 април делегацията, водена от Цола Драгойичева, е сърдечно посрещната на парижката гара от управляващия българската делегация в Париж г-н Георгиев.

В новина от 17 април четем, че българската делегация пристига първа на Конгреса на мира. След ентузиастичния прием, оказан им при тяхното пристигане, делегатите са приети в Дома на френската мисъл от членовете на Комитета за подготовка на конгреса.

„Великият конгрес за мир, представител на желанието на стотици милиони мъже и жени от всички народи за траен мир и на решението на милиони мъже и жени да отхвърлят планове на подпалвачите на нови войни, се откри тази сутрин в Париж“, четем в публикация от 20 април. Делегатите за мир се събират в голямата зала „Плейел“. Там видни учени, художници, писатели, политици, профсъюзни дейци, педагози, юристи, религиозни водачи и представители на младежта, на женските организации и на различните демократични организации влизат в досег един с друг под председателството на изтъкнатия френски учен професор Жолио-Кюри. Те разискват надпреварванията във въоръжаване, ролята на ООН в защита на мира, пропагандата за война, националния суверенитет и независимостта на народите, стопанските отношения между народите, участието на жените в движението за мир и въпроса как може да се обединят всички борци за мир в целия свят.

На заседание на Световния

конгрес на следващия ден е дадена гумата и на Цола Драгойичева, която произнася 20-минутна реч. „Нашата делегация, състояща се от учени, писатели, композитори, художници и общественици, жени и младежи от страната, поздравява първия по рода си величествен международен конгрес, който ще даде решителен тласък в историческата борба за мир и е доказателство за спонтанната воля на народите за мирен труд, прогрес и творческо съревнование“, казва тя.

1950

На 13 май Министерският съвет на Народна република България удостоява с Димитровска награда за постижения в областта на науката, изобретателствата и рационализацията. Сред отличените с Награда Първа степен за музикално, творческо и изпълнителско изкуство е и народният артист Панчо Владигеров – за написаните от него рапсодия „Вардар“, Трети концерт за пиано, Импровизация и токмата, Румънски танци и други.

1952

На 1 юни в зала „България“ тържествено е открит Първият преглед на българското музикално творчество след 9 септември 1944 година. В продължение на близо един месец ще се поставят на всенароден преглед пред трудещите се, пред цялата наша културна общественост 7-годишните усилия на нашите композитори.

На 14 юни е десетата вечер от прегледа. В присъствието на много трудещи се от столицата Държавният радиооркестър под диригентството на Влади Симеонов, лауреат на Димитровска награда, открива цикъла „Симфонична и кантатна музика“.

Изпълнени с голям успех са

София, 24 април 1953 г. Портрет на годишните лауреати на Димитровска награда, сред които е и Панчо Хараланов Владигеров – български композитор, музикант, диригент, изтъкнат музикален педагог и общественик. Снимка-репродукция: Георги Викентиев, БТА

Майска симфония за струнен оркестър от Панчо Владигеров, Концерт за цигулка и оркестър от Веселин Стоянов и кантата „Девети септември“ от Филип Кутев по текст на Богомил Райнов.

На 19 юни при съпровод на пиано от народният артист проф. Панчо Владигеров, лауреат на Димитровска награда, именитият български цигулар Васко Абаджиев изпълнява с изключително майсторство и забележителна интерпретация соната „Дяволски трилери“ от Тартини, Соната от Цезар Франк, Ге дур

Романца от Бетовен, Прелюд и fuga от Абаджиев, „Нел корпонионсантс“ от Паганини, „Вардар“ от П. Владигеров и вариации върху една тема от Паганини.

На 24 юни се провежда седмнадесетата вечер от Прегледа на българското музикално творчество. Софийската гържавна филхармония под диригентството на народния артист проф. Саша Попов изпълнява творби от Панчо Владигеров – Еврейска поема опус 47; седем песни за бас и оркестър със солист народния артист Михаил Попов; „Прелюд“ и „Балкански танц“ опус. 46

и „Легенда за езерото“ – сюита опус 40. „Еврейска поема“, „Прелюд“ и „Балкански танц“ са изпълнени за първи път, а концертът преминава при голям успех.

* * *

На 16 септември в зала „България“ тържествено е открит новият сезон на Софийската гържавна филхармония. Под ръководството на главния диригент – народния артист професор Саша Попов, са изпълнени Симфонии № 5 от Шостакович, Концерт за пиано и оркестър от Чайковски и „Прелюд“ и „Балкански танц“ от Владигеров.

В концерта взема участие пианистът Ото Либих.

1953

На 24 април е обявено кои са отличените от Министерския съвет на Народна република България с Димитровска награда за изключителни и големи постижения в областта на науката, изобретателството, рационализаторството, литературата и изкуството през 1952 година. С Награда Втора степен за музикално изкуство е отличен народният артист Панчо Хараланов Владигеров за творбата му „Еврейска поема“.

* * *

На 15 септември Софийската гържавна филхармония открива сезона си с тържествен концерт в зала „България“ под диригентството на народния артист проф. Саша Попов. Солист е гостуващата у нас видна полска пианистка Халина Черни-Стефанска. Изпълнени са „Еврейска поема“ от Панчо Владигеров, Концерт за пиано от Григ и Симфония №5 от Бетовен.

Сред произведенията, които през настоящия сезон Софийската гържавна филхармония ще изпълни, са Концерт за пиано № 4 от П. Владигеров, Концерт за

пиано № 2 от В. Стоянов, балетната сюита „Хайдушка песен“ от Ал. Байчев, Симфония № 2 от Л. Пипков, симфоничната поема „Буря“ от Чайковски и други.

1954

На 21 октомври в концертната зала „България“ започва Третият национален преглед на гържавните симфонични оркестри, уреден от Дирекцията за музикално творческо и изпълнителско изкуство при Министерството на културата.

В продължение на един месец в 10 концерта на прегледа ще покажат своите изпълнителски постижения 6 гържавни симфонични оркестъра, а като солисти ще участват народните артисти Пенчо Владигеров и Михаил Попов, заслужилата артистка Недялка Симеонова, Тамара Янкова, Васил Чернаев, Люба Енчева, Боян Лечев, Георги Байнов, Степан Ханджиян и Марко Мешулам.

Третият национален преглед на гържавните симфонични оркестри цели да покаже постиженията на нашето симфонично дело през последните години и да допринесе за нови успехи на музикалния живот у нас.

* * *

На 16 ноември в зала „България“ е първият концерт на Държавния симфоничен оркестър от гр. Сталин като част от Третия национален преглед на гържавните симфонични оркестри. Под диригентството на Емил Главанаков са изпълнени увертюрата „Бенвенуто Челини“ от Х. Берлиоз, Концерт за пиано №3 от Панчо Владигеров и Симфония № 4 от Брамс. Като солист в концерта участва народният артист проф. Панчо Владигеров.

1956

На 23 ноември гост на Държавния симфоничен оркестър

във Варна е видният румънски виолончелист Владимир Орлов. С негово участие Варненският гържавен симфоничен оркестър под диригентството на Емил Главанаков дава концерт с творби от Дворжак, Сен-Санс и Владигеров. Публиката аплодира изпълнителското майсторство на госта от Румъния и на колектива на оркестъра.

1957

На 5 септември гости на Съюза на българските композитори са членове на албанската парламентарна делегация, сред които има композитор и оперна певица. На срещата присъстват и народните артисти Петко Стайков, Панчо Владигеров, Любомир Пипков, диригентът на Софийската гържавна филхармония Константин Илиев, композитори и музиколози. Присъстват и гостуващи у нас чехословашки музикални дейци.

* * *

На 20 септември с представление на балета „Хайдушка песен“ от Ал. Райчев Софийската народна опера открива своя нов сезон. Сезонът 1957-1958 година

е обявен за юбилеен, тъй като през него ще бъде тържествено чествана 50-годишнината от създаването на операта.

Софийската народна опера ще отдели много място в своя нов репертоар на родното балетно и оперно творчество. Предвижда се поставянето на операта „Житър Петър“ от Веселин Стоянов и на балетите „Легенда за езерото“ от Панчо Владигеров и „Змей и Яна“ от Христо Манолов.

* * *

На 12 октомври Русенският гържавен симфоничен оркестър открива новия си сезон. Под диригентството на Руслан Райчев оркестърът изпълнява за първи път Четири румънски танца от Владигеров, Концерт за пиано и оркестър от Чайковски и Симфония номер 4 от Шуман. В концерта участва и известният румънски пианист Мъндрю Кац.

1958

„Снощи Софийската гържавна филхармония изнесе своя втори концерт пред празката публика. Изпълнени бяха творби от В. Стоянов, П. Владигеров, Б. Мар-

София, 29 април 1953 г. Връчване на Димитровските награди за 1952 година в Министерския съвет. Панчо Владигеров е отличен с Димитровска награда II степен за творбата си „Еврейска поема“. Снимка: Рачо Стоянов, БТА

тину и А. Онегер. Със своите два концерта нашата филхармония още веднъж блестящо потвърди името, което си бе завоювала при предишните гостувания в чужбина“, предава БТА от Прага на 20 май.

Концертът донесе нов изключително голям успех на Софийската филхармония, на диригента Константин Илиев и солиста Венцислав Янков.

След него главният диригент на Парижката филхармония Карел Анчърл заявява: „Двата концерта на Софийската филхармония на фестивала „Пражка пролет“ принадлежат към най-хубавото, което сме имали възможност да чуем през последните няколко години.“

БТА цитира вестници от 20 май, които дават най-висока оценка на изпълнителското майсторство на софийските филхармоници, подчертавайки отличната техника на отделните инструменталисти, изравнената звучност на всички групи и уменията да се предават с много колорит различни по стил творби.

„Както със своята програма, така и с изненадващо зрялото изпълнение – пише вестник „Свободно слово“, – гостите спечелиха истинското уважение на публиката, породено преди всичко от искреното вълнуване на всички изпълнители от великолепните струнни инструменти (контрабасите) и от хармоничното звучене на духовите инструменти. Към възторжените отзиви в Италия, Унгария, Югославия, Румъния и неотдавна в Полша сега заслужено се прибавят и нашите. Особено възхищение заслужава филхармонията за интерпретацията на „Вариации“ от Любомир Пупков, за прекрасно изпълнения Концерт за оркестър от Барток и Бетовен-

София, 22 януари 1954 г. Ежедневието на народния артист Панчо Владигеров. Снимка: Симеон Ненов, БТА

новия Четвърти концерт за пиано, в който блесна таланта на В. Янков.“

Положителна оценка за концертите на Софийската филхармония дава вестник „Прага“, който изтъква като заслуга на филхармонията, че се е насочила предимно към съвременна българска и чужда музика.

Вестник „Вечерни Прага“ от 20 май, като отбелязва, че критерият при оценката на госту-

ващите симфонични оркестри в Прага е висок и че публиката е възискателна, подчертава: „Софийската държавна филхармония задоволи и най-възискателните както с техническите си качества, така и с топлотата и наситеността на тона.“

Като се присъединява към всички изказани досега мнения, че особено прекрасна е струнна група на оркестъра, В. Фолник продължава: „Най-голямото пре-

имущество на колектива е спонтанното, но правилно чувство за ритъм и искреното завладяващо вълнуване. Солистът Венцислав Янков днес вече е забележителен артист с широк диапазон. Това се потвърди при неговото дълбоко и поетически нежно изпълнение на Бетовеновия Четвърти концерт за пиано и при темпераментното му проявление в Третия концерт на Владигеров.“

В брой на вестник „Рудо право“ от 21 май е поместена рецензия за двата концерта на Софийската държавна филхармония в рамките на „Пражка пролет“. След като изрежда няколко от най-забележителните прояви на международния музикален фестивал, авторът Б. Карасек заявява: „Като поставяме на първо място концертите на Софийската филхармония, ние имаме няколко основания за това.“

Първото е по отношение на програмата. Българските гости дойдоха при нас с наистина неконвенционална програма... От трите произведения от български автори – продължава рецензията, – най-вълнуващи бяха мелодично свежите, макар и малко разтегнати Вариации на албанска тема от Л. Пупков. От останалите творби наред със знаменития концерт на унгарския композитор Б. Барток, най-силно впечатление направи Петата симфония от чехословакия композитор А. Онегер.

Второто основание да отбележим концертите на Софийската филхармония като едно от художествено значителните събития на фестивала е равнището на оркестъра. Под ръководството на младия диригент К. Илиев, комуто очевидно е близка съвременната музика, интерпретирана от него с пълно разбиране – оркестърът се пред-

стави като добре балансиран, художествено дисциплиниран колектив, очароващ преди всичко с точното ритмично изпълнение и отличаващ се с прекрасен, дълбок и сочен тон на струнните инструменти. Заедно с оркестъра много приятно впечатление остави у нас и изпълнението на младия български пианист В. Янков преди всичко с яркия, но стилово не напълно издържан Третия концерт за пиано от П. Владигеров.“

***

На 9 октомври Софийската държавна филхармония изнася своя първи за сезона концерт в програма за предстоящата концертна обиколка на филхармонията в чужбина.

Под ръководството на диригента Влади Симеонов са изпълнени увертюра-фантазия „Ромео и Жулиета“ от Чайковски, Концерт за пиано №3 от Владигеров и Симфония №7 от Бетовен. Солист на концерта е проф. Панчо Владигеров.

***

На 17 октомври в Дома на културата в Русе Държавният симфоничен оркестър открива новия си сезон под диригентството на Иван Вулъпе.

През първото тримесечие на новия си сезон оркестърът планира да даде седем редовни концерта, като за първи път в града той ще свири Концерт за цигулка и Концерт за пиано №4 от Владигеров, както и други творби.

1959

Видният композитор и музикален педагог Панчо Владигеров навърши своята 60-годишнина и 50-годишна творческа дейност. По този случай на 9 април в зала „България“ се организира тържествено честване на юбиляря.

За живота и творчеството на Панчо Владигеров говори композиторът Ал. Райчев, секретар на Съюза на българските композитори. Той подчертава, че близо половин век Панчо Владигеров работи всеотдайно за създаване на творчество, свързано с развитието на нашия народ и с неговата песен. През 1920 година композиторът подава първия концерт за цигулка и оркестър в нашата музикална литература. По-късно той написва популярната си творба рапсодията „Вардар“ – едно от най-големите си произведения, Българска сюита в четири части, 7 симфонични танца, както и редица други симфонични творби, клавирни концерти, пиеси за оркестър и много народни песни. Той е автор на операта „Цар Калоян“ и на балета „Легенда за езерото“.

Изтъквайки огромното значение на Панчо Владигеров в развитието на българската музика, Ал. Райчев посочва, че той създава у нас образци в много музикални жанрове и свой музикален стил, дълбоко свързан с нашата народна песен. Неговите произведения са били и ще бъдат избор за вдъхновение, образец и училище за погростащите музикални дейци.

След доклада Софийската държавна филхармония изнася концерт с творби на Панчо Владигеров. Под диригентството на сина на юбиляря Александър Владигеров са изпълнени „Еврейска поема“, Концерт за пиано и оркестър №4 оп. 48 и Симфония №1 оп. 33. Като солист в концерта участва юбилярят.

След това е прочетено приветствено писмо до юбиляря от Тодор Живков, в което първият секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия сърдечно го поздравява като един от най-видните

и талантиливи български композитори, обогатил националното ни музикално изкуство със забележителни творби, и му пожелава цветущо здраве и творчески сили. Прочетен е и указ на Президиума на Народното събрание за награждаване на Панчо Владигеров с орден „Народна република България“ I степен.

* * *

На 26 ноември концертът на Симфоничния оркестър във Варна е посветен на 60-годишнината от рождението на композитора Панчо Владигеров. Скъп гост на варненските симфонии е именитият композитор, който изпълнява с голямо майсторство своя Концерт за пиано и оркестър №2.

Под ръководството на гост-диригента Александър Владигеров оркестърът изпълнява още три творби на юбиляря: Три импресии за оркестър, „Еврейска поема“ и рапсодия „Вардар“.

От името на варненската културна общественост композиторът Панчо Владигеров е топло приветстван.

1960

София, 22 януари 1954 г. В дома на Владигеров. Снимка: Симеон Ненов, БТА

След последното си турне в Германската демократична република и Франция на 4 ноември Софийската гържавна филхармония открива новия си сезон. Под ръководството на диригента Константин Илиев са изпълнени за първи път творбата на Панчо Владигеров „Шумен“ – миниатюри за оркестър, както и Симфония № 3 от Брамс.

По повод откриването на концертния сезон директорът на Софийската гържавна филхармония Стоян Стойнов-Иванов заявява пред представител на БТА: „При нас е станало вече традиция като представителен симфоничен институт да включваме в нашия репертоар и особено при откриването на сезона произведения на български композитори. Трябва да подчертая, че ние се стремим да предаваме все повече национален облик на нашия репертоар.“

* * *

На 25 декември в Бургас завършва Седмицата на българската музика. В продължение на пет дни са изнесени концертни програми от произведения на български композитори с участието на Бургаския симфоничен оркестър. В града гостуват и композиторите Филип Кутев, Панчо Владигеров, Любомир Пунков, Александър Райчев, Тодор Попов, които имат срещи с учащите се и със самодейни колективи от предприятията в Бургас и с. Долно Езеро.

1961

„Една седмица от концертните подиуми в окръга звучат обичната българска музика, една седмица професионалисти и самодейци с любов изпълняваха прекрасни творби на наши композитори, а изтъкнати творци на музикалното изкуство имаха вълнуващи срещи с работници

и кооператори, със студенти и ученици“, пише в новина на БТА от 27 май.

Незабравими са срещите на кооператорите и учениците от селата Кацелово, Тръстеник и Две могили с композиторите Панчо Владигеров, Петко Стайнов, Любомир Пунков, Филип Кутев, Марин Големинов, Георги Златев-Черкин и другите музикални дейци, гостували в окръга по случай Седмицата на българската музика в Русе.

* * *

Колективът на Софийската гържавна филхармония заминава на 9 септември за Полша, където ще участва в Международния музикален фестивал „Варшавска есен“. На фестивала Софийската гържавна филхармония ще се представи с произведения на български композитори, сред които е и Импровизация и токмата от Панчо Владигеров.

Освен на фестивала филхармонията ще изнесе концерти и в редица полски градове като Гданск, Познан, Краков, Катовице и други.

1963

На 14 април за Барселона, Испания, заминава балетът при Софийската народна опера. За кратко време това е вторият колектив от операта, който представя пред испанската публика успехите на нашето музикално-сценично изкуство. В продължение на един месец нашите млади балетни сили ще изнесат на сцената на Гранд Театро дел Лицео 24 представления на балетите „Легенда за езерото“ от Панчо Владигеров, „Нестинарка“ от Марин Големинов, „Бахчисарайски фонтан“ от Асафиев и „Гаяне“ от Хачатурян. Освен това нашите артисти ще дадат и няколко отделни балетни концерта с фрагменти от „Лебедо-

во езеро“, „Жизел“, „Дървеният принц“, „Жар птица“ и други.

1964

„Стоиците представители на съветската музикална общественост, изпълнили голямата концертна зала на Московската консерватория, дълго не искаха да се разделят тази вечер с колектива на Софийската гържавна филхармония, който ги плени със своето изкуство“, съобщава на 19 март кореспондентът на БТА от Москва П. Груев. Под ръководството на главния диригент – заслужил артист Константин Илиев, оркестърът изпълнява с изключителен успех Импровизация и токмата от Панчо Владигеров, Четвъртата симфония на Шуман и Концерт за оркестър от Барток. Програмата завършва, но оваците, започнали още след изпълнението на първата творба, бурно се разрастват – искрени, възторжени, настойчиви. Много пъти трябва да се връща диригентът на своя пулт, много пъти трябва да стават изпълнителите, за да приемат сърдечните приветствия и благодарността на московчани за удоволствието, което Софийската филхармония им доставя със своето изкуство.

След концерта колективът на филхармонията е поздравен от първия заместник-министър на културата на СССР Александър Кузнецов, заместник-председателя на Държавния комитет за културни връзки с чужбина при министерския съвет на СССР Игор Медведев, първия секретар на Президиума на Съюза на съветските композитори Тихон Хренников, от Дмитрий Шостакович, от главния диригент на Московската гържавна филхармония Кирил Кондрашин, от много съветски композитори,

София, 22 януари 1954 г. Народният артист Панчо Владигеров в работна обстановка в кабинета на дома си. Снимка: Симеон Ненов, БТА

музикални изпълнители и музиковеди.

В разговор с българските журналисти Дмитрий Шостакович заявява: „Във възторг съм от днешния чудесен концерт, за първи път се срещнах с колектива на Софийската филхармония през 1958 година, когато гостувах в България. Той и тогава бе много добър изпълнителски колектив, но сега особено изтъква неговият голям ръст. За нас бе голяма радост да се срещнем отново.“ Той подчертава културата на талантилия ансамбъл, широтата на диапозона, вкуса му към съвременната музика.

Пред кореспондента на БТА и специалният кореспондент на вестник „Работническо дело“ първият секретар на Президиума на Съюза на съветските композитори Тихон Хренников прави следното изявление: „Извънредно радостен е фактът, че оркестърът на Софийската гържавна филхармония намери такъв горещ прием от съветските слушатели. И вчерашният, и днешният концерт са тържество на българската музикална култура. Всички специалисти са едино-

душни, че това е един от най-добрите световни симфонични оркестри, неговото изпълнение и на български музикални творби, и на творби от други композитори е на много високо художествено равнище. Щастлив съм да поздравя оркестъра с неговия огромен успех. Искан ми се да отбележа също големия талант на диригента Константин Илиев, който ръководи и двата концерта с изумително свършенство. Уверен съм, че и следващите концерти на Софийската филхармония ще бъдат посрещнати със същия възторг от съветската публика.“

На 19 март БТА цитира и публикация на ТАСС, според която Константин Илиев отново печели най-широки симпатии, а Импровизация и токмата на Панчо Владигеров е добре известна в Съветския съюз. „Елоритната, остроумно инструментирания пиеса, отличаваща се с ярък ритмичен рисунък, бе изпълнена с увлечение от оркестъра и бе приета много топло“, се казва в новината от деня.

* * *

На 24 март от Талин отново

предава специалният кореспондент на БТА П. Груев. „С първия полъх на пролетта в прибалтийските съветски републики пристигнаха пратениците на слънчева България, донесли заедно със своето изкуство топли привети от нашия народ. Големи афиши канят любителите на музиката в столицата на Естонската ССР на концертите на Софийската държавна филхармония, макар че тук са малко хората, които познават българската музика и изпълнителското майсторство на българските симфонични оркестри“, пише той.

Стоотици ценители на изкуството изпълват залата на Талинската филхармония. Със затаен дъх те слушат едно от най-популярните произведения на Панчо Владигеров – Импровизация и токата, което прозвучава за първи път в Талин. Пропитано от аромата на българската народна музика, оживено от темпераментния ритъм на народните танци, това произведение намира път към сърцата на талинци. Владигеровата музика – игрива и жизнерадостна, печели и тук възторжени почитатели.

„Никакви основания нямат приказките, че народите на севера били сгържани и студени. Естонската публика показва, че северняците са също темпераментни, когато ги завладее истинското изкуство. Възторжените овации, с които бе посрещнат колективът на Софийската държавна филхармония, избухваха с нова сила след всяко изпълнение и принудиха оркестъра да изсвири допълнително на бис произведения на Прокофиев и Петко Стайнов“, пише кореспондентът на БТА.

***

„Снощи само няколко часа след

продължителното пътуване с автобуси от средиземноморския бряг колективът на Софийската държавна филхармония постигна хубав успех в Париж“, съобщава на 5 май кореспондент на БТА. В голямата концертна зала в Дома на френското радио и телевизия под диригентството на Константин Илиев е нейният публичен концерт-запис с програма от творби на Владигеров, Шуман, Барток. Макар изморени от дългия път и от серията концерти в Италия и в няколко големи френски градове, нашите филхармоници приковават вниманието на отбраната парижка публика още с първата изпълнена творба – Импровизация и токата от Панчо Владигеров.

Многобройните представители на парижкия музикален свят и на френската култура и изкуство и стоициите ценители на симфоничната музика горещо аплодират изпълнителското майсторство на Софийската държавна филхармония и диригентското изкуство на Константин Илиев.

„Днешният ден в Париж премина за нашите филхармоници също така напрегнато и плодотворно: след запис на българска народна музика в Дома на френското радио и телевизия те изнесоха с много голям успех концерт в предградието Сен Дени, което представлява всъщност 80-хиляден работнически център, известен със своите революционни и демократични традиции“, предава БТА.

С концертите в Париж, а преди това в Гренобъл, Лион, Монпелие и Ница, които преминават навсякъде с голям успех, колективът на Софийската държавна филхармония прави съществен и много ценен принос за опознаване

и оценяване на българската музикална култура във Франция.

1965

На 2 януари Софийската държавна филхармония заминава на концертно турне в Ливан. Под диригентството на Константин Илиев и Добрин Петков оркестърът ще изнесе четири концерта в Бейрут. Пред ливанската музикална публика филхармониците ще се представят с творби от Владигеров, Прокофиев, Хачатурян, Бетовен, Лис, Менделсон, Чайковски, Цезар Франк, Берлиоз, Вагнер. Като солисти ще участват нашите изтъкнати инструменталисти Антон Диков и Николай Евров – пианисти, и Георги Бадев – цигулар.

***

Рано на 17 май за Германската федерална република заминава колективът на Софийската народна опера – солисти, хор и балет. И оркестър в състав от 230 души начело със своя директор – заслужил артист Илия Йосифов. Този път нашето оперно изкуство ще се представи на традиционните Майски музикални тържества във Висбаден с руските класически опери „Борис Годунов“ от Мусоргски и „Княз Игор“ от Бородин и с българския балет „Легенда за езерото“ от Панчо Владигеров.

Няколко минути преди тръгването на влака директорът на операта Илия Йосифов заявява пред представител на БТА: „Интересът към Майските музикални тържества във Висбаден е много голям. Повече от половината билети за спектаклите са продадени в Америка, Франция, Испания, скандинавските страни и други. На фестивала ще участват Хамбургската опера,

София, 9 април 1959 г. Честване на 60-годишнината на композитора в зала „България“. Снимка: Симеон Ненов, БТА

оперният театър „Карло Фениче“ от Венеция, Висбаденската опера, както и редица музикални театри от Берлин, Виена, Англия и други. Ние сме единствената опера от социалистическите страни и това поставя пред нас отговорната и голяма задача да защитим достойно нашето високо реалистично оперно изкуство.“

***

На 29 август за Гърция заминава съставът на Софийската филхармония заедно с българската хорова капела „Светослав Обретенов“. За първи път нашите два изтъкнати изпълнителски колектива ще участват в традиционния международен музикално-театрален фестивал в Атина.

По време на фестивала филхармонията има два концерта пред атинската музикална публика под диригентството на заслужил артист Константин

Илиев. В програмите са включени творби от Панчо Владигеров, Мусоргски, Прокофиев, Бах, Лист, Незеритис и Барток.

„Тази вечер Софийската държавна филхармония и Държавната хорова капела „Светослав Обретенов“ пожънаха първия си голям успех в столицата на нашата южна съседка“, пише БТА на 31 август. Близко 5000 души присъстват в топлата вечер на първия концерт, който се състои в античния театър на Херодот, съвсем близо до Акропола. Дълго не заглъхват шумните овации и възгласите „браво“ и „бис“ сред живописните каменни стени на театъра, свидетел на високо изкуство от хилядолетия насам.

Билетите са продадени отдавна, а целият концерт се предава по атинското радио. Говори се, че сред 5-хилядната публика седят едни от най-изтъкнатите композитори, музиканти и

културни дейци на Атина. Присъстват и много чужденци. Нашите развълнувани артисти са посрещнати с дръжни топли овации. Диригентът - заслужил артист Константин Илиев, вдига палката за първата пиеса - Интродукция и токата от Панчо Владигеров, може би първата българска симфонична творба, която се изпълнява в Гърция. Независимо от умората след дългия път нашите филхармоници свирят с въодушевление, с подем и майсторство, което е незабавно оценено от публиката.

1968

„Първото гостуване на Софийската държавна филхармония в Германската федерална република преминава с голям успех“, пише кореспондент на БТА от Бон на 3 май. Концертите в Нюрнберг и Щутгарт, дирижирани съответно от заслужилите артисти Добрин Петков и Константин

София, 9 април 1959 г. Поднасяне на цветя и приветствия от името на Националния съвет на Отечествения фронт за 60-годишнината на Владигеров в зала „България“.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

Илиев, показват нашата филхармония в най-хубава светлина и оправдават напълно интереса на публиката. Изтъквайки това, вестник „Шутгартерцайтунг“ подчертава, че 2500-те граждани, присъствали на концерта в „Бетовеновата зала“ на „Лидерхале“ в главния град на провинцията Баден-Вюртемберг, не остават излъгани в очакванията си. „Българските филхармоници се погрижиха за великолепно, прецизно и вдъхновено изпълнение на включените в програмата им творби“, отбелязва вестникът. Публиката напълно заслужено отправя горещи овации към целия ансамбъл и просто го застава да повтори някои произведения.

Сред включените в програмата на филхармонията за турнето в ГФР са творби от Владигеров, Стайнов, Големинов, Л. Николов, Прокофиев, Чайковски, Лист, Берлиоз, Брамс и други автори. Това дава широка възможност на публиката да се запознае както с българската симфонична музика, така и с изпълнителското изкуство на нейния първи ансамбъл.

***

На 10 декември Софийската

държавна филхармония заминава на концертно турне в Съветския съюз. В продължение на две седмици нашите филхармоници под диригентството на заслужилите артисти Константин Илиев и Добрин Петков ще изнасят концерти в Москва, Волгоград и Ленинград. В програмата са включени творби от българските композитори Марин Големинов, Панчо Владигеров, Любомир Пипков, Константин Илиев, както и от Чайковски, Шуберт, Бетховен, Лист, Шостакович, Прокофиев.

1969

На 9 януари кореспондентът на БТА в Москва цитира „Советская культура“, където пише: „Гостуването на Софийската филхармония в съветската столица беше голямо събитие в музикалния живот на Москва“. Единственият концерт на оркестъра в Москва в навечерието на Нова година е достатъчен за слушателите да получат представа за талантилия художествен колектив с високо музикално равнище – за неговата музикалност, култура, съгласуваност на

инструменталните групи“, подчертава вестникът.

Рецензентът В. Тимохин отбелязва, че оркестърът има „добре фокусиран“ звук, който в същото време е еластичен, мек и плавен. Топло и проникновено е звученето на струнната група, светло и прозрачно – на дървениите инструменти, масивно, плътно (но никога форсирано и кресливо) звучат медните.

В изпълнените на бис пиеси на Владигеров и Големинов с истински блясък се разкриват и големите виртуозни възможности на оркестъра. „Советская культура“ характеризира Константин Илиев, който дирижира оркестъра, като „сериозен, задълбочен музикант, артист – с широк кръгзор, волеви, експресивен, с великолепно чувство за музикална форма, ярка и колоритна“.

***

„Народният артист проф. Панчо Владигеров – една от най-крупните фигури на българското музикално изкуство, достигна своята 70-годишнина при неувяхващ разцвет на творческите си сили“, пише БТА на 6 март. Огромното му музикално

дело обхваща всички композиционни форми на музикалното творчество. Той е автор на десетки камерни и симфонични творби, на много песни, оперни и балетни произведения.

Владигеров слага началото и на българския инструментален концерт. Широко известни не само у нас, но и в чужбина са неговата рапсодия „Вардар“, „Еврейска поема“, балетът „Легенда за езерото“, концертите му за пиано и оркестър и т.н.

С право може да се каже, че това е творец, чието творчество надхвърля границите на родината, достойно защитил престижа на българската музика в целия свят.

150 изтъкнати чуждестранни диригенти са дирижирали неговите творби на големите световни концертни подиуми.

Във връзка с предстоящото честване на Юбилейната 70-а годишнина на композитора, музикален педагог и общественик Панчо Владигеров в Съюза на българските композитори се провежда пресконференция. На нея представителите на столичния печат са запознати с творческия път на Юбилея и с инициативите, свързани с отбелязването на неговата 70-годишнина.

***

Президиумът на Народно-то събрание е подал указ за награждаване на народния артист проф. Панчо Владигеров с орден „Георги Димитров“ по случай 70-годишнината от рождението му и за неговите големи заслуги за развитието на нашата музикална култура, съобщава БТА на 12 март.

Тогава столичната културна и музикална общественост отбелязва 70-годишнината на големия български композитор. За да изразят своето голямо почитание към твореца в зала „България“

присъстват на тържествения авторски концерт културни и обществени дейци, композитори, артисти, неговии ученици, а сега изтъкнати инструменталисти, диригенти и музикални дейци, студенти и преподаватели от Българската държавна консерватория и много ценители на музикалното му дело.

Софийската филхармония под диригентството на сина на Юбилея Александър Владигеров изпълнява рапсодия „Вардар“, Концерт за пиано и оркестър номер 3 и първата сюита от балета „Легенда за езерото“.

За творческия път на Панчо Владигеров кратко слово произнася композиторът Александър Райчев. „Значението на този голям български творец – заявява той, – непрекъснато расте. Панчо Владигеров не само създаде класически образци във всички музикални жанрове, но и сега в светлото социалистическо настояще вече четвърт век осъществява успешен пробив в общите ни усилия за създаване на дълбоко национално и социалистическо по своето същество творчество.“

София, 9 април 1959 г. Честване на 60-годишнината на композитора Панчо Владигеров в зала „България“. Софийската държавна филхармония изнася концерт с негови творби.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

Заместник-председателят на Комитета за изкуство и култура заслужилите артисти Димитър Петков прочита поздравително писмо от Тодор Живков до Панчо Владигеров.

„Най-сърдечно ви поздравявам по случай вашата 70-годишнина и награждаването ви с орден „Георги Димитров“ – се казва в писмото. – Повече от половин век вашето дълбоко реалистично изкуство вълнува слушателите. Сред плеядата талантиливи български композитори вие сте един от пионерите и създателите на националната ни музика. Чрез вашето изкуство говори гласът на една нова, утвърждаваща се самобитна национална школа, която вече има свой облик и свое място в съвременната европейска музика“, допълва той. Според Живков не едно негово произведение „влезе и завинаги ще остане в Златния фонд на българското музикално творчество“. По думите му в продължение на десетилетия проф. Владигеров е възпитал няколко поколения музикални творци, с които нашата страна се гордее.

Подпредседателят на Прези-

София, 13 септември 1964 г. Панчо Владигеров като солист на симфоничен концерт, посветен на българо-съветската дружба. Снимка: Симеон Ненов, БТА

диума на народното събрание Георги Кулишев връчва на юбиляря орден „Георги Димитров“.

***

На 12 юни в Бургас тържествено е открита една от големите културни прояви у нас – Международният музикален фестивал „Празници на Слънчевия бряг“. В празнично украсения Летен театър присъстват културни дейци, композитори, партийни ръководители от града, гости от столицата, много трудещи се и младежи.

Изнесен е първият концерт от декадата „Велики симфоници“, която е посветена на българската симфонична музика и в нейните четири концерта са включени творби от изтъкнати български композитори – народни артисти. В концерта Бургаската филхармония под ръководството на главния диригент Иван Вульпе

изпълнява рапсодия „Вардар“ от народния артист проф. Панчо Владигеров, Концерт за цигулка и оркестър от народния артист проф. Веселин Стоянов с участието на нашия млад и надежден цигулар Валентин Стефанов и Симфония номер 1 от народния артист Филип Кутев.

***

В публикация от края на август БТА припомня, че завод „Балкантон“ е създаден през 1952 година. „Това наше единствено предприятие за грамофонни плочи за няколко години успя да наложи продукцията си не само у нас, но и в чужбина“, пише в новината. Съобщението се допълва от информацията, че предстои да бъдат пуснати авторски плочи на наши композитори, създали най-популярните масови песни през последните 25 години. Такива са и плочите с творбите на

нашите изтъкнати композитори Панчо Владигеров, Любомир Пипков, Александър Райчев, Марин Големинов, Веселин Стоянов и други.

***

На 24 октомври в столицата пристига видният представител на съвременната съветска музикална школа Арам Хачатурян заедно със съпругата си – композиторката Нина Макарова.

При посрещането пред представители на печата видните гости споделят своето вълнение от предстоящите срещи с българската публика. Арам Хачатурян заявява, че в съветската страна музикалното творчество на българските композитори П. Владигеров, Л. Пипков, П. Стайнов, Д. Петков, М. Големинов и други музиканти е добре познато и високо ценено.

***

На 2 декември е петият спектакъл на Софийската народна опера, част от Прегледа на българското музикално-сценично изкуство. Представен е балетът на народния артист проф. Панчо Владигеров „Легенда за езерото“, постановка на народната артистка на РСФСР Нина Анисимова.

Спектакълът е дирижиран от Александър Владигеров. В главните роли участват заслужилите артисти Красимира Колгамова, Калина Богоева и Ичко Лазаров, артистите Стоил Негелчев, Иван Трифонов, Емилия Кирова, Костадин Дамянов, Иван Дойчинов, Маргарита Траянова, Мария Коцева и др.

Публиката много сърдечно аплодира автора на балета и изпълнителите.

***

На 19 декември Президиумът на Съюза на българските композитори присъжда наградите за композиционно творчество и за музиковедчески трудове за 1969 година.

В областта на инструменталната музика голямата награда на Съюза се дава на народния артист проф. Панчо Владигеров за творбите му Концерт номер 5 за пиано и оркестър и Концерт номер 2 за цигулка и оркестър.

1970

С нестихващи овации и възгласи „браво“ и „бис“ е бил посрещнат първият концерт на Софийската държавна филхармония в Бон. Както съобщава на 10 март кореспондентът на БТА в столицата на ГФР Марко Игнатов, 1200 любители на симфоничното изкуство са чули в изпълнение на българските музиканти творби от Владигеров, Шопен и Брамс и не са пожелали да напуснат „Бетовенхале“ преди оркестърът да повтори част от програмата.

„Това е отлично сработен колектив, който покорява още в първите минути“, е написал за Софийската филхармония вестник „Бонер Рундшау“.

***

На 8 ноември за Италия замива Софийската филхармония, която през тази година за трети път ще се представя пред италианската музикална публика. По време на своето девето досега концертно турне в Италия филхармонията ще посети Бергамо, Варезе, Чезена и други градове и ще изнесе няколко концерта.

В програмата на концертите, които ще бъдат дирижирани от заслужилите артисти Васил Стефанов, са застъпени творби от Владигеров, Брамс, Чайковски, Дворжак, Шостакович и други автори.

1972

На 10 октомври за едноседмично концертно турне в Унгария замива Софийската филхармония. По време на своето гостуване филхармонията под диригентството на народния артист Константин Илиев ще изнесе концерти в Будапеща и други унгарски градове. В програмата са включени творби от българските композитори Панчо Владигеров и Марин Големинов, от големия унгарски композитор Кодай, както и от Чайковски, Прокофиев и други автори.

1974

Богатата и интересна концертна програма на Петия международен фестивал „Софийски музикални седмици“ предлага на 27 май на столичани и гостите на столицата авторски концерт на известния български композитор, героя на социалистическия труд и два пъти лауреат на Димитровска награда народния артист Панчо Владигеров по повод

75-годишнината от рождението му.

Слово за творческия път на майстора на българския музикален стил и за приноса му в националната и световната музикална култура проузвона музиковедът Стефан Лазаров.

Заместник-председателят на Държавния съвет Пеко Таков прочита поздравително писмо до юбиляря от другаря Тодор Живков. „Вашите заслуги за създаването и развитието на националната българска композиторска школа заслужено ви отредиха място на един от класиците на нашето професионално музикално творчество – се казва в писмото. – Големите ви творчески успехи получиха международно признание и ви спечелиха името на един от най-значителните композитори на съвременността, талантиливо претворяващ в своето изкуство принципите на народността, реализма и социалистическия хуманизъм.“

Пеко Таков връчва орден „Георги Димитров“ на юбиляря.

Почитателите на творчеството на Панчо Владигеров още веднъж слушат неговите творби в изпълнение на Симфоничния оркестър на комитета за телевизия и радио под диригентството на Александър Владигеров. Солисти са заслужилите артисти Георги Бадев – цигулка, и пианистът Иван Дреников.

1977

По повод Третия конгрес на българската култура Софийската държавна филхармония ще организира поредица концерти, които ще покажат идейно-творческото израстване на колектива през последните години, съобщава БТА на 19 февруари. Симфониците под диригентството на Димитър Манолов ще се представят с богата програма

ма в столицата и в други градове на страната, а също и пред трудови колективи.

Цикълът „Изтъкнати наши изпълнители“, който ще започне в началото на март, ще бъде първата предконгресна проява на филхармонията. В него са включени три концерта с участието на талантиви български инструменталисти. Програмите са изградени от творби на Александър Райчев, Панчо Владигеров, Прокофиев, Виенявски, Брамс, Рахманинов и други. Първ ще се изяви видният наш цигулар и заслужил артист Боян Лечев. Ученик на Давид Ойстрах, той непрекъснато утвърждава професионалното си майсторство. Младият цигулар Минчо Минчев, който ще бъде солист на втория концерт, вече има в творческата си биография няколко лауреатски звания. Неговият разнообразен репертоар обхваща произведения от класиката и от съвременни композитори. Пианистът Иван Дреников, гостувал с успех в редица европейски страни, ще покаже отново своята прецизна изпълнителска техника.

1978

На 15 април в Габрово започва традиционният Фестивал на българската камерна музика. Той е открит със слово от председателя на организационния комитет проф. Панчо Владигеров. Фестивалът привлича най-изтъкнатите наши състави и изпълнители от цялата страна.

* * *

„На 8 септември 1978 г. почина героят на социалистическия труд, народният артист професор Панчо Хараланов Владигеров, два пъти лауреат на Димитровска награда. Българската култура загуби един от своите класи-

ци“, пише в новината на БТА.

Роден на 13 март 1899 г. в будно патриотично българско семейство, Панчо Владигеров прави първите си стъпки в музиката под ръководството на Добри Христов, който му вдъхва гореща любов към родината, към неизчерпаемия извор на народната песен. Получил своето образование в Берлин, Владигеров се утвърждава като ярък и самобитен творец. Още на младини той създава шедеври на българската музика: рапсодия „Вардар“ опус 16, Парафрази опус 18, Българска сюита опус 21 и други. По-късно Владигеров написва такива ярки и дълбоко народностни творби като Третия концерт за пиано и оркестър, Импровизация и токата, операта „Цар Калоян“ и други.

След победата на социалистическата революция Панчо Владигеров с голяма любов и вдъхновение талантиво претворява оптимизма на нашето време в блестящи образци като героичният увертюра „9 септември“, Майска симфония, многобройни клавирни цикли, песни, инструментални концерти.

Крупен композитор и педагог, пианист и диригент, Панчо Владигеров е един от основоположниците на съвременната българска композиторска школа. Той възпитава няколко поколения талантиви творци, закарма ги с голяма обич към народното творчество. Неговата изключителна ерудиция на музикант, богатата му душевност и хуманизъм се отразяват в жизнеутвърждаващи музикални образи, пропити с дълбок демократизъм и оптимизъм.

В историята на българската музика Панчо Владигеров заема неоспоримо място като един от най-ярките ѝ творци и пропагандатори. Възприел дълбоко в себе

си чертите на българския национален музикален гений, Панчо Владигеров създава удивително богато и цялостно по своя стил творчество, което извежда българската музика на световната сцена и дава решаващ принос за нейното утвърждаване и международно признание.

* * *

На 11 септември българската културна общественост се прощава с народния артист професор Панчо Владигеров.

Да отгадат последна почит към делото на един от класиците на българската музика във фойето на зала „България“ игват много музикални дейци, преподаватели, студенти, общественици, ученици и колеги, близки.

На почетна стража пред саркофага застават членът на Политбюро на ЦК на БКП Иван Михайлов, секретарят на ЦК на БКП Стоян Михайлов, заместник-председателят на Държавния съвет Георги Джагаров, ръководители на обществено-политически и масови организации,

София, 12 март 1969 г. Панчо Владигеров на честването на своята 70-годишнина. Снимка: Симеон Ненов, БТА

заместник-председатели на Комитета за култура, ръководители на творчески съюзи, музикални дейци.

Слово от името на Комитета за култура произнася неговият заместник-председател Павел Писарев. „Още с първите си произведения Панчо Владигеров оставя голямо впечатление у прогресивната музикална общественост“, посочва ораторът. В творбите му изтъква неповторим начин ярката колоритност на българската мелодика и ритмика, с което изгражда свой композиторски стил. Подчертана е ролята на блестящия пианист като пропагандатор на българската клавирна школа. Неведнъж публиката на Женева, Париж, Москва, Прага, Берлин възторжено аплодира високопрофесионалната му композиторска и изпълнителска дарба. С творческото си дело той остава завинаги свързан с родината си, на която посвещава творби, изградени върху народни мотиви, наситени с искрена и гореща любов.

Ораторът говори и за богатата обществена и педагогическа дейност на големия творец, станал един от основателите на първото българско дружество на композиторите „Съвременна музика“.

„Музиката на Панчо Владигеров е истински българска, калена в неугасващата жарава на народното творчество“, изтъква председателят на Съюза на българските композитори народният артист Димитър Петков. Той посочва голямата гражданска ангажираност на патриарха на българските композитори, който винаги е вървял със своя народ и всичко, което е написал, е стоплено от неговата неугасваща любов към родната страна.

За голямото педагогическо

София, 7 март 1969 г. Панчо Владигеров в дома си. Снимка: Симеон Ненов, БТА

дело на проф. Владигеров, възникнал цяло поколение талантиви творци, говори ректорът на Българската държавна консерватория народният артист Александър Райчев.

1979

Международният музикален фестивал „Варненско лято“ от 21 юни до 20 юли отново събира в черноморския град изтъкнати изпълнители и състави от страната и чужбина.

За първи път тържествата са открити на площад „Девети септември“, а след това концертът е в залата на Драматичния театър. Прозвучава Българска рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров и с тази творба в бъдеще ще започва музикалният фестивал.

* * *

На 17 септември с лекция на народния артист проф. Константин Илиев върху камерното творчество на Панчо Владигеров и Любомир Пипков започва семинар по проблемите на изпълнителството и педагогията в рамките на ежегодния Пловдивски международен фестивал на камерната музика. В него участват преподаватели, научни работници и други специалисти в областта на музиката от цялата страна.

Посветен на 80-годишнината от рождението на Панчо Владигеров и 75-годишнината от рождението на Любомир Пипков, семинарът продължава 6 дни и обхваща не само цикъл от лекции, но и интересни концерти, срещи и разговори.

1981

София, 12 март 1969 г. Заместник-председателят на Президиума на Народното събрание Георги Кулишев връчва орден „Георги Димитров“ на Панчо Владигеров. Снимка: Симеон Ненов, БТА

На 19 февруари завършва подготовката за музикалните дни „Панчо Владигеров“, които се организират за първи път в Шумен – града, където е живял и отраснал един от най-бележитите представители на българската музикална школа, и посветени на 13-вековния юбилей на България. Уточнена е и окончателната програма.

От 26 февруари в продължение на пет дни на концертните подиуми в Шумен и Преслав ще се представят седем музикални състава – симфонични оркестри, капели, хорове за академично пееие и балет.

Над 800 наши изтъкнати инструменталисти, певци и диригенти от София, Пловдив, Варна, Русе и Шумен ще изпълнят известни творби на Панчо Владигеров, а също така нови произведения в чест на 1300-годишнината. На теоретичната

конференция по време на дните ще се разгледат въпроси, отнасящи се до клавирирното творчество на Панчо Владигеров.

На 26 февруари е поставено началото на музикалните дни „Панчо Владигеров“. На откриването им присъстват представители на Комитета за култура, музиковеци, композитори, диригенти, близки на бележития творец, много почитатели на неговата музика.

За богатия творчески и жизнен път на изтъкнатия композитор, започнал в Шумен и станал после неразривно свързан с българската музика, за дълбоко народностния характер и жизнеността на неговите произведения говори проф. Димитър Христов – заместник-председател на Съюза на българските композитори.

Музикалните дни започват с популярната и превърнала се в гордост за нашата музикална

култура рапсодия „Вардар“. Под диригентството на заслужил артист Иван Вульпе симфоничният оркестър при Шуменската държавна филхармония изпълнява и други творби на Панчо Владигеров.

На проблемите, свързани с творчеството на бележития български композитор, е посветена състоялата се на 3 март теоретична конференция, включена в първите Владигерови музикални дни.

За клавирирното творчество на Панчо Владигеров като важен етап в развитието на нашето музикално изкуство говори заслужил артист професор Константин Ганев. Изнесени са доклади за някои стилови черти в творчеството на Панчо Владигеров, както и за зависимостта между общата структура и оркестрацията в неговите творби.

На 4 март завършват Владигеровите музикални дни с участието на симфоничните оркестри от Варна и Шумен, представителния хор „София“ при Ансамбъла на строителни войски, Камерната капела при Софийския профсъюзен дом на културата, балетните спектакли на Пловдивската и Варненската народна опера.

Продължили седем дни, Владигеровите музикални дни са закрити с концерта на Симфоничния оркестър при Държавната филхармония-Варна с участието на представителния хор „Морски звуци“.

1982

След успешното първо представяне през 1978 година на 19 януари Софийската държавна филхармония отново заминава на концертно турне в САЩ.

Изявите на нашите инструменталисти ще започнат от

Ню Йорк, за да продължат във Вашингтон, Чикаго и други градове на щатите Охайо, Пенсилвания, Северна и Южна Каролина, Вирджиния, Тенеси, Мичиган, Ню Джърси.

В 39-те концерта са включени произведения от Шуман, Чайковски, Дворжак, Паганини, Моцарт. Българското музикално творчество ще бъде показано с творби от Панчо Владигеров, Марин Големинов, Петко Стайнов, Любомир Пипков и други автори.

***

„С успех продължава турнето на Софийската филхармония в САЩ“, пише БТА на 30 януари. Турнето започва с концерти в Атлантик сити, щата Ню Джърси, и в град Мерик в Лонг Айленд. На 27 януари е концертът в „Карнеги хол“ в Ню Йорк, а на 29 януари филхармонията се представи в „Кенеди център“ във Вашингтон. Предстоят концерти в Чикаго, Маями бийч, Нешвил и други градове.

На концерта в Ню Йорк оркестърът, ръководен от главния диригент Константин Илиев, е викан четири пъти на бис, след като изпълнява в програмата Българската рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров, Концерт за цигулка номер 5 от Паганини и Осмата симфония от Дворжак.

Излизацията в Атлантик сити вестник „Прес“ пише: „С топлата звучност на пеещите струни и брилянтните нюанси на медните Софийската филхармония предизвика възторга и аплодисментите на многобройната публика.“

1983

„Завършиха основните строителни работи по изграждането на новия музеен комплекс в старинната част на Шумен, който ще носи името на Панчо Влади-

геро“, пише БТА на 8 април. В къщата, където е живял и творил бележитият композитор, се подготвя експозиция за неговия живот и музикалното му наследство, а първоначалния си вид ще придобие стаята, в която той е написал много свои произведения. Към комплекса принадлежат възстановените две къщи в шуменски стил, една от които ще бъде камерна зала за клавирирни концерти, а другата – музикална книжарница.

За създаването на бъдещата музейна експозиция са постъпили над 2000 материала, това са главно грамофонни плочи, музикални композиции и над 500 оригинални снимки. Тук са матрицата от първия запис на грамофонна плоча на рапсодия „Вардар“, посмъртната маска на композитора, негови лични вещи. Основни дарители на материалите са Елка, Любен и Александър Владигерови.

На 13 октомври БТА съобщава за откриването на музея в ста-

ринната част на Шумен. „В автентичния си вид са възстановени родната къща на композитора – друкатна възрожденска, широкият двор, застлан с големи каменни плочи, чешмата с медния чучур“, се казва в новината.

Експозицията е изложена в седем от стаите на къщата. С фотоси, факсимилета и други материали са проследени животът и богатата творческа дейност на бележития композитор.

***

На 6 октомври в Шумен започват вторите музикални дни „Панчо Владигеров“. Слово при откриването им произнася народният артист Александър Райчев – председател на Съюза на българските композитори.

Дните започват с концерт на Симфоничния оркестър при Шуменската държавна филхармония под диригентството на заслужил артист Александър Владигеров.

На богатото музикално наследство на Панчо Владигеров е

София, 12 март 1969 г. На честването по повод 70-годишнината на композитора, Панчо Владигеров е извикан на сцената от публиката. Снимка: Симеон Ненов, БТА

София, 11 юни 1978 г. Портрет на Панчо Владигеров. Снимка Христо Юскиселиев, БТА

София, 6 май 1978 г. Цигуларят Емил Камиларов приема поздравления от Панчо Владигеров по време на Майските празници на културата в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Снимка: Живко Ангелов, БТА

посветена състоялата се на 10 октомври теоретична конференция, включена в рамките на музикалните празници на негово име. В нея участват изтъкнати наши композитори, музиковеди, музикални дейци и общественици.

Основен доклад на тема „Симфоничното творчество на Панчо Владигеров – крупно явление в социалистическата ни музикална култура“ изнася народният артист проф. Димитър Христов. Прочетени са съдоклади и научни съобщения, свързани с някои важни периоди и проблеми в музикалното творчество на бележития български композитор.

В Шуменския драматичен театър „Васил Друмев“ на 12 октомври завършват вторите музикални дни на името на родоначалника на българската композиторска школа. Последният концерт е изнесен от Симфоничния оркестър при Държавната филхармония на града домакин, дирижиран от Иван Вульпе. Участва и представителният смесен хор на шумен „Родни звуци“ с диригент Венета Вичева.

Специалистите определят музикалните дни „Панчо Владигеров“ като забележително събитие в музикалния живот на страната. В продължение на една седмица се провеждат концерти на квартет „Еолина“, на представителния хор на Варна „Морски звуци“, спектакли на Плевенската народна опера „Христо Брѣмбаров“, балетно студио „Арабеск“ и други състави. Изпълнени са главно творби на Панчо Владигеров. На неговото симфонично творчество като ярко явление в социалистическата ни музикална съкровищница е посветена състоялата се теоретична конференция.

***

В чест на 50-годишнината от създаването на своята творческа организация Съюзът на българските композитори подготвя интересна изложба през октомври. Многобройни фотоси и факсимилетата запознават посетителите с миналото и настоящето на организацията на българските музикални творци. Свидетелство за нейното начало е протоколът от учредител-

ното заседание на дружеството „Съвременна музика“ от 24 януари 1933 година. Под документа стоят подписите на онези ентузиазирани млади музиканти, които полагат основите на един здрав съюз. Това са Панчо Владигеров, Веселин Стоянов, Любомир Пипков, Димитър Ненов, Андрей Стоянов, Асен Димитров. За първи председател на дружеството те избират Петко Стайнов. В експозицията са показани снимките на членовете основатели, моменти от тяхната организационна и творческа работа, срещите им с именити майстори на музикалното изкуство от различни страни.

Агенцията припомня, че първият български композитор, носител на международно отличие, е Панчо Владигеров, който през 1918 година е удостоен в Берлин с Менделсонова награда. Трима са българските лауреати на наградата „Готфрид фон Хердер“, която се дава за изключителен принос в културния живот – Панчо Владигеров (1968), Марин Големинов (1976) и Стоян Джулчев (1978).

„С голяма популярност и авторитет в чужбина се ползува носителят на две Менделсонови награди Панчо Владигеров. Неговата опера „Цар Калоян“ бе поставена на братиславска сцена още през 1937 година, а през 1938 година тя се играе и от операта в Люблина. Българската рапсодия „Вардар“ на Владигеров и днес се изпълнява в много страни от световноизвестни музикални състави“, четем в публикация на БТА от 16 октомври.

1984

На 13 март шуменската общественост отбелязва 85-годишнината от рождението на своя съгражданин, изтъкнатия български композитор Панчо Владигеров. В новооткрития музей „Панчо Владигеров“ се провежда събрание на културната общественост. Пред къщата, в която е живял и работил той, са положени цветя.

***

На 13 март най-хубавите творби на Панчо Владигеров прозвучават и в зала „България“ в столицата. С юбилейния концерт нашата общественост отбелязва 85-годишнината от рождението на именития музикант. Неговите произведения са народностни, демократични, достъпни за най-широка аудитория – едно неопценимо национално богатство, което отдавна е придобило общочовешко значение. Силата на неговата музика иде от животворните сокове на българската народна песен.

Симфониите, сюитите, концертите на Панчо Владигеров се изпълняват в много страни по света. Единствената му опера „Цар Калоян“ е поставяна в Чехословакия и Югославия. За популяризирането на творчеството му допринасят Давид Ойстрах, Игор Безродни, Емил Гилелс и

други именити изпълнители.

За непреходността и значението на творчеството на Панчо Владигеров говори председателят на Съюза на българските композитори Александър Райчев.

Симфоничният оркестър на Българската телевизия и радио под диригентството на Александър Владигеров изпълнява произведения от бележития творец. Солист е пианистът Теодор Мусев.

1986

Все повече почитатели на музикалното изкуство от страната и чужбина привлича музикалният комплекс, който носи името на Панчо Владигеров в Шумен, пише БТА на 4 януари.

Музеят разполага с повече от 2500 оригинални материала, 800 от които са изложени. В автентичния си вид са запазени стаята, където Панчо Владигеров е започнал първите си уроци по пиано, работният кабинет и другите помещения на къщата. Сред най-ценните експонати е пианото, на което той е композирал гениалната си творба Българска рапсодия „Вардар“. Показана е кореспонденцията му със све-

товноизвестни композитори и културни дейци, между които са Арам Хачатурян, Херберт фон Караян, Давид Ойстрах, Дмитрий Шостакович, Бела Барток, Стефан Цвайг и други.

В камерната зала на комплекса вече са изнесени над 40 концерта, като сред гостуващите са били Тихон Хренников, Ян Френкел, полският квинтет „Виланув“, много български състави и изпълнители. На популярност се радват и състоялите се тук срещи с видни наши композитори, ученици на Панчо Владигеров, между които Александър Райчев, Васил Стефанов, Красимир Кюркчийски.

***

„Петнадесет дни продължава първият Международен конкурс за пианисти „Панчо Владигеров“, който събира в Шумен – града на именития български композитор и музикален педагог, едни от най-добрите представители на различни клавишни школи“, съобщава БТА на 5 октомври.

Много почитатели на това изкуство идват на заключителната тържествена вечер в Драматичния театър „Васил Друмев“. За високата оценка и всеобщото

София, 6 юни 1978 г. Софийски музикални седмици. Репетиция на фестивалния оркестър „Симфонета“ в зала „България“ с диригент Емил Чакърлов, пианиста Алексис Вайсенберг и композитора Панчо Владигеров. На снимката: Емил Чакърлов и Панчо Владигеров. Снимка: Живко Ангелов, БТА

признание на този музикален форум, за неговата роля в укрепване на приятелските връзки между народите говори заместник-председателят на Комитета за култура Димитър Тъпков. Председателят на международното жури на конкурса народният артист проф. Парашкев Хаджиев връчва наградите на първенците. Обявени са и отличията на обществени организации, институти и централни ведомства.

1990

Признателната шуменска общественост отбелязва на 13 март тържествено 91-годишнината от рождението на своя бележит съгражданин, изтъкнатия композитор и музикален педагог Панчо Владигеров. В двора на музейния комплекс, където е къщата, в която той е израснал и творил, е открит паметник – дело на скулптора Величко Минков. За твореца и човека Панчо Владигеров говори ученикът му професор Пенчо Стоянов.

Положени са венци на почит. В камерната зала на комплекса пианистът Михаил Стоянов изнася концерт от произведения на Панчо Владигеров и други класици.

1993

Градът, в който е живял и творил бележитият български композитор и музикален педагог Панчо Владигеров, поставя началото на фондация с неговото име на 13 март. Сред основоположниците са музикални съюзи, сдружения и академици, големи фирми, известни композитори и музикални изпълнители. Главната цел на Фондацията е да осъществи Втория международен клавирен конкурс на името на Панчо Владигеров и да съдейства за музикалното развитие на

града.

На днешния концерт на Шуменската държавна филхармония прозвучаха рапсодия „Вардар“ и други популярни творби на композитора. Състоя се учредителното събрание на фондацията, на което е приет уставът и избрано ръководство.

***

Концерт за пиано и оркестър номер 3 опус 31 от Панчо Владигеров е изпълнен в средата на септември за първи път в Колумбия в най-престижната зала в Богота Театро Колон, съобщава българското посолство в страната. Творбата е изпълнена от българската пианистка Радостина Петкова, съпроводжана от Колумбийския симфоничен оркестър под диригентството на Хайме Леон. След продължителни аплодисменти г-жа Петкова, която е преподавателка по пиано в университета „Хаверина“, изсвирва на бис „Есенна елегия“ от Панчо Владигеров. Сред публиката има шефове и представители на дипломатическите мисии в колумбийската столица.

***

Видният български композитор Панчо Владигеров е работил като композитор и диригент в Германския театър в Берлин заедно с Макс Райнхардт – световноизвестния режисьор, оставил най-ярка следа в предвоенната не само германска, но и европейска драматургия“, специално за БТА от Берлин на 1 декември предава Борислав Костурков.

На това тясно сътрудничество между двамата големи творци е посветена специална вечер в Берлин, организирана от Българския културен институт и Института за нова музика при Висшето училище по изкуствата в столицата на ФРГ. Музиковедката Кристине Еберлайн, директор на музикалното училище

в град Нордхаузен, проследява богатия творчески път на изтъкнатия български композитор. Особен акцент тя поставя върху творческото приятелство през периода 1920-1932 г. между Панчо Владигеров и Макс Райнхардт. Негова „рожда“ са такива, смятани все още за шедеври, постановки като „Много шум за нищо“ и „Както ви се харесва“ от Уилям Шекспир, „Цезар и Клеопатра“ от Бърнард Шоу и др. Прозвучава музиката на Владигеров към пиеса на Стриндберг.

Пианистът Панчо Владигеров-младши (внук на автора на незабравимата рапсодия „Вардар“) и баритонът Алдомир Моллов, който е солист в операта в град Десау, вълнуват многобройната публика с прочувственото си изпълнение на творби на композитора. На този истински празник за българската музика и култура, отразен и в берлинския печат, присъстват вокални педагози, музиканти, журналисти, приятели на България.

Открита е и изложба от фотоси и ноти на Панчо Владигеров, предоставена от библиотеката на Стокхолмския драматичен театър.

1994

„Не остава без посетители тези дни домът, в който е живял и творил бележитият композитор и музикален педагог Панчо Владигеров, чиято 95-годишнина от рождението отбелязва цяла признателна България. Цикъл от концерти с негови творби се изнася в музикалния салон към музея, свежи цветя има винаги пред паметната плоча на известния българин“, пише в новина на БТА от 16 март.

В чест на годишнината от рождението на Панчо Владигеров председателят на фон-

дацията, която носи неговото име – прочутият цигулар Минчо Минчев, обявява решението си да поеме изплащането на голямата награда за цигулари над 18 години на предстоящия международен конкурс „Панчо Владигеров“ в Шумен следващата година. Наградата за цигулари до 18 години на същия конкурс приема да изплати българинът Петър Делчев, живеещ в Кьолн, Германия.

***

През дните, когато в България се чества 95-ата годишнина от рождението на Панчо Владигеров, неговият внук Панчо Владигеров-младши изнесе концерт в Берлин, специално за БТА от Берлин предава Борислав Костурков на 21 март.

В зала „Аска“ българският пианист и японският тенор Акифуми Маеда радват публиката с възхновеното си изпълнение на творби от Доницети, Респиги, Рихард Щраус и други. През април този творчески тандем представи да изнесе поредица от концерти в Япония, а през септември Панчо Владигеров-младши ще има самостоятелни гастролни в Страната на изгряващото слънце. Българският музикант работи като преподавател по пиано и концертира артист в Берлин.

***

„Владигерови празници“ наричат шуменци многобройните прояви в своя град, свързани с 95-годишнината от рождението на съгражданина им Панчо Владигеров. С това мото са изнесените концерти на Шуменската държавна филхармония, на Милчо Левиев и Васил Казанджиев – ученици на композитора и музикален педагог. Научна конференция на тема „Образният свят, стилът и личността на Панчо Владигеров в музиката на

Портрет на композитора Панчо Владигеров

XX век“ подготвят за началото на декември фондация „Панчо Владигеров“ и Държавната музикална академия, се казва в новина на БТА от 29 октомври.

На годишнината се посвещават и посещенията в къщата, в която е живял и творил дълго време Панчо Владигеров, превърната сега в музей. Не спира по-

токът от българи и чужденци, които идват всеки ден.

***

През ноември завършва подготовката за теоретичната конференция „Образният свят, стилът и личността на Панчо Владигеров в музиката на XX век“, която ще се състои в началото на декември в Шумен.

София, 14 март 1984 г. СО на БТР под диригентството на Александър Владигеров и Теодор Мусев – пиано, изнасят концерт с произведения на Панчо Владигеров и така отбелязват 85-годишнината от рождението на композитора. Снимка: Живко Ангелов, БТА

Участието си са потвърдили известни наши композитори, музикални педагози, изпълнители, изследователи на живота и богатото музикално наследство на композитора.

Два дни ще продължи теоретичната конференция, като акцентът в научните доклади и съобщения ще падне върху ролята и мястото на Панчо Владигеров в музикалния свят на 20-ото столетие. В програмата е включен и концерт на студенти от Държавната музикална академия. С теоретичната конференция фондацията „Панчо Владигеров“ ще закрие многобройните прояви, посветени на 95-годишнината от рождението на изтъкнатия български композитор и музикален педагог.

1995

Оживената дейност сред музикалните среди, която развива фондация „Панчо Владигеров“, е повод за разговор в края на януари на кореспондента на БТА в Шумен Ганчо Великов с изпълнителния директор на фондацията Диана Дечева.

По думите ѝ „търсенето на

пътница за продължаване и обогатяване на музикалните традиции на Шумен извика на живот фондацията“. „Идеята даде българският цигулар Минчо Минчев на концерт в града с пианиста Атанас Кареев в края на 1992 година. Двамата дариха хонорарите си и поставиха началото. Подкрепи ги кметската управа. След учредяването и регистрирането на фондацията на името на Панчо Владигеров последваха дарения от други музиканти, фирми, читалища, общественици, граждани“, казва тя.

На въпроса каква е основната цел на фондацията Дечева отговаря: „Популяризиране на творческото дело и идеите на Панчо Владигеров е основната ни цел. Реализацията ѝ се осъществява чрез много дейности, някои от които са провеждани на международен конкурс на името на бележития български композитор и музикален педагог, организирането на майсторски класове, курсове за интерпретация на съвременна музика, на семинари и теоретични конференции. Други задачи са издателската и информационната дейност, оказване

съдействие на млади музикални таланти, подпомагане научноизследователската работа на къщата-музей „Панчо Владигеров“ и на музикалното дело в града.“

* * *

В залата на шуменското читалище „Добри Войников“, в която преди години Панчо Владигеров е изнасял концерти, на 18 април на музикалната общественост в града гостува неговият внук – Панчо Владигеров-младши. Той изпълнява на пиано творби на композитори от различни епохи.

Заедно с младия музикант свирят и поканените от него инструменталисти от японския град Кобе – контрабасистът проф. Сатори Хасегава и виолончелистът проф. Чисю Акуму.

Преди концерта в къщата-музей „Панчо Владигеров“ има среща на художествено-творческата интелигенция от града с внука на композитора, както и с неговите приятели от Япония.

* * *

Да се превърне в международно културно събитие честването през 1999 година на 100-годишнината от рождението на Панчо Владигеров, а годината да се обяви от ЮНЕСКО за международна година на известния композитор и музикален педагог. Предложението е направено на 16 октомври на кръгла маса „Панчо Владигеров и традициите в българската музикална култура“ в рамките на националното състезание за пианисти и цигулари на името на Панчо Владигеров.

Предложението е на доц. Венета Вичева и е подкрепено от председателя на националната комисия за музика към ЮНЕСКО в България доц. Виктор Чучков. Съгласието си са дали и другите участници в кръглата маса – композитори, музикални изпълнители и преподаватели по музика.

София, 14 март 1984 г. Проф. Александър Райчев произнася слово на честването на 85-годишнината от рождението на Панчо Владигеров. Снимка: Живко Ангелов, БТА

1996

Рапсодия „Варгар“ от Панчо Владигеров и „Монолог“ от Александър Текелиев, композиран специално за 75-годишнината на Държавната музикална академия „Панчо Владигеров“ (ДМА), звучат на концерта на 25 ноември в зала „България“, посветен на юбилея. В програмата са също творби на Александър Райчев и Веселин Стоянов, представени от Симфоничния оркестър при ДМА с диригент Иван Вульпе и солисти Антон Диков и Мартин Цонев.

На пресконференция по-рано през месеца се съобщава, че седмицата до 30 ноември се очаква да бъде кулминацията на тържествата, като за честването се очакват именити наши музиканти от целия свят. Райна Кабаиванска и Анна Томова-Синтова вече са изпратили поздравителни писма.

Сред многобройните прояви за 75-годишнината на ДМА е и теоретична конференция в Шумен, посветена на Панчо Владигеров.

Темата на Петата национална конференция за бележития бъл-

гарски композитор и музикален педагог, която започва на 6 декември, е „Творческото дело на Панчо Владигеров и отражението му в българската музикална култура“. Инициатори са фондация „Панчо Владигеров“ и Община Шумен, а научното ръководство се оглавява от ректора на Държавната музикална академия проф. Георги Костов.

В работата на конференцията с доклади и научни съобщения участват известни музикални творци, преподаватели от Института по изкуствознание при БАН, Академията за музикално и танцово изкуство в Пловдив, Шуменския университет, общественици и съвременници на Панчо Владигеров.

1997

Вторият национален конкурс за млади пианисти и цигулари на името на Панчо Владигеров ще се проведе в града на бележития композитор и музикален педагог от 19 октомври до 2 ноември. Това съобщават за БТА през юли от фондация „Панчо Владигеров“.

„Най-важната ни задача сега е

събирането на средства за провеждането на популярния музикален форум“, казва изпълнителният директор на фондацията Диана Дечева. Тя уточнява, че рагетели на музикалното изкуство и почитатели на Панчо Владигеров досега са внесли в сметката на фондацията половината от необходимата сума.

* * *

Възпитаници на Държавната музикална академия „Панчо Владигеров“ от 13 до 20 септември ще изнесат концерти в Норвегия. Те ще изпълнят мотиви от българска народна музика, творби на норвежки композитори и популярни джазови пиеси, съобщава пред БТА Иван Янков през август. Той е преподавател по пиано в музикалното училище „Ринкерике“ в Хьонсфос (Норвегия) и инициатор на предстоящите концерти.

„Българската и норвежката музика са много близки в интонационно отношение с преобладаващите неравноделни размери, а целта на концертите в Осло, Янсфос и Берген е да разкрият равнището на инструменталната и вокалната музика в България и на българските композитори“, заявява Янков.

Ще прозвучат творби на Панчо Владигеров, Васил Казанджиев, Димитър Тъпков, Добри Христов и Любомир Пипков. Възпитаникът на музикалните консерватории в София и Осло Иван Янков ще представи свои преработки на композициите „Мартенски припевки“ на Петко Стайнов и „Песента на овчарчето“ на Панчо Владигеров.

* * *

Осигурен е наградният фонд за Втория национален конкурс за пианисти и цигулари „Панчо Владигеров“, научава през август БТА от източник във фондацията, която носи името на бъл-

гарския композитор и педагог. Известни са председателите на двете журита – проф. Минчо Минчев – цигулка, и Юри Буков – пиано.

От фондацията отчитат увеличен интерес към музикалното събитие.

1998

Програма за честване на 100-годишнината от рождението на Панчо Владигеров подготвят в Общинския съвет в Шумен, съобщават на 6 януари от службата „Протокол и връзки с обществеността“. Тържествата се планират за пролетта на 1999 година. В рамките на юбилейните празници е и Вторият международен конкурс за пианисти и цигулари на името на бележития български композитор и музикален педагог. За председател на журито е определен проф. Минчо Минчев, който е и председател на фондация „Панчо Владигеров“.

* * *

С алегорична картина за преходността на славата, която в хода на историята се превръща в безславие, завършва новата постановка на операта „Цар Калоян“ от Панчо Владигеров, научава БТА на 13 юли от хореографката Боряна Сечанова. Спектаклите са на 17, 18, 19, 24, 25 и 26 юли на площад „Александър Батенберг“.

Картината, извън сюжета на операта, е решена пластично с разпятие от Георги Чапкънов. В хореографията на Боряна Сечанова участват двама млади солисти от балета и хорът на Софийската опера, който изпълнява „Реквием“. „Всички са обвити в плетеница от красиви воали, които се оказват вериги“, разкрива част от визуалното решение г-жа Сечанова.

Модернистични по нейните

думи са и двете сцени с танци в спектакъла – стилизиран кумански танц във втора картина и хоро, ръченица и лиричен танц в сцената на народно веселие. „За първи път в българска опера се прави толкова голяма танцова картина, подобно на руските опери, например в „Княз Игор“, казва хореографката.

В спектакъла на Пламен Карталов, посветен на 100-годишнината от рождението на Панчо Владигеров, участват целият балет, хорът и оркестърът на Софийската опера с диригент Георги Нотев.

Стоян Попов и Нико Исаков се дублират в ролята на Калоян. Мария играят Мария Белчева и Малина Павлова, Балдуин – Костагин Андреев и Константин Янков. Сред солистите са също Стефка Минева, Христина Ангелакова, Иванка Нинова, Румяна Петрова, Цветан Цветков, Светозар Рангелов. 200 статистки, 150 войници и 23 коня допълват екипа на суперпродукцията, осъществена с подкрепата на Столичната община. Костюмите са на Мария Миронска и Светла Калайджиева.

За грандиозния декор, покриващ бившия мавзолей – крепостни стени, средновековни кули и дворцови сгради от хълма Царевец, са използвани 28 тона метал, 65 кубически метра гървен материал и 1200 кг пластмасови конструкции. Сценографията е на Възкресен Изворов, Пламен Карталов и Илия Бакалов.

* * *

Игната седмица в Шумен ще бъде открита първата от Владигеровите вечери, посветени на 100-годишнината от рождението на българския композитор и пианист Панчо Владигеров. Това съобщава на 27 август пред журналисти Радка Славчева, специалист от отдел „Култура и веро-

изповедания“ към общината.

На 3 септември с участието на оперната певица Александрина Милчева и Държавната филхармония в Шумен ще бъде поставено началото на Владигеровите дни. На срещата ще бъде връчен почетният знак на Шумен на Александрина Милчева, отличие, с което е удостоена през миналата година.

В програмата на Владигеровите вечери ще бъдат представени и млади шуменски дарования.

1999

Дуловските ученици през 1948 година избрали Панчо Владигеров за почетен член на Помощната организация за деца в България след негов концерт в Дулово. За този малко известен факт от биографията на проф. Панчо Владигеров съобщава през март силистренският краевед Вълчо Радев. Той се позовава на публикация в брой 28 от 3 юли 1948 година на вестник „Народна помощ“. Вестникът, издаван в София, бил орган на Помощната организация в България.

Големият български музикант е свирил и в Силистра през лятото на 1944 година. Тогава го е придружавал проф. Стоян Г. Стоянов, силистренец, преподавател в Държавната музикална академия, кларнетист. За концерта на двамата информира силистренският вестник „Подем“ в броя си от 27 юни 1944 година, е установил Вълчо Радев.

Според неговите изследвания за друг концерт на Владигеров в Добруджа съобщава и издаваният в град Базарджик (днес Добрич) вестник „Добруджански глас“ в броя си от 12 февруари 1936 година. Вестникът пише и за предстоящата премиера на операта на Панчо Владигеров „Цар Калоян“. „Понастоящем се готви поставянето на моята

Шумен, 17 февруари 1986 г. Част от сбирката на музея, носещ името на Панчо Владигеров. Снимка: Димитър Алтънков, БТА

първа опера „Цар Калоян“, чиято премиера в София ще бъде на 25 март“, съобщава сам композитора и добавя, че се разделя с добруджанци „оттук с мъка“.

* * *

Авторски транскрипции на творби от Панчо Владигеров за две пиана звучат за първи път на 26 март в зала 9 на НДК в изпълнение на клавирно дуо Велислава Георгиева и Красимир Тасков. Концертът е посветен на 100-годишнината на композитора.

Транскрипциите, направени от maestrото през последните две години от живота му, са на 12 симфонични пиеси от началния и средния период на неговото творчество.

Повечето композиции имат подчертано жанров, танцуваелен характер, с типични български ритми и интонации. Някои са свързани с други национални култури.

Изключителната художествена стойност и виртуозността на произведенията и интерпретацията им от ръкопис правят начинанието уникално според изпълнителите.

* * *

В края на март БТА публикува новина за конкурса за симфонично произведение на тема „Мирът и обединението на хората от целия свят“ по повод настъпването на XXI век. Състезанието е посветено на 100-годишнината от рождението на Панчо Владигеров, съобщават на БТА организаторите – Съюзът на българските композитори и Националният център за музика и танц при Министерството на културата.

Симфоничните творби с продължителност до 20 минути трябва да се представят до 1 септември заедно с кратка творческа автобиография. Изискването е произведенията да са написани през последните три години, да не са изпълнявани и отпечатвани.

* * *

В края на март Българска рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров излиза на компактдиск по повод 100-годишнината на композитора. В албума „Панчо Владигеров – композиции“ са още Концерт за пиано и оркестър номер три, Концертна фантазия

за виолончело и оркестър и Дивертименто за камерен оркестър в изпълнение на

Симфоничния оркестър на БНР с диригент Александър Владигеров и солисти Светла Славчева – пиано, и Венцеслав Николов – виолончело.

Дискът е от поредицата „Български композитори“ на „Гега ню“, представена и на Международния панаир на книгата в Лайпциг.

* * *

Министерството на културата учредява две специални награди за най-добро изпълнение на пиано и цигулка по творби от Панчо Владигеров в рамките на Международния конкурс за пианисти и цигулари „Панчо Владигеров“. Конкурсът ще бъде от 30 май до 11 юни в Шумен. Това съобщава на БТА пресцентърът на културното ведомство на 7 април.

Наградите се учредяват във връзка с националното честване на 100-годишнината от рождението на Панчо Владигеров.

* * *

На 21 май БТА съобщава, че Лъчезар Лазаров печели голямата

Велико Търново, 17 август 1987 г. За втори път историческият хълм Царевец във Велико Търново става „Сцена на вековете“. Тук са представени операта „Цар Калоян“ от Панчо Владигеров, оперния концерт и балета „Козият роз“ от Красимир Кюркчийски.
Снимка: Олег Попов, БТА

награда на Първия национален конкурс за певци „Панчо Владигеров“. Конкурсът е за студенти и е посветен на песенното творчество на композитора и неговата стогодишнина.

***

На тържествена церемония на 4 юни с почетната титла доктор хонорис кауза на Шуменския университет е удостоен професорът по пиано и преподавател в музикалната академия „Шоуа“ в японската столица Тойоо Асакава. Това съобщава на БТА ректорът на ШУ „Св. Константин Преславски“ проф. д-р Тотю Тотев.

По думите на проф. Тотев почетното звание се присъжда на Тойоо Асакава за приноса му за изучаването и популяризирането на българската музика и творчеството на Панчо Владигеров.

Името на японския професор се свързва с Шумен и шуменските музикални традиции и култура с книгата, която издава в Япония „Панчо Владигеров – бъл-

гарският титан“. Тя е преведена и на български език.

Проф. Асакава е в Шумен по повод Международния конкурс за пианисти и цигулари „Панчо Владигеров“. Той е член на международното жури.

***

На един от създателите на първите български музикални тържества през 1926 година – композитора Панчо Владигеров, по повод стогодишнината от рождението му посвещава програмата си тази година започналия на 19 юни Международен музикален фестивал „Варненско лято“.

По традиция откриването започва с музикалния символ на фестивала – рапсодия „Вардар“. Тази вечер звучи и още една популярна творба на Панчо Владигеров – Концерт за пиано и оркестър номер 3. Те са изпълнени от Филхармоничния оркестър при Варненското Оперно-филхармонично общество и солиста Антон Диков.

А мотото на концерта на 22 юни е „Непознатият Панчо Владигеров“. Под диригентството на Милко Коларов оркестър „Симфониета“ ще излезе в зала „Европа“ на Фестивалния и конгресен център в града. Солисти са Александрина Милчева, Йосиф Радионов и Благовеста Константинова. Меломаните имат възможност да се запознаят с малко известни произведения на прочутия композитор. Сонатата за цигулка и пиано – опус 1 е писана през 1914 година в Германия. В програмата са включени още Дивертименто за камерен оркестър – театрална музика, и две вокализи Равел – Владигеров, открити в дома на композитора. Концертът ще завършва с три пиеси за малък оркестър – „Малък прелюд“, „Пасторал“ и „Господско хоро“.

2000

Панчо Владигеров ударил шамар на учителя си по математика, когато бил десетина годишен, пише в новина на БТА от 6 март. Бъдещият знаменит композитор бил палав, лудувал в междучасията, не внимавал и в уроците – предпочитал да решава задачи по хармония и да преписва ноти. Веднъж прекалил и учителят му издърпал ухото. Уплашен, че ще оглушее – майка му го предупреждавала да пази ушите си, Панчо несъзнателно ударил преподавателя. После съжалявал, но било късно – изключили го от училище.

Майката не се разтревожила – и без друго малкият гений трябвало да развива дарбата си на композитор. Така през 1912 година Панчо и неговият брат близък Любен, цигулар, заминават да учат в Германия с обща стипендия.

Случката разказва Евгений Павлов Клостерман в книгата си

„Панчо Владигеров“, публикувана от издателство „Музика“ с подкрепата на Националния център за музика и танц при Министерството на културата.

Авторът проследява хронологично живота на Панчо Владигеров, като се базира на сведения, получени лично от композитора и неговите близки – брата Любен, сина Александър, съпругите Катя и Елка, на документи от личния архив на маестро, съхранявани в къща музей „Панчо Владигеров“ – София, и други.

Акцентът е върху творческата дейност на композитора – замислянето, създаването и изпълненията на произведенията му и неговите концертни изяви като пианист и диригент. Поместени са рецензии от българската и чуждестранната преса.

2001

Втори компактдиск с произведения на Панчо Владигеров издава „Гега ню“, съобщават издателите през март. Новият албум съдържа клавирен вариант на Българска рапсодия „Вардар“, Прелюд, Есенна елегия и Хумо-

реска (опус 15), Импровизация и Токата (опус 36) и Соната концертната (опус 28).

Творбите се изпълняват от пианистките Рада Чомакова и Десислава Щерева.

***

Четиридесет и шестима пианисти и цигулари са подали заявка за участие в националния конкурс „Панчо Владигеров“, който ще се състои от 29 април до 5 май в Шумен. Участниците се състезават в три възрастови групи – до 15 години, от 15 до 19 години и над 19 години.

***

Документалният филм „Обичам музиката – Алексис Вайсенберг“, посветен на прочутия пианист от български произход, получава Наградата на публиката на XXXVIII международен фестивал „Златна Прага“.

Това научава БТА през май от Домника Киркова, продуцент от БНТ на филма, копродукция с Швейцарската телевизия – Лугано.

Много пъти в своята филмова изповед Вайсенберг казва, че е българин и говори с любов и

преклонение за своя учител Панчо Владигеров и за детските си впечатления от черковнославянските песнопения, кошто чул за първи път в църква с баба си.

***

Първи филмов фестивал "Херберт фон Караян" (1908-1989) ще започне на 15 август пред Народния театър, съобщава БТА по-рано през месеца. Идеята е на Владимир Владигеров, син на братя на Панчо Владигеров – Любен, и артистичен директор на фестивала.

По думите на Владигеров такава нещо се прави за първи път в Югоизточна Европа. Музикални филми на открито се показват от 1990 година пред виенското кметство. По-късно идеята се възприема в Токио и Грац. Виенският център „Херберт фон Караян“ гържи правата върху всички филми на прочутия диригент, роден и починал в Залцбург. По думите на Владигеров всичките девет заглавия, които ще бъдат показани в София, са преотстъпени безвъзмездно.

Във всички филми Караян е изпълнителен продуцент, дири-

Велико Търново, 17 август 1987 г. Моменти от операта „Цар Калоян“ от Панчо Владигеров, представена в програмата на „Сцена на вековете“ на Царевец. Снимка: Олег Попов, БТА

Проф. Васил Захариев, Чилингиров и Панчо Владигеров в Самоков през 1963 г.
Снимка: ЦДА, фонд 1510К, опис 1, а.е. 1312, а. 1

гент и режисьор. Първите опити за филмиране на творбите си диригентът прави през 60-те години. През 1984 година Караян е сред първите гости на Народния дворец на културата заедно с Виенската филхармония. Известно е, че диригентът свири творба на Панчо Владигеров при дипломирането си. Контактите на фамилията Караян с България не спират. От няколко години Арабел фон Караян – една от дъщерите на диригента, живее в София.

2002

На 23 май в Шумен завършва националният конкурс за цигулари „Панчо Владигеров“. В продължение на седмица 23-ма млади цигулари показват своя талант. „В конкурса участваха много млади дарования, които имат голямо бъдеще. Трудно беше да се определят носителите на отличието, защото нивото на всички беше високо“, казва за БТА проф.

Минчо Минчев, председател на журито и на фондация „Панчо Владигеров“.

Голямата награда получава Гергана Гергова от Плевен. В първа възрастова група победител е Ива Ябланска от Плевен. Във втора възрастова група Цветомир Цанков – Плевен, а в трета възрастова група се дават две втори награди на Галина Койчева от Варна и Яна Цанова от Русе.

Отличието за най-ярко художествено постижение получава Цветомир Цанков. С награди за най-добро изпълнение на произведения на Панчо Владигеров са удостоени Ива Ябланска, Диляна Славова и Галина Койчева.

2003

С рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров в изпълнение на Софийската филхармония ще бъде открит галаконцертът по случай 125-годишнината от Освобождението на България на 2 март в Зала 1 на НДК. Диригент

е Йордан Дафов, научава БТА в края на февруари.

Солистката на Метрополитен опера Цветелина Василева ще се представи с арии от „Трубадур“ на Верди. В програмата са също „Половецки танци“ от „Княз Игор“ на Бородин и фрагменти от спектакъла на Нешка Робева „Два свята“.

***

Сто и четири годишнината от рождението на Панчо Владигеров отбелязват шуменци с редица музикални и културни прояви, които започват на 11 март и завършват на 13 март – рождена гата на твореца.

Над десет платна, свързани с музиката на видния композитор, подрежда в изложба в залата на Шуменската художествена галерия художникът Спартак Паскалевски. В градската библиотека е излъчен документалният филм „Брат ми Панчо“ на режисьора Милан Огнянов.

Концертните прояви включ-

ват изпълнения на ученици от средните музикални училища „П. Пунков“ и „П. Владигеров“ в Плевен и Бургас, камерен концерт на Владимир Владимиров, а на 13 март Шуменската гържавна филхармония представя концерт от творби на маестро.

Организирана е и изложба от творби на Панчо Владигеров, отпечатани от виенското издателство „Универсал Едисон“, както и беседата на Катя Зографова от Националния музей на българската литература „Новооткрити страници из историята по създаването и сценичния живот на операта „Цар Калоян“.

***

Оригинални ръкописи на Панчо Владигеров са показани на изложбата за композитора в Еврейския исторически музей в Централната софийска синагога, която се открива на 3 септември. Сред ръкописите са образци от най-ранните композиционни опити на Владигеров и зрели произведения като партитурата на „Еврейска поема“ и клавирият опус 64, посветен на любимия му ученик Алексис Вайсенберг.

Организатори са къщата-музей „Панчо Владигеров“ в София и Организацията на евреите в България „Шалом“.

Лични вещи и документи, оригинални снимки, концертни програми и афиши, книги включва още експозицията „Панчо Владигеров – живот и дело. Присъствие без граници“. Тя е посветена на 25-годишнината от смъртта на маестро – един от най-ярките представители на българската музикална култура и неин ревностен посланик по света. Повод за изложбата са също Европейският ден на еврейската култура и 10-годишнината от създаването на Еврейския исто-

рически музей.

Акцентът в изложбата е върху любопитни моменти от личната и творческата биография на Панчо Владигеров, еврейските му корени, ранното признание в Германия през 1918 година на забележителната му композиторска дарба.

Специално място е отделено на активната изпълнителска дейност на Владигеров в редица европейски столици и културни средища – Берлин, Брюксел, Виена, Москва, Стокхолм, Гьотеборг, Загреб, Прага, Белград, Атина и други, където звучат неговите инструментални концерти, симфонични произведения, клавири и цигулкові опуси.

***

Пианистът Панчо Владигеров-младши, внук на именития композитор, е поканен на 4 октомври на тържествата в Шумен за 10-годишнината на еднородната фондация. Проявата е и по повод 20-годишнината от откриването на музея „Панчо Владигеров“.

В рамките на тържествата на 9 октомври е организиран и концерт на Шуменската гържавна филхармония с участието на лауреати от международния конкурс „Панчо Владигеров“.

На 12 октомври има концерт на дарителите на фондация „Панчо Владигеров“, в който участват проф. Минчо Минчев, проф. Антон Диков, проф. Гинка Гичкова, проф. Евгения-Мария Попова, проф. Милена Моллова и проф. Савка Шопова.

2004

105-годишнината на Панчо Владигеров е отбелязана с тържествен концерт на 12 март в Музикалната академия, чийто патрон е композитортът. Тогава

звучи и неговата най-популярна творба – рапсодия „Вардар“, най-изпълняваното българско произведение в чужбина. В програмата са също Първи концерт за пиано и оркестър от Лист и Пета симфония на Бетовен.

Георги Патриков от класа на доц. Пламен Джуров дирижира Академичния симфоничен оркестър. Солистката е пианистката Лилия Костова, студентката на проф. Йовчо Крушев.

Панчо Владигеров написва рапсодия „Вардар“ през 1922 година за цигулка и пиано. Оркестровият вариант се появява по-късно. Творбата има преломно значение в създаването на националния ни симфоничен стил, изграден на фолклорна основа. В първия ѝ дял авторът е използвал популярната тогава песен „Едничък чуї се вик“ на Добри Христов.

В книгата си „Панчо Владигеров“ Евгени Павлов Клостерман пише, че през 1925 година цигуларят Макс Розен изпълнява рапсодията на свой концерт в прочутата „Карнеги хол“ в Ню Йорк заедно с „Валс романтик“ от опус 12. Това става историческо събитие, защото е първото изпълнение на творби от български композитор в САЩ и въобще в Америка.

***

Рядко изпълнявани творби на Панчо Владигеров звучат на концерта за 105-годишнината от рождението на композитора в Зала 9 на НДК на 25 май. Цигуларят Владимир Владигеров и пианистката Джени Петрова участват в концерта в рамките на Салона на изкуствата. Програмата е представяна вече в Германия, Австрия и Унгария.

Повечето от включените произведения са изпълнявани навремето от Панчо Владигеров

Панчо Владигеров с Христина Морфова и Людмила Прокопова през 1926 г. Снимка: ЦДА, фонд 488К, опис 1, а.е. 205, а. 2

и неговия брат цигуларя Любен Владигеров при многобройните им турнета в страната и в чужбина.

Панчо Владигеров, водеща фигура в българската музика, е една от личностите, които в началото на века прехвърлят мост между младото тогава българско изкуство и натрупваните с векове европейски културни традиции, отбелязват специалистите. Благодарение на блестящия си талант той рано се налага в музикалния живот в Германия и Европа. С нашествието на нацизма Владигеров напуска Берлин и се завръща в родината, където полага основите на съвременната композиторска школа и възпитава редица от най-забележителните български музиканти.

Произведенията на композитора се изпълняват от авторитетни състави като Виенската и Берлинската филхармония и видни музиканти, между които Караян, Бьом, Ойстрах, Коган, Вайсенберг.

***
Къща музей „Панчо Владигеров“ – София се преобразува от филиал на Националния литературен музей в гържавен културен институт, съобщава правителствената информационна

служба на 4 ноември след заседанието на кабинета.

От всички къщи-музеи, съществуващи като филиали на Националния литературен музей към настоящия момент, тя е единствената, която не отговаря на профила на музея, се посочва в съобщението.

Запазва се основната функция на обекта по опазване, съхраняване, експониране и популяризиране на наследството, заведено от Панчо Владигеров. Основният и научно-спомогателният фонд на музея, който възлизат на общо 6667 архивни единици, дават възможност за пълно представяне на жизнения и творческия път на твореца.

Богатият архив – библиотека, нототека, фонотека, уникалните сбирки от програми, снимки, афиши, кореспонденция и периодичен печат, са база за научно-изследователска работа както върху творчеството на П. Владигеров, така и по проблеми на цялата българска музикална култура.

***

Световноизвестният български музикант Милчо Левиев и певицата Вики Алмазиду работят върху нов проект по театрална музика от Панчо Владигеров.

Това съобщава пред БТА на 6 ноември при посещението си във Велико Търново Милчо Левиев.

По думите му през 20-те и началото на 30-те години на миналия век Панчо Владигеров работел като музикален директор на авангардния театър „Макс Райнхард“ в Берлин. Тогава той написва музиката към десетки постановки, сред които са „Дванайста нощ“ от Шекспир, „Сънна игра“ от Стриндберг и „Тебеширеният кръг“ от Клабунд.

Джазменът вече е скицирал три от пиесите за бъдещия албум, който ще включва общо 7-8 песни и едно инструментално парче. „Правени са опити част от тези песни да бъдат правени от оперни певци. За жалост те не представят творбите в добра светлина, защото все пак театралната музика има своя специфика. В същото време открий други, в които влиянието на джаза върху Владигеров е толкова явно, че няма какво да променям, само трябва да ги „облека“ в някаква ритмична форма и да реша за какъв състав да бъде аранжираният“, казва Милчо Левиев.

Творчеството на композитора Панчо Владигеров да бъде представено в нова светлина, която е неизвестна не само за българската публика, но и в целия свят, е целта на новия съвместен проект на Милчо Левиев и Вики Алмазиду, който се предвижда да бъде завършен през 2005 година.

2005

Авторски ръкописи, документи, снимки, лични вещи, програми и афиши, свързани с Панчо Владигеров, съдържа постоянната експозиция в музея на големия български композитор, която ще бъде открита на 25 март, съобщават от Министерството на културата и туризма по-рано

през месеца.

Новоучреденият гържавен културен институт къща-музей „Панчо Владигеров“ се намира в столичния квартал „Лозенец“ на ул. „Якубица“ 10. В този дом композиторият живее и твори от 1951-ва до смъртта си през 1978 година. В изпълнение на волята на своя съпруг, изразена в завещанието му от 1976 година, Елка Владигерова дарява своя дял от къщата, за да бъде тя превърната в музей.

Вече е наредена документална модулна експозиция с акценти на важни житейски етапи и теми от творчеството на Панчо Владигеров. Направена е възстановка на неговия работен кабинет. В приземния етаж се оформя и малка зала за камерни музикални вечери, творчески срещи, временни гостуващи документални и художествени експозиции.

2006

В деня на рождението на Панчо Владигеров – 13 март, е отбелязана 107-годишнината на патриарха на българската музика в неговата къща музей в София – със среща-разговор „Панчо Владигеров в спомените и сърцата на своите ученици“. Изпълнена е „Песен“ из „Българска сюита“ на Панчо Владигеров в интерпретация на младата талантива цигуларка Кристина Хинова.

Поканени са възпитаници на maestrото, сред които проф. Георги Костов, ректор на Музикалната академия „Панчо Владигеров“, проф. Александър Йосифов, заместник-ректор на академията, проф. Божидар Абрашев, проф. Васил Казанджиев.

Повод за срещата е и една година от откриването на постоянната експозиция в музея.

***

Първият майсторски клас по

пиано на Панчо Владигеров-младши ще се състои между 13 и 22 април 2006 г. в родната къща на дяго му в София. Това съобщават по-рано през месеца от къщата-музей на големия български композитор.

Занятията ще се водят в автентичната атмосфера на Владигеровия дом. Участниците ще имат уникалния шанс да свирят на пианото и рояла на Панчо Владигеров.

Панчо Владигеров-младши живее и работи в Берлин. Той е концертиращ пианист и доцент по пиано във Висшата музикална школа „Лео Кестенберг“.

***

Последните клавирни опуси на Панчо Владигеров, публикувани от издателство „Елм“, са представени на концерт на 25 април в Съюза на българските композитори от инициатора на изданието – пианиста Марио Ангелов.

Впечатлението от музиката е допълнено от музиковеда Стефан Лазаров и изложбата „Европа в летописа на композитора“, подготвена от къща-музей „Панчо Владигеров“.

Ръкописите, които се пазят близо 30 години в архива на къщата-музей, са посветени на ученици на Панчо Владигеров – Алексис Вайсенберг, Иван Дреников, Николай Евров, Красимир Гатев, които са и техните първи изпълнители.

***

Държавната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ да бъде преименувана на Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, решава правителството. Това съобщава правителствената информационна служба на 11 май.

Предложената промяна е признание за достойното място, което тя заема сред останалите национални академии по изкуствата – Национална академия за

Снимка (от периода 1961-1970 г.) на професорите в Българската гържавна консерватория Стоян Джуджев и Панчо Владигеров. Снимка: ДА – София, фонд 1786, опис 2, а.е. 142, а. 17

театрално и филмово изкуство „Кр. Сарафов“, Национална художествена академия, Национална академия за музикално, танцово и изобразително изкуство – Пловдив, се посочва в съобщението.

Предложението за преименуване е гласувано в парламента на 19 май, четем в друга новина на БТА. Предложението на Министерския съвет е подкрепено единодушно – от 129 народни представители.

Промяната се свързва с моралното признание за водещата и авторитетна роля на академията в българския културен живот.

***

Съпругата на японския посланик Фумие Фукуи ще свири на пианото на Панчо Владигеров в неговия дом-музей на ул. „Якубица“ 10 в кв. „Лозенец“ на 23 октомври, четем в новина, публикувана по-рано през месеца.

Ще звучат творби както от българския класик, така и музика на негови съвременници, с повечето от които той лично се е познавал. Гостите на дома

Панчо Владигеров при получаването на Хердцова награда през 1968 г.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

ще бъдат почерпени с истинско японско суши, приготвено от г-жа Фукуи. Проявата е в рамките на Дните на японската култура в България.

2007

Сто и осем годишнината от рождението на Панчо Владигеров ще бъде отбелязана с фотоизложба и среща с неговия ученик Милко Коларов, съобщават организаторите от къщата-музей на бележития композитор на 9 март.

На 12 март в мраморното фойе на зала „България“ ще бъде открита фотоизложбата „Панчо Владигеров – уловени мигове“. Тя е опит да се докоснем до по-интимната страна на един живот, отгаден на музиката, да разкрием всекидневието на твореца сред хилядите изписани нотни листове, пред любимия роял, сред уютната домашна обстановка, близките хора и приятелите, с неговите ученици – непринудените реакции, радостта и удоволствието от това да

улавя мига, да снима и да бъде сниман, отбелязват от музея.

Представените фотографии са по-малко известни. Те са пазени грижливо в семейните албуми от Владигеров и неговата съпруга Елка до смъртта ѝ през миналата година. Сега тези семейни реликви са в дома-музей „Панчо Владигеров“ на ул. „Якубица“ 10.

В неговата уютна атмосфера ще се състои и срещата-разговор на 13 март с един от последните любими ученици на Маестрото – Милко Коларов, изтъкнат композитор, диригент, активен деятел на фестивала „Варненско лято“, председател на фондация „Добри Христов“. Поводът е наскоро излязлата книга за него и от него, събрала живот, творчески търсения, съкровени мисли и преживявания, както и много спомени за любимия учител.

Непознати снимки, нотни тетрадки, дневници и писма на Панчо Владигеров ще бъдат показани на изложбата „За Владигеров

– лично“ от 4 до 15 септември в централното фойе на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Това съобщават в края на август организаторите от библиотеката и къща музей „Панчо Владигеров“ – София.

„Снимките са от личните албуми на съпругата на композитора – Елка Владигерова, които получихме, след като тя ни напусна. Докато беше жива, тя не искаше да се раздели с тях. Откраднати мигове от всекидневието, снимките вероятно са компенсирани до известна степен отсъствието на този уникален, неповторим човек“, отбелязват от къщата музей.

За първи път ще бъдат изложени ревниво крити дори от погледа на най-близките хора архиви: нотни тетрадки, дневници, лична кореспонденция. Маестрото ги е пазил в заключената кантонерка, в чекмеджето на бюрото, в тайника на гардероба, в тежката ръчна кожена чанта, която носи навсякъде със себе си. Сега тези реликви са в дома музей на ул. „Якубица“ 10 – последното дарение на семейство Владигерови.

На откриването ще бъде представен и албумът „Владигеров. Снимки от кабинета“, който запознава с част от уникалната по своето съдържание и визия сбирка от дома на маестрото. Снимките, погредени по стените на работния кабинет, са галерия от личности и образи, съотнесими към името на Владигеров. Албумът е издание на къщата-музей „Панчо Владигеров“ и издателство „Гутенберг“ със съдействието на Националния дарителски фонд „13 века България“.

2008

Ученици и приятели на Панчо Владигеров разказват за маестрото в документалния филм

„Домът на „Якубица“ – за къща музей „Панчо Владигеров“ в столичния квартал „Лозенец“.

Премиерата е на 5 януари в зала „Ерусалим“ на Еврейския културен дом – бул. „Стамболийски“ 50, научава БТА от Светлана Авдала, режисьор и сценарист на филма. Оператор е Емилиян Динов. Продукцията разкрива какво се случва днес в тясното пространство на къщата-музей на композитора. Все още срещата с дома на улица „Якубица“ буди спомени за учителя и човека. Заг разказите на ученици и приятели прозира размисъл за днешния ден и за уютното минало, озарено от топлото незаменяемо присъствие на маестро Владигеров, отбелязва авторката.

***

Театралната музика на Панчо Владигеров ще бъде предста-

вена с концерти, спектакли, изложба, уъркшоп, документален филм. Седемте проекта – с участието на студенти и преподаватели в Нов български университет и ученици на маестрото – са обединени в програмата „Райнхард – Владигеров“, която ще продължи до 2009 година, когато се навършват 110 години от рождението на композитора, четем в новина на БТА от 14 януари.

Началото е с концерт на 18 януари в залата на Националното музикално училище „Любомир Пунков“ – авторските транскрипции на Владигеров върху театралната музика.

В центъра на вниманието е музиката на Владигеров, писана от 1920 до 1932 година за девет спектакъла на прочутия Макс Райнхард и други герман-

ски режисьори в ръководените от Райнхард театри в Берлин и Виена.

Следващият концерт ще е с транскрипции от съвременни български композитори върху театралната музика на Владигеров за пиано и камерни състави. В програмата са и три концерта под шеговития наслов „Като ме имитирате как говоря, можете ли да ме имитирате как пиша“, заимстван от реплика на маестрото – съвременни аранжimenti на Владигерови творби и творби, посветени на композитора.

Предвидени са също хореографско и сценично представяне на танците по театралната музика, изложба и документален филм за творческото сътрудничество на Райнхард и Владигеров, театрален уъркшоп, който ще завърши със спектакъл, кръгла

Панчо Владигеров на участие в Москва през 1948 г. Снимка: къща-музей „Панчо Владигеров“

София, 22 март 2008 г. Рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров е изпълнена в зала „България“ от Младежкия оркестър на Европейския съюз под диригентството на световноизвестния Владимир Ашкенази. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

маса, издаване на компактдиск.

Програмата „Райнхард – Владигеров“ цели да представи и да популяризира личностите, творчеството и съвместната дейност на двамата творци от историческа гледна точка и същевременно да потърси нов поглед чрез младото поколение. Това е още една възможност да се напомни за мястото на Владигеров в европейския културен живот, за неговото активно творческо присъствие, за високата оценка на неговия талант и професионализъм, отбелязват инициаторите.

***

На 22 март Младежкия оркестър на Европейския съюз изпълнява рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров в София, в зала „България“, под диригентството на световноизвестния Владимир Ашкенази. Съставът гостува за

първи път у нас.

На 23 март в Букурещ музикантите се представят с Румънска рапсодия номер 1 от Джордже Енеску.

Концертите на Младежкия оркестър на ЕС в София и Букурещ са своеобразен поздрав към двете най-нови членки на съюза – България и Румъния.

***

С концерт на хор „Азага“ в Централната софийска синагога е открит Европейският ден на еврейската култура.

Празничната програма започва на 6 септември вечерта в Еврейския културен дом в София с концерт класическа музика. Специални гости-изпълнители са Катя и Константин Владигерови, внуци на Панчо Владигеров.

Музиката е темата на Европейския ден на еврейската култура тази година. За приноса на

творците с еврейски произход – композитори, изпълнители, диригенти – в българската и световната музикална култура на откриването на празника в синагогата говори проф. Стефан Лазаров. Между големите имена, които той припомня, са Панчо Владигеров, Алексис Вайсенберг, Петър Ступел и други.

***

Книгата „Свободен дух. Спомени за Александър Владигеров“ и компактдискът „Александър Владигеров – първи опуси“ са представени на 11 септември в Литературния салон галерия „Захарий Стоянов“. Изданията са посветени на 75-годишнината от рождението на известния композитор и диригент, починал преди 15 години.

В премиерата участват Екатерина, Александър и Константин Владигерови, Марио Анге-

лов, Петър Господинов и Ицхак Финци.

Съпругата на Владигеров – Вили, се е обърнала към колеги и приятели на Сашо да напишат нещо за него. Така се ражда книгата „Свободен дух“, отбелязват издателите от „Захарий Стоянов“. Спомени разказват проф. Васил Казанджиев, Милчо Левиев, проф. Георги Бадев и други. Всеки от тях по свой начин подчертава светлата дия, която Александър Владигеров остави в националната ни култура, изтъкват огромния му талант и лъчезарния му характер.

„Винаги съм си мислил колко е трудно да се реализираш по всякаква такъв гигантско гениален баща. Но Сашо успя да използва и в същото време да се освободи от влиянието на баща си и да намери уникалността в своето творчество“, пише Милчо Левиев.

***

На 26 септември трима потомци на бележитите български композитори Панчо Владигеров, Александър Райчев и Георги Златев-Черкин изнасят концерт в Мемориалния комплекс LesInvalides в Париж. Концертът е част от програмата на българското участие в Европейския културен сезон 2008, който се осъществява в рамките на френското председателство на Европейския съюз.

Панчо Владигеров-внук изпълнява пред парижката публика произведения на своя дядо Панчо Владигеров, пианистът Георги Черкин – творби на своя дядо Георги Златев-Черкин, а Александър Райчев – композиции на своя баща Александър Райчев.

Интересът към тази проява е голям от страна на френските интелектуални среди. Концертът ще се състои в едно от знаковите културно-исторически

места в Париж. LesInvalides е грандиозен архитектурен комплекс, построен през XVII век по времето на крал Луи XIV. Тук се съхраняват тленните останки на много френски исторически личности, сред които е император Наполеон Първи.

2009

С премиера на компактдиск и с концерт отбелязват 110-годишнината от рождението на Панчо Владигеров БНР и фондация „Панчо Владигеров“. На 12 март в Първо студио на БНР ще бъде представен съвместният компактдиск на лауреати от Международния конкурс за пианисти и цигулари „Панчо Владигеров“ – Шумен, със специалното участие на проф. Минчо Минчев – председател на едноименната фондация.

Симфоничният оркестър на БНР изнася концерт на 13 март в зала „България“ – точно на тази дата се навършват 110 години от рождението на Панчо Владигеров. На пулта е главният дири-

гент на Симфоничния оркестър на БНР Емил Табаков. Солист е световноизвестният цигулар Минчо Минчев.

***

Сто и десет годишнината от рождението на Панчо Владигеров е отбелязана и с концерт, научна конференция и фотопужба, организирани от Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ и къщата-музей на именития композитор.

„Панчо Владигеров – поглед от XXI век“ е насловът на конференцията, която ще бъде открита в Музикалната академия.

Творби на маестро то ще звучат на концерт в залата на академията. Акад. Васил Казанджиев дирижира Академичния симфоничен оркестър.

Снимки от фамилните албуми са показани за първи път на изложбата „Панчо Владигеров – откраднати мигове“, открита във фойето на Музикалната академия.

В историята на българската музикална култура през XX век

Шумен, 9 май 2008 г. Шумен е домакин на националния конкурс „Панчо Владигеров“ за пианисти и цигулари до 15-годишна възраст. На снимката: Симона Станева – цигулка. Снимка: Тошко Йорданов, БТА

София, 15 септември 2008 г. Ректорът на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ проф. Димитър Момчилов открива новата учебна година. Снимка: Петър Кръстев, БТА

името на Панчо Владигеров заема особено, „патриаршеско“ място, отбелязват организаторите. Той е първият български композитор с широка международна известност и признание още отпреди осем-девет десетилетия.

Владигеров е хронологично първият голям български композитор, изработил подчертано индивидуален и завладяващо талантлив авторски стил, на който е верен до края на дългия си творчески живот, припомнят познавачи.

През 1926 година Добри Христов (при когото 10-годишният Панчо получава първите си сериозни професионални уроци) проникателно обобщава: „Панчо Владигеров е един от най-великите представители на творческа музикална България. Неговото творчество не е обикновено – то е всемирно. Неговият гений озарява духовна България и привлича погледите на целия свят към тая от векове в бури каленна страна. В неговото изкуство светът съзира нови елементи, свежи и необуздани, елементи с орфическа сила.“

А големият чешки композитор Алоис Хаба по-късно добавя: „Той

владее и западните, и източните импулси на музикалното развитие.“

* * *

Изложба „Райнхард – Владигеров, взаимовлияния и проекции“ е открита в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ на 16 март. Експозицията представя малко известни страни от творческата биография на българския класик, които по безспорен начин доказват ранното високо признание на европейския интелектуален елит за неговата изключителна дарба и творческа инвенция, отбелязват организаторите.

Владигеров 12 години (1920-1932) работи в театрите на Макс Райнхард в Берлин и Виена. Двадесетгодишният тогава музикант е поканен от водещия театрален режисьор и продуцент за композитор и музикален ръководител. Това е един от най-плодотворните периоди за Владигеров.

Изложбата, уникална по своя характер, представя това сътрудничество в културния контекст на Берлин и София през 20-те години на миналия век. За първи път тези документи се експонират пред широката об-

щественост. Оказва се, че те са и единствените доказателства в европейски и световен мащаб за дългогодишната работа на Владигеров в този творчески тандем.

Настъплението на фашизма и войната променят съдбите и пътищата на Райнхард и Владигеров – и двамата евреи по произход, заличават следите, разпиляват свидетелствата. За това допринасят и Берлинската стена, дистанцията на времето, липсата на доказателства и живи очевидци. Само грижливо изписаните от маестро-стотици нотни страници – музика за спектаклите на Райнхард, програмите и афишите, събирани и грижливо пазени от него и семейството му, са свидетелствата на това време.

* * *

Оперите „Княз Игор“ и „Цар Калоян“ и балетът „Зорба гъркът“ са в програмата на фестивала „Сцена на вековете“ на хълма Царевец във Велико Търново от 7 до 16 август. Участват звездни солисти, фестивален оркестър, хорът и балетът на Софийската опера, съобщават организаторите.

На 14, 15 и 16 август от 20.00 ч. на историческия хълм – отново след 22 години – е поставена операта „Цар Калоян“ на Панчо Владигеров. Режисьор на новия спектакъл е Пламен Карталов. Неговата идея е максимално да се използва автентичният декор на хълма Царевец, за да се пресъздадат част от историческите събития в оперния шедьовър. Либретото е на Фани Попова-Мутафова и Николай Лилев – по романа на писателката „Солунският чудотворец“. В ролята на Цар Калоян се представят Бисер Георгиев и Иван Кабабитов. Партията на Мария се изпълнява от Радостина Николаева, а на Балду-

ин – от Костадин Андреев. Диригент е Цанко Делибозов.

2010

Неизвестни творби на Панчо Владигеров звучат за първи път в компактдиска „Непознатият Владигеров“ в изпълнение на квартет „Хорс“. Премиерата е на 15 юни в къщата-музей на композитора в София.

За първи път в България квартет „Хорс“ записва на диск Струнния квартет на Владигеров опус 34 и групи автори транскрипции за квартет из циклите „Епизоди“ и „Акварели“. Това са изключително рядко изпълнявани творби на маестро-то, а някои от тях прозвучават за първи път. Затова проектът на квартет „Хорс“ заслужава специално внимание и адмирации според познавачи.

* * *

Първият „Фортисимо фест“ започва със световна премиера – на „Птици в полет“ (BirdsinFlight), написана специално за фестивала от младия американски композитор Роджър Пршетулски. Той пристига за откриването на 10 септември в зала „България“.

Създатели на „Фортисимо фест“ са диригентът Максим Ешкенази и фондацията „Америка за България“. „Два свята в две рапсодии“ е насловът на първия концерт, в който Гершуин и Владигеров са „в компанията“ на Барбър и Бърнстейн. Максим Ешкенази дирижира Симфоничния оркестър на БНР, а солист е талантливият американски пианист Ендрю Армстронг.

2011

Документален филм по повод отбелязването на рождения ден на Панчо Владигеров – 13 март, ще бъде представен в шуменския музеев комплекс на композитора,

съобщават от фондация „Панчо Владигеров“ по-рано през месеца.

Филмът „Рансогия Wladigeroff“ ще бъде представен от Надя Сотирова – директор на къща-музей „П. Владигеров“ в София. Лентата ще бъде излъчена на 11 март в концертната зала на Музеев комплекс „Панчо Владигеров“, след което Елица Мирчева и Светломир Златков ще изпълнят произведения от композитора.

По традиция Музеев комплекс „Панчо Владигеров“ при Регионалния исторически музей-Шумен ще отбележи рождението на композитора с ден на отворените врати, който тази година ще бъде на 11 март.

* * *

Сюзан Фарел, музата на легендарния хореограф и архитект на съвременния класически балет Джордж Баланчин, поставя в София две от неговите най-изящни творби – „Дивертименто Брилянт“ и „Агон“, съответно европейска премиера и премиера за Източна Европа. Балетът на Сюзан Фарел – балетната трупа на Кенеди център (Вашингтон), ще излезе на българска сцена в партньорство с балета на Софийската опера, съобщават на 11 май организаторите.

„Степингстоунс“ на Катрин Поузин ще бъде представена за първи път в Европа, а „Сюита Вардар“ на Момчил Младенов е първата балетна постановка по музика на Панчо Владигеров със световна премиера у нас. „Баланчин и Фарел...“ е събнатата мечта на Момчил Младенов, премиер-солист на Балета на Сюзан Фарел.

„Изкуството може да играе ролята на посланик и тъй като в България не се поставя американски балет, това е възможност за изграждане на мост между двете култури“, казва

Момчил Младенов.

За първи път на сцената на Софийската опера заедно с балетистите ще има пианист – младият виртуоз Георги Черкин ще свири на живо. Според Черкин представянето е истинско събитие, което не бива да се пропуска – то ще остане в историята на българската музика и култура, защото поставя едно ново начало.

„Преоткрих рапсодия „Вардар“ на Панчо Владигеров в творбата на Момчил Младенов – уникално е съчетанието на пиано и оркестър, досега ми бяха познати само отделни изпълнения – на пиано или на оркестър“, отбелязва Георги Черкин.

* * *

Световноизвестни оперни изпълнители ще се представят в поредното издание на летния фестивал „Сцена на вековете“ от 29 юли до 7 август в крепостта Царевец във Велико Търново.

В най-големия форум от културния календар на старата столица маестро Пламен Карталов ще продължи своя разказ за сблъсък между цивилизацията на Изтока и Запада. Романтичната опера на Лео Делиб „Лакме“ ще бъде представена под диригентската палка на Лоран Кемпелон, Франция. Балетните сюети „Вардар“ от Панчо Владигеров и „Кармен“ от Бизе-Шчедрин, както и спектакълът „Зорба гъркът“ по музика на Микис Теодоракис допълват програмата на фестивала.

2012

Обработката на „Бялна платно белеше“ от Панчо Владигеров ще звучи в изпълнение на бразилското сопрано Андрея Маулаз и българската пианистка Боряна Ламбрева на 14 ноември в Софийската градска художествена га-

лерия, съобщават от културния отдел на посолството на Бразилия у нас по-рано през месеца.

Като реверанс към музикалната култура на двете страни изпълнителките са включили в програмата произведения от бразилски и български композитори. В първата част на концерта публиката ще може да се наслади и на обработката на народната песен „Ах, забрадила и!“ от Панчо Владигеров.

Във втората част на вечерта ще звучат песни от бразилските композитори Роналдо Миранда, Клаудио Санторо и Вила Лобош.

* * *

Дните на българската духовна култура в Русия под патронажа на министрите на културата на двете страни Вежди Рашидов и Владимир Медински са открити тържествено на 18 ноември в Большой театър с галаконцерт на български и руски оперни изпълнители, оркестъра и хора на прочутата трупа, мъжкия хор „Йоан Кукузел Ангелогласния“. Диригент е българският маестро Павел Балеф.

Посетителите на дните могат да разгледат и изложбите „Съкровено за Владигеров“ – на къщата-музей „Панчо Владигеров“ в София, с прожекция на документалния филм „Домът на ул. „Якубица“, експозиция с театрални плакати на Стефан Десподов, фотоизложба „Неизвестни фотографии от Руско-турската война (1877-1878)“, събрани от Иво Хаджимиев.

Като част от програмата мъжкия хор „Йоан Кукузел Ангелогласния“ ще изнесе концерт в храма „Христос Спасител“. Българският цигулар Павел Минев ще бъде солист на концерта на Московския камерен оркестър под ръководството на Павел Слободкин. Младата генерация

Владигерови ще бъде представена с изява на братята Александър Владигеров – тромбон, флигорна, и Константин Владигеров – пиано.

* * *

Проектът „Създаване на академичен център за електронно и дистанционно обучение в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров““ ще бъде представен на 18 декември в академията.

В представянето участват ректорът на Музикалната академия проф. д-р Димитър Момчилов и ръководителят на проекта проф. Иво Керемидчиев. Проектът се осъществява по оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на ЕС. Общата стойност на проекта е 673 053.92 лева, а срокът за изпълнението е две години.

Целта на проекта е да се създаде академичен център за електронно и дистанционно обучение на територията на НМА, както и да се въведе дистанционната форма на обучение, посочват от висшето училище.

2013

На 114-ата годишнина от рождението на проф. Панчо Владигеров е посветен концертът в Националната музикална академия, чийто патрон е композиторът, на 15 март – част от поредицата петъчни концерти на Академичния симфоничен оркестър. В програмата са Българска рапсодия „Вардар“ и песен из „Българска сюита“ от Панчо Владигеров, Концерт за две флейти и оркестър от Чимароза и Симфония номер 4 от Шуман.

Диригент е Калина Георгиева, солисти Велян Великов – виола, студент на гоц. Ст. Жилков, и флейтистите Мартин Павлов

и Димана Демирева от класа на проф. Георги Спасов.

* * *

Внуците на Панчо Владигеров – Александър и Константин, са солистите на 15-ото издание на концерта „Шалом и приятели“, посветено на 70-годишнината от спасяването на българските евреи. Концертът е на 18 май във Фестивалния и конгресен център в крайморския град. Тромпетистът Александър Владигеров и пианистът Константин Владигеров свирят творби на прочутия си дядо, на Гершуин и Равел. На сцената прозвучават и авторски композиции на Константин Владигеров.

* * *

„Камбаните“ стават място за съвременни културни послания към света – за идеята разказват пред БТА на 8 октомври партньорите по проекта от къща музей „Панчо Владигеров“ – София.

„Концерт с монумент“ е част от международния проект „Атриум“ – за създаване на културен маршрут на тема „Архитектурата на тоталитарните режими на XX век“, в който участват 19 страни от Югоизточна Европа. Целта на проекта е да обживи по нов начин емблематични архитектурни паметници от времето на социализма и да преосмисли негативната оценка, свързана с тоталитарното им минало.

„Концерт с монумент“ ще разкрие потенциала на този уникален по рода си паметник – за съвременни културни послания към Европа и света по подобие на творчеството на българския класик Панчо Владигеров. Идеята е звукът да обедини присъстващите – деца, младежи, родители – в общо преживяване и да създаде ново усещане за това старо, но вече „звучащо по нов начин“ културно място, само по себе си ценно като културно на-

следство и уникално за културната инфраструктура на нашия град.

От музея на Панчо Владигеров са убедени, че духовното и музикалното наследство на класика, представено пред и с участието на децата на това място, ще предаде изключително ценно послание към тях за значимост и висока културна стойност. С този концерт те ще имат възможност да преосмислят паметника чрез силата на музиката и да споделят нови идеи за това пространство.

„Концерт с монумент“ на 12 октомври от 10.30 ч. на „Камбаните“ ще предложи гъвкав колаж, в който са вплетени мотиви от музиката на Панчо Владигеров, проф. Добри Палиев, детски песни и други. Инициаторите го определят като музикален експеримент за 95 камбани, пиано, над 200 ударни инструмента, Хора към Националната гимназия за древни езици и култури и за всички, които искат да бъдат част от звука на „Камбаните“.

2014

Къща музей „Панчо Владигеров“ – София показва новото си пространство за изкуство в Деня на отворените врати – 9 февруари.

Младите архитекти от сдружението „Трансформатори“ са автори на новата зала, където ще се състоят музикалнообразователни работилници за деца. Тя е факт след неколкмесечен ремонт, финансиран изцяло от Министерството на културата.

В Деня на отворените врати започва новаторският проект „Учим заедно пиано“, който дава възможност на деца от 6 до 11 години заедно, едновременно на четири пиана да откриват магията на инструмента.

Малките посетители може да

Портрет на Панчо Владигеров от 1926 г. Снимка: къща-музей „Панчо Владигеров“

се включат и в детско колективно музициране със звукоподражателни и ударни инструменти с Даниела Желязкова.

В следобедните часове се показват документални филми, копродукции на къща музей „Панчо Владигеров“ – София и БНТ.

Денят завършва с клавирен рецитал на младия и талантлив пи-

анист Емануил Иванов, лауреат на много национални конкурси.

От музея се надяват събитието да бъде успешно начало на творческата 2014 година, когато отбелязваме 115 години от рождението на Панчо Владигеров.

* * *

Среща с изкуството на Панчо

Панчо Владигеров с Христина Морфова, Людмила Прокопова и компания през 1926 г.
Снимка: ЦДА, фонд 488К, опис 1, а.е. 205, л. 1

Владигеров и на баса Михаил Попов има на 30 ноември в къщата музей на композитора в столичния квартал „Лозенец“.

Има съвпадения в годините на смъртта и на раждането на двамата големи музиканти. Какво ги е свързвало, как са се срещнали, дали ги свързва само емоционалното сходство, защото са родени под знака на Глигана според китайския хороскоп – за всичко това разказват съпругата и дъщерята на Михаил Попов и проф. Павел Герджиков, който познава и двамата отблизо.

Представени са документални архивни видео- и аудиозаписи. Изпълненията на живо са на солистите Петя Цонева, Христиана Игнатова и Стефан Владимиров. На рояла е Мариана Мирчева. Звучат произведения на Панчо Владигеров, Белини, Верди, Пучини и други композитори.

2015

Общо 40 изпълнители от повече от 10 държави са заявили участие в Международния конкурс за пианисти и цигулари „Панчо Владигеров“ от 29 април до 10 май в Шумен, съобщава на пресконференция на 24 април изпълнителният директор на фондацията „Панчо Владигеров“ Диана Дечева.

За първи път в единствения в България международен конкурс за инструменталисти, носещ името на композитора Панчо Владигеров, няма да участват цигулари от България. Около една трета от пианистите, заявили участие в конкурса, са българи. Най-малките сред тях са братята Хасан и Ибрахим Игнатови от Шумен, отбелязва Дечева.

По думите ѝ програмата, която участниците в двете специалности – пиано и цигулка,

трябва да подготвят, определя конкурса като сериозно предизвикателство пред младите инструменталисти, съизмеримо с този вид конкурси по света. За това спомага и новостта в регламента на тазгодишното издание на конкурса. Достигналите до третия финален тур шестима пианисти и още толкова цигулари ще трябва да изпълнят своите произведения съвместно с камерен и със симфоничен оркестър. Цигуларите ще свирят със симфоничния оркестър на Операта в Русе, а пианистите – със симфоничния оркестър на Шумен. В третия етап на конкурса ще участва и камерният ансамбъл „Софийски солисти“.

При откриването на конкурса концерт ще изнесат двамата внуци на Панчо Владигеров – Александър и Константин, пианистът Христо Попов и Стоян Янкулов-Стунджи.

В Шумен ще бъде и г-р Густаф Алинк – директор на фондацията „Алинк-Аргерих“, която работи за популяризирането на конкурси и музиканти по света.

На 8 май БТА съобщава, че Ей Ин Юн от Корея печели първа награда в специалност „Пиано“. Второто място при пианистите е за Стефан Бонев, а третото – за Георги Бойкин.

Международното жури, оценяващо пианистите на конкурса, с председател Людмил Ангелов е определило наградата за най-добро изпълнение на произведение на Панчо Владигеров да бъде за Стефан Бонев. За най-добри изпълнители на произведение от Бах в първия тур на конкурса са определени Ей Ин Юн и Стефан Бонев.

„Много малко са конкурсите по света, които дават възможност на участниците да свирят два концерта и това представлява интерес; аз ще разпространявам идеята на това състезание, което не е толкова известно на световно ниво“, казва Джон Пери от САЩ, член на журито в специалност „Пиано“.

На следващия ден, 9 май, са обявени финалистите и в специалност „Цигулка“. На първо място журито класира Кана Егашира от Япония, на второ – Иване Кобулашвили от Грузия, а на трето – Мерве Нур Услу от Турция.

В специалност „Цигулка“ международното жури с председател Минчо Минчев е решило наградата за най-добро изпълнение на произведение от Панчо Владигеров да бъде за Мерве Нур Услу от Турция. Майсторският лък, предоставен за награда в конкурса от известния български лютниер Владо Тулев, ще бъде даден на класиралата се на първо място при цигуларите Кана Егашира от Япония.

2016

Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ празнува 95-годишнината си с концерт със Софийската филхармония на 28 май в зала „България“.

Именитият пианист Йовчо Крушев и студенти са солисти на концерта „Вива Академия“ с диригент Славил Димитров. В програмата са включени творби на Александър Йосифов, Румен Бояджиев-син, Макс Брух, Жак Ибер, Уен Шортър, Роналд Уилямс, Шуман, Бизе, Парашкев Хаджиев, Белини, Пучини, Верди, Марин Големинов, Чилеа.

***

Седмото издание на фестивала „Дни на класиката в Балчик“ отново събира именити музиканти. Емблематичният за фестивалното лято по Черноморието форум е открит на 23 юли с прочутата творба на Карл Орф „Кармина Бурана“ в изпълнение на Държавната опера-Русе.

Внуците на професор Панчо Владигеров – Екатерина, Александър и Константин Владигерови, идват от австрийската столица Виена на 28 юли. Именитото семейство заедно с Линга Манчева, Недялко Недялков и Стоян Янкулов-Стунджи „забърква“ музикален микс от класика и джаз.

***

Софийската филхармония открива 88-ия си сезон с творби на Рихард Щраус, Панчо Владигеров и Рихард Вагнер на 30 септември в зала „България“. Константин Тринкс дирижира концерта с участието на Националния филхармоничен хор „Светослав Обретенов“ с диригент Славил Димитров. Солостка е Александра Любчански – сопран. В програмата са включени фрагменти от „Легенда за езерото“ на Панчо

Владигеров, откъси от „Танхойзер“ и „Майстерзингери“ на Вагнер, финалът на „Саломе“ и сюита из „Кавалерът на розата“ на Рихард Щраус.

***

Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ празнува 95 години от основаването си с тържествен концерт на 5 декември в залата на академията на бул. „Евлоги и Христо Георгиеви“ 94.

Академичният симфоничен оркестър под диригентството на проф. Пламен Джурев изпълнява емблематични творби от българската и световната класика – от патрона на академията Панчо Владигеров, Любомир Пипков, Александър Райчев, Долицети, Шуберт, Пучини. Солисти са студенти и докторанти с престижни международни и национални награди. Тържественият концерт е открит с химна на НМА „Тържествени фанфари“, написан специално за висшето училище от акад. Васил Казанджиев.

Ректорът проф. Димитър Цанев честити годишнината на всички, които са възпитани, работили са или работят в академията, на всички членове на музикалните институти в страната, както и на сегашните студенти и докторанти.

Безспорен е авторитетът на НМА, където почти век се подготвят певци и инструменталисти, хорова и оркестрови диригенти, оперни режисьори, композитори, музиколози, музикални и балетни педагози, звукорежисьори. Сега се изучават общо над 40 специалности в различните образователни степени – бакалавър, магистър и доктор.

2017

На 16 януари в зала „България“ се състоя благотворителен кон-

Снимка на Христо Бръмбаров, Панчо Владигеров и други на прием (в периода 1939-1945 г.).
Снимка: ЦДА, фонд 864К, опис 1, а.е. 82, л. 8

церт „Веселите музиканти“, средствата от който са предадени на Червения кръст за подпомагане на пострадалите в Хитрино.

Джаз приказката за деца и възрастни от Александър Владигеров включва композиции, фантазии, игри и импровизации от и с участието на Константин Владигеров – пиано, Александър Владигеров – тромпет и флюгелхорн, Стоян Янкулов – ударни, Недялко Недялков – кавал, Димитър Карамфилов – контрабас.

Комичният мюзикъл „Веселите градски музиканти“ на Александър Владигеров тази година навършва 45 години и продължава да радва и да забавлява малки и големи. Талантливите наследници на голямото име на Владигерови – Александър и Константин, възраждат историята, възхновена от „Бременските музиканти“ на Братя Грим, поверявайки ролите на прекрасни изпълнители на забавните роли – Маестро Магаре – Рашко Младенов, Маестро Куче – Борислав Веженов, Маестра Котка – Прейя, Маестро Петел – Денко Проданов. Оркестърът на града – Софий-

ската филхармония, е дирижиран от Любомир Денев-младши.

Александър и Константин Владигерови имат самостоятелни пътища, но съвместните им проекти са изключително интересни с представянето на фамилия Владигерови. На концерта звучат и смятани за първи по рода си джазови композиции на Панчо Владигеров.

На 13 март Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ отбелязва празника на своя патрон с тържествен концерт от произведения на композитора и изложбата „Снимки и спомени от кабинета на Владигеров“.

В програмата на концерта са популярни творби на маестро, сред които Песен из Българска слюшва за цигулка и пиано, песните „Минчо на Минка намигна“, „Чудила се ѝ мила мама“, „Девет години станаха, Йонке“, „Вила се ѝ гора“, „Стари дядо стадо пасе“, ария на Зоя от операта „Цар Калоян“, Есенна елегия за пиано, „Бияна“ из цикъла „Седем български танца“ за клавирно

дуо, Концерт за цигулка номер 1 първа част. Изпълнителите са студенти и преподаватели от Музикалната академия.

***

Конкурсът за пианисти, цигулари и за камерно пеене „Панчо Владигеров“ в Шумен има две основни цели – да популяризира творчеството на известния български композитор, включително и в чужбина, но също така и да развива младите таланти и музиканти. Това съобщават на пресконференция на 17 март проф. Минчо Минчев – председател на журито по цигулка от досегашните конкурси и председател на фондацията „Панчо Владигеров“, и изпълнителният ѝ директор Диана Дечева.

Повод за пресконференцията е предстоящото издание на международния конкурс, който през тази година ще се състои в Шумен от 28 април до 5 май. До момента заявки са подадени от повече от 30 участници от България, Сърбия, Русия, Турция, Китай, Чехия и от груги страни, бе съобщено на пресконференцията.

„Програмата на фестивала е на много високо ниво, няма как да се изпълни посредствено произведение на Панчо Владигеров“, казва проф. Минчев. Според него всеки участник, подготвил за изпълнение произведение за конкурса в Шумен, може със същия репертоар да се яви на всеки друг голям конкурс по света.

БТА припомня, че първото издание на шуменския международен конкурс „Панчо Владигеров“ е през 1986 г. само за специалност пиано. След прекъсване от 13 години второто издание на конкурса е проведено през 1999 година по повод 100-годишния юбилей от рождението на неговия патрон. През 2014-а е прибавена и новата специалност

към международните конкурси на името на известния български композитор – камерно пеене, тъй като Панчо Владигеров е създал освен множество произведения за пиано и цигулка и 10 опуса в този музикален жанр.

***

С нов проект известните потомци на големия български музикант Панчо Владигеров пристигат в София през април, съобщава на 31 март за БТА – Константин Владигеров, пианистът от талантливото музикално джаз дуо Братя Владигерови.

Близнаците Владигерови – Александър и Константин, синове на покойния композитор и диригент Александър Владигеров, живеят и работят във Виена, Австрия, от 1998 година. Във Виена живее и работи и сестра им – известната пианистка и хорова диригент Екатерина Владигерова.

„Да бъдеш музикант – това е път, това е дар“, пишат Екатерина, Александър и Константин Владигерови в посвещение към книга със спомени за баща им – композитора Александър Владигеров, през 2009 година. Талантливите потомци на голямата музикална фамилия завършват Музикалното училище „Любомир Пипков“ в София, българската консерватория „Проф. Панчо Владигеров“ и Академията за музикални и сценични изкуства във Виена.

Поводът братя Владигерови отново да бъдат в България е излизането на новия им албум The Rag Waltz Time. В него е залегнало желанието да бъдат представени музикалните традиции на семейство Владигерови, както и радостта и удоволствието членовете на фамилията да музицират заедно.

***

На 9 октомври Софийската

филхармония отбелязва 80-ия рожден ден на зала „България“ с празничен концерт, който повтаря програмата, изпълнена при откриването ѝ.

Програмата, с която тържествено е открита зала „България“ на 9 октомври 1937 година, започвала с изпълнението на Жозеф Боне на органични творби на Бах – Прелюд и fuga, Шуман – Ескиз, Боси – Ария, и Ж. Боне – Концертни вариации. Големите пианисти Люба Енчева и Димитър Ненов изсвирили двойният концерт на Бах. Прозвучали два хора от Хенделовата Месия – „Отроче нам роди се славно“, и прочутият финал на втората част на ораторията – „Алелуйя“. Самият Панчо Владигеров бил солист на премиерата. Той изпълнил премиерно Концерт за пиано номер 3, написан от него за откриването на единствената зала в България, строена, за да бъде концертна, с акустика, дело на специалисти от Херцовия институт в Берлин, средище и символ на българското музикантство.

***

Последните творби на бележията композитор Панчо Владигеров звучат на рецитала-спектакъл „Силуети, фрески, багатели“ на 9 декември в камерната зала „България“. Участват пианистът Веско Стамболов и сопраното Неда Атанасова. Концертът включва и мултимедия за късните творчески години на Владигеров, в които композиторът пише шест опуса за пиано и един опус с песни по стихове на именития поет символист Николай Лилиев. Представени са още най-изтъкнатите интерпретатори на Владигеров – пианистите Алексис Вайсенберг, Иван Дреников, Антон Диков, Николай Евров, Красимир Гатев.

„В последно време написах

няколко опуса за пиано – пиеси, които са нещо съвсем различно в моето творчество. В тях съм търсил нови пътища, нови изказвания, обаче аз винаги се придържам твърдо към моя стил и мироглед“, казва в едно от последните си интервюта Панчо Владигеров.

Последната творба на Владигеров, завършена два месеца преди края на земния му път, е „Хумореска“. Така на 8 септември 1978 година с усмивка се прощава големият български композитор, оставяйки наследство, с което достойно се нарежда до най-големите майстори на националните музикални школи в Европа.

Предвижда се последните клавирни опуси на Панчо Владигеров да бъдат издадени на диск. Те са представени за първи път след смъртта на композитора едва през 2006 година от пианиста Марио Ангелов в Съюза на композиторите по повод на отпечатването им за първи път от издателство „Елм“.

2018

Симфоничният оркестър на Българското национално радио ще изнесе за първи път концерт в Шумен по повод 119-годишнината от рождението на Панчо Владигеров и 25 години от основаването на фондацията, носеща името на известния български композитор. Това съобщават на пресконференция на 27 февруари заместник-кметът по образование и култура Найден Косев и изпълнителният директор на Фондация „Панчо Владигеров“ Диана Дечева.

Концертът ще се състои на 13 март – рождена дата на Владигеров, в Драматично-кукления театър „Васил Друмев“ в областния град под палката на главния диригент на Симфоничния оркестър на БНР Марк Ка-

гин. Солист ще е проф. Минчо Минчев – той е сред утвърдените имена, които се свързват не само с развитието на българската цигулкова школа, но и с международните успехи на български музиканти, председател и на Фондация „Панчо Владигеров“.

В новина от 13 март БТА информира, че председателят на Народното събрание Цвета Караянчева присъства в Шумен на концерта. Тя връчва почетен плакет на Народното събрание на председателя на Фондация „Панчо Владигеров“ проф. Минчо Минчев.

„Днешният музикален празник е израз на уважението ни към творчеството и делото на именития ни сънародник – гениален композитор, музикант, диригент“, отбелязва Караянчева и подчертава, че Панчо Владигеров е едно най-ярките имена в нашата музикална съкровищница, една от личностите, които издигат българската култура на световно ниво.

***

Студенти от Националната музикалната академия „Проф. Панчо Владигеров“ гостуват с родна и световна класика във Виена. Концертът в Българския културен институт „Дом Витгенщайн“ е на 16 март. Произведения на Моцарт, Сесил Форсайт, Равел, Доницети, Лехар, Панчо Владигеров, Марин Големинов, Парашкев Хаджиев, Луиджи Ардити и Прокофиев ще изпълнят Радостина Павлова – сопран, Йона Цанева – виола, и Симеон Симеонов – пиано.

***

На 10 юни японският пианист Юске Хосака, почитател на Панчо Владигеров, свири творби на композитора в Музикалната академия. Концертът е в рамките на фестивала „Софийски музикални седмици“. „Вардар“, Тока-

та, Хумореска, Епизоди и други знакови произведения на маестрото звучат по повод 40 години от смъртта му.

Юске Хосака е явление и като пианист с богата звукова палитра, и като музикант, дълбоко разбирац и прещъдвац душевността на Панчо Владигеров – негов любим композитор.

***

Двадесет диска с всички произведения на Панчо Владигеров ще излязат догодина за 120-годишнината на бележития композитор. Това ще е ново издание на интеграла на творчеството на маестрото на плочи, продукция на „Балкантон“ отпреди години, съобщават на пресконференция на 30 ноември организаторите.

Записите – 1230 минути, са на Симфоничния оркестър на БНР под диригентството на сина на композитора – Александър Владигеров.

Организатори на честването са фондацията „Духовното наследство на Панчо Владигеров“ с председател Панчо Владигеров-внук и уникативен комитет.

2019

„За мен е огромно удоволствие да започна цикъла от изпълнения на концерта на Панчо Владигеров точно с Плевенската филхармония“, заявява в интервю за БТА в началото на февруари световноизвестният цигулар Марио Хосен. Допълва, че за него е чест по повод юбилейната годишнина от рождението на големия български композитор да изпълни великолепия Концерт за цигулка и оркестър номер 1 в едни от най-хубавите зали и градове с богата традиция в България. „Знаем, че първият концерт на Владигеров е и първият инструментален концерт въобще, написан от български композитор.

Едва 20-годишен Панчо Владигеров композира това произведение, което се популяризира с изключителна скорост и се изпълнява в най-големите фестивали и концертни зали по света“, казва музикантът. „Изпълнението на това произведение за мен е едно предизвикателство, едно приключение и се радвам, че ще зарадвам ценителите на класическото изкуство в България с това великолепно произведение“, споделя Марио Хосен.

***

С тържествен концерт по повод патронния празник на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ е поставено началото на Националната програма за отбелязване на 120 години от рождението му. Концертът е на рождения ден на композитора – 13 март, в залата на Музикалната академия.

В програмата прозвучават четири знакови произведения на Панчо Владигеров, подбрани от диригента Григор Паликаров. Публиката има възможност да чуе най-популярния му клавирен концерт в интерпретация на студентката Мила Михова. Баритонът Веселин Михайлов представя ария на Цар Калоян от едноименната опера, която е първата българска опера, поставяна в чужбина. Цигуларят Филип Филипов изпълнява Песен из Българска сюита за цигулка и оркестър, а на финала прозвучава емблематичната рапсодия „Вардар“ в изпълнение на Академичния симфоничен оркестър.

На същата дата с тържествени концерти отбелязват рождението на Панчо Владигеров и Симфоничета-Шумен и Националното училище за музикално и сценично изкуство в Бургас, което също носи името на световноизвестния български композитор.

***

С балета „Легенда за езерото“ от Панчо Владигеров Софийската опера чества 120-годишнината от рождението на класика на българската музикална култура. Премиерата е на 15 март.

В „Легенда за езерото“ оживява богатият колорит и поетичността на музиката на Панчо Владигеров. Действието се развива в приказно време и на приказно място. Фантазия и реалност се преплитат в граматичен разказ за човека и природата, за любовта и омразата, за мира и войната. Новата интерпретация търси съвременно звучене на вечните стойности от живота, отбелязват от екипа.

„Който се е докоснал до музиката на Панчо Владигеров, е разбрал, че тя е истинска поезия в ноти – заявява в интервю за БТА през март Сара-Нора Кръстева, художествен ръководител на балета на Националната опера. – Спектакълът е със съвсем нов прочит от всякакво естество. Либретото търси нови измерения на образно-интонационните пластове и балетната лексика“, допълва Сара-Нора Кръстева и посочва, че почеркът на известния хореограф от световна величина Донвена Пандурски проличава във всяко движение на сцената, а иновацията се крие в самата постановка.

Балетът „Легенда за езерото“ е поставян в Софийската опера през 1962 година, когато хореограф е Нина Анисимова. „Постановката на Пандурски е нова, сценографията и костюмите са на художника Павел Шапо и са изключителни“, казва Сара-Нора Кръстева. Според нея сега зрителите ще се наслаждат на изключително красивата музика на Панчо Владигеров, на прекрасния състав на балета и на интересния хореографски замисъл.

Панчо Владигеров в час по композиция със студентите Ив. Спасов, Б. Абрашев и Кр. Кюркчийски. Снимка: ДА – София, фонд 1786, опис 2, а.е. 131, л. 4

***

Официалното откриване на възстановения бюст-паметник на Панчо Владигеров на Алеята на безсмъртните в Борисовата градина ще се състои в понеделник, съобщават от Столичната община на 19 април.

На откриването ще присъстват кметът на София Йорданка Фандъкова, заместник-кметът доц. д-р Тодор Чобанов, внукът на композитора проф. д-р Панчо Владигеров-младши, директорът на къща-музей „Панчо Владигеров“ в София Надя Сотирова, скулпторът реставратор Марин Марков, представители на Инициативния комитет по възстановяването, на творческия съюз, образователни и културни институции.

***

Най-ярките творби на Панчо Владигеров ще прозвучат на крепостта Царевец, съобщават на 27 август от пресцентъра на община Велико Търново. Симфоничният концерт, посветен на 120 години от рождението на композитора, ще се състои на 30 август и е част от афиша на Летния оперен фестивал „Сцена на вековете“. На откритата сцена в царския дворец в крепостта Русенската филхармония ще изпълни рапсодия „Вардар“, Българска сюита и други от музикалните шедеври на Панчо Владигеров.

Диригент на концерта ще е маестро Йордан Камджалов. Гост-солист ще е виолончелистът Атанас Кръстев.

Организаторите припомнят,

Панчо Владигеров.
Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ –
София

че това е първият симфоничен концерт, който ще прозвучи на историческия хълм след 1985 година.

***

През септември световноизвестният диригент Йордан Камджалов дава интервю за БТА, в което говори и за трите юбилейни концерта за 120-годишнината от рождението на Панчо Владигеров от края на август в Търговище, Шумен и Велико Търново. „За мен да дирижирам тази музика беше изключително събитие, защото се оказва, че съм единственият българин след Владигеров учил в същия факултет, който той е завършил в консерваторията в Берлин. И без да зная, съм вървял по неговите стъпки, учил съм в неговите класни стаи. Същевременно сме израснали в един и същи край. Възхищавам се на тази космополитност и аполитичност, която той е успял да запази до края на живота си по един особено интересен начин – споделя Камджалов. – Бях изненадан да констатирам, че почти всички творби, които изпълнявахме, са написани

в Берлин от един младеж. Това не са поръчкови профолклорни или пропролетариатски произведения в социализма, както са пишели много автори по онова време. Това е творчеството на млад човек, който даже не е роден в България, а в същото време е създал изключително българска музика на хиляди километри от родината си. И тази музика имам честта да я изпълнявам аз за първи път в родния си град Търговище“, допълва той.

2020

„За да се изпълняват творбите на Панчо Владигеров у нас и по света, трябва да бъде издадено творчеството му“, заявява през февруари в интервю за БТА маестро Борислав Йоцов, който дирижира в Плевен благотворителен концерт с Плевенската филхармония.

По думите му Панчо Владигеров е „изключителен композитор, това е нашият Иван Вазов в музиката“. „Защо не се изпълнява? Как да се изпълнява, като никоой не го е издал. Музикантите, които посмяват да свирят, а пък оркестри да извадят някои от концертите му, свирят от едни парцали, които са писани преди хиляда години и не може да се прочетат – казва Борислав Йоцов. – Ето тук трябва да има някакво движение! Дали от семейството му, дали от държавата. Ако искате да се изпълнява Панчо Владигеров у нас и по света, трябва да го издадете!“, допълва той.

***

Внуците на бележития български композитор Панчо Владигеров – Екатерина, Александър и Константин Владигерови, изнасят концерт на 15 септември на специално изградена сцена в градинката пред шуменското читалище „Добри Войников-1856“.

В програмата на концерта погласлов „Северна песен“ са включени произведения от Панчо Владигеров, Лудвиг ван Бетховен, Джордж Гершуин, Якоб до Банголим, Пакито Д' Ривера и братята Константин и Александър Владигерови. Гост солист е Калина Василева – флейта.

Внуците на композитора концертират в градинката пред шуменското читалище „Добри Войников-1856“, където в началото на миналия век Панчо Владигеров и неговият брат близък – цигуларят Любен Владигеров, са изнесли първия си концерт.

2021

Историята на „Професорският випуск“ на Държавната музикална академия „Панчо Владигеров“ възкръсва в книга в годината, когато се отбелязва век от основаването на първото висше музикално училище в България. Предложената на вниманието на българския читател книга принадлежи на перото на известния диригент и музикант проф. Емил Янев. През март той дава първото си интервю за БТА преди отпечатването и премиерата на документалния си разказ. Блестящата му кариера, продължила десетилетия, започва именно в този легендарен випуск в класа на проф. Георги П. Димитров, продължава обучението си по оркестрово дирижиране при проф. Асен Димитров и специализация при проф. Аарвид Янсонс в Музикалната академия „Ференц Лист“ във Ваймар, Германия.

Книгата започва с обзорна статия, посветена на „професорския випуск“, който поставя през 1951 година началото на нова специалност – хорова-диригентско изкуство, която през тази година чества своя 70-годишен юбилей.

***

Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ отбелязва своята 100-годишнина. Събитията обхващат цялата календарна година, като първото от тях е на 23 май в зала „България“. Концертът на учебните и представителните състави на академията поставя началото на фестивала „Софийски музикални седмици“.

„Постарали сме се да отбележим по най-значим начин 100-годишнината на музикалната академия. Радвам се, че това се случи в този момент, защото голямото ковид предизвикателство ни накара да мислим нестандартно“, казва на 18 май в интервю за БТА ректорът проф. Сава Димитров.

„Със сигурност с предизвикателствата на новото време академията ще трябва да влезе в дигиталния свят. Заради ковид се наложи изведнъж да се преместим от реалното пространство в онлайн пространството. Успяхме да се справим с тази задача. Може би, това, което предстои през близките години, е да се утвърдят методиките, за да може един ден да предлагаме комбинирано образование – както онлайн, така и присъствено“, коментира ректорът на НМА.

2022

Кино-музикална вечер с фамилия Владигерови има публиката във Варна на 13 юни. Концертът на наследниците на големия български композитор Панчо Владигеров е част от програмата „Интермецо“ на Международния театрален фестивал „Варненско лято“.

В рамките на събитието се прожектира документалният филм „Петолинне на паметта“, чийто сценарист, режисьор и продуцент е Марио Кръстев, а

оператор – Веселин Христов. В него Панчо, Екатерина, Александър и Константин Владигерови разказват за живота и творчеството на баща си Александър и на световноизвестния си дядо Панчо Владигеров.

В джаз концерта си трио Владигерови представят нов поглед върху композиции на дядо си, както и творби на баща си. Включени са също техни собствени аранжировки и преработки върху южноамерикански джаз пиеси с латино и карибски ритми.

***

Виенските симфоници са подготвили и произведение на патриарха на българската класика Панчо Владигеров за концертите си в Пловдив на 9 и 10 септември, съобщават организаторите от сдружение „Тракия“ през август.

Програмата включва още увертюрата „Кориолан“ от Лудвиг ван Бетовен, виртуозния Първи концерт за цигулка на Николо Паганини и Симфония № 9 „Из новия свят“ от Антонин Дворжак.

Официалният оркестър на град Виена пристига за първи път в България и ще се представи в Античния театър. Световноизвестният състав ще свири под палката на маестро Найден Тодоров. Солист в първата част ще бъде цигуларят Марио Хосен.

***

През септември квартет Владигерови омагьосва публиката на международния джаз фестивал в Плевен. Внуците на големия български класик Панчо Владигеров – Александър и Константин Владигерови, заедно с Васил Хаджигрузев и Стоян Янкулов-Стунджи представят програма, в която силни емоционални акценти поставят произведения на дядо им, както и техни собствени творби.

Едната от пиесите на Панчо

Владигеров, написана в Германия, прозвучава по аранжимент, направен много по-късно от Милчо Левиев, а другата в стил буги-буги повишава още градусите на настроението. Изпълнение на ръченица поставя прекрасен финал със соло на Стунджи, след което на бис квартетът прогължава на авансцената да радва публиката.

***

На 12 декември за първи път в своята история Софийската филхармония ще гостува в голямата зала на Берлинската филхармония. Концертът е инициран от Българския културен институт в Берлин и е посветен на неговата 60-а годишнина, пише в прессъобщение на Софийската филхармония, публикувано в БТА на 12 септември.

Програмата включва Концерт за пиано и оркестър №3 от Панчо Владигеров и Симфония №4 „Италианска“ от Феликс Менделсон-Бартолди. Солист ще бъде виртуозният български пианист Людмил Ангелов, а на диригентския пулт ще застане маестро Найден Тодоров:

14 юни 1898 г., Снимка на семейство Владигерови с посвещение за Катя и Петър Табе от Шумен. Снимка: ЦДА, фонд 1771К, опис 2, а.е. 46, а. 2

„За нас е огромна отговорност да представим българската култура в тази емблематична зала. Животът на Панчо Владигеров е тясно свързан с Берлин. Той печели два пъти наградата „Менделсон“, докато специализира в Берлинската музикална академия. Там той композира и някои от най-значимите си произведения. С този концерт искаме да покажем тези културни връзки“, казва маестро Найден Тодоров.

* * *

„Рядко са ни възприемали с толкова голям ентузиазъм, както тук, в Берлин“, казва пред БТА диригентът Найден Тодоров минути след първия концерт на Софийската филхармония в залата на Берлинската филхармония на 12 декември.

„Мисля, че успяхме да подберем успешна програма, защото Панчо Владигеров е много свързан с този град. Людмил Ангелов, естествено, е прекрасен пианист и един от най-добрите изпълнители на Панчо Владигеров въобще – коментира Найден Тодоров. – Оркестърът беше много силен. Защото тази зала е легендарна и този оркестър заслужаваше да стъпи в нея. И аз съм много щастлив, че съм диригентът, дирижирал първия концерт на Софийската филхармония в залата на Берлинската филхармония“, допълва маестро.

„За мен беше важна реакцията на колегите от Берлинската филхармония, където все пак слушат най-големите оркестри по света. Беше важно как реагираха колегите от телевизията Medici, които снимаха този концерт за Medici и за Mezzo TV. Те казаха, че това е нещо специално, за което ще се говори дълго време“, казва още Тодоров.

„Направихме едно запомнящо се за публиката събитие и нещо,

което е много важно в културата на България и от България за света – казва пред БТА пианистът проф. Людмил Ангелов. – Панчо и неговият брат близък Любен са учили в Берлин, в Берлинската академия. Там е започнал техният много успешен творчески път, както като изпълнители – и двамата, така и на Панчо Владигеров като композитор. На много крехка възраст той печели два пъти най-престижната за онова време награда за композиция – Менделсоновата премия, именно в Берлин“, казва Ангелов. Според него тези обстоятелства и факти носят своята енергия, независимо дали публиката ги знае, дали ги е прочела, дали прави някакви причинно-следствени връзки между Панчо Владигеров, Берлин и Германия от 20-те години на XX век и сегашния момент. „По-важното е, че ние върнахме музиката на Панчо Владигеров в Берлин, и то не къде да е, а именно в залата на Караян, в залата на Берлинската филхармония“, допълва той.

2023

На 16 февруари Българската телеграфна агенция отбелязва своята 125-годишнина в зала „България“ с концерт на Софийската филхармония под диригентството на маестро Емил Табаков.

В изцяло българската програма са включени Панчо Владигеров с рапсодия „Вардар“, Веселин Стоянов – Гротескна сюита „Бай Ганьо“, Петко Стайнов – „Ръченица“ из „Тракийски танци“, Марин Големинов – „Нестинарски танц“ из балета „Нестинарка“, Любомир Пунков – „Ръченица“ из операта „Момчил“, както и произведение на маестро Емил Табаков.

„Днес не можем да си представим новините в България

без БТА – казва министърът на културата Найден Тодоров в приветствието си. – Постижението е 125 години да бъдеш водещ. Колко институции са създавани и са изчезнали, но БТА остава“, казва още той. По думите му неслучайно тази вечер, когато БТА отбелязва своя празник, ще чуем националната българска филхармония, която изпълнява българска музика, за да разберем, че можем да продължим напред.

„125 години БТА не разказва за себе си, а за другите – казва генералният директор на БТА Кирил Вълчев. – Именно тази натрупана през тези 125 години памет за вчера през новините днес е най-голямата сила на БТА. Това е сила по-голяма от ексклузивните, специални, за първи път новини, които медиите често се изкушават да обявяват, слагайки себе си, а не събитията в центъра на новините“, отбелязва Вълчев.

* * *

Пътстра програма с над 40 събития, в които ще участват представители на 38 държави от всички континенти, ще има тазгодишното издание на Международния музикален фестивал „Варненско лято“. Това съобщава на пресконференция в средата на март артистичният директор на форума Марио Хосен.

Откриването е на 24 юни със Симфоничния оркестър на Варненската опера, дирижиран от младата изгряваща звезда Деляна Лазарова. Традиционното начало е с рапсодия „Вардар“.

Акцент във фестивала ще има на музиката на Панчо Владигеров. В модула „Музикална лаборатория“ на 26 юли клавиристите Десислава Щерева и Евгения Симеонова ще изпълнят неговите 13 авторски транскрипции за две пиана. Големият композитор ще бъде почетен и с изложба „Панчо

Братята Панчо и Любен Владигерови през 1959 г.
Снимка: ДА – Шумен, фонд 1814, отис 1, а.е. 100, а. 1

Владигеров и музикалният калейдоскоп на XX век. Посоки, връзки, отражения“, която ще бъде експонирана във Фестивалния и конгресен център от 27 юни до 6 юли.

* * *

На 28 юни БТА отразява откриването на изложбата „Панчо Владигеров в музикалния калейдоскоп на XX век. Посоки, връзки, отражения“, която гостува във Варна. Тя представя твореца в обкръжението на най-ярките имена в европейската и световната музикална култура чрез снимки, документи и архивни материали от фонда на къщата музей на композитора в София.

Експозицията е представена от Надя Сотирова и Мария Трошева от екипа на музея. „Искахме да покажем изключителното богатство на архива на Панчо Владигеров и да напомним на публиката, че той е един от най-ярките представители на музикалната ни култура, за когото трябва често да се говори – споделя Сотирова. – Идеята за настоящата изложба тръгва от старателно изписани ръкописни

бележки на композитора, съдържащи десетки имена на световни музиканти, с които е имал контакт през целия си живот“, допълва тя.

В паната може да се видят и много материали за контактите на композитора с колеги от съседните на България държави, както и за времето след прибирането му в родината, когато е заобиколен от своите съвременници и плеяда ученици, станали ярки имена в българската музика. * * *

„Панчо Владигеров има огромно творчество, което ние не познаваме, не трябва да спираме интереса си само до рапсодия „Вардар“, първия и третия концерт за пиано, а да се представят и по-малко известните му произведения“, казва на 28 юни проф. Милко Коларов, който е ученик на композитора и негов приятел. Той присъства на откриването на изложбата „Панчо Владигеров в музикалния калейдоскоп на XX век. Посоки, връзки, отражения“.

„Владигеров беше особена амалгама от славянска душевност и немско възпитание. Той

беше много работоспособен, точен до секундата, а в дома си поддържаше ред, защитаващ авторитета на един професор“, казва Коларов. Той си спомня разказа на Владигеров как, когато се върнал през 1932 година в България, се наложило да държи изпит, за да стане преподавател в Държавната музикална академия, тъй като няма завършено средно образование, въпреки че е дипломиран в Берлин, има две Менделсонови премии, свирил е с Берлинската и Виенската филхармония и е познат в цяла Европа. Явил се в Музикалното училище, издържал изпита отлично и го назначили за професор.

Според Коларов фестивалът „Варненско лято“ е направил много за името, паметта и делото на Панчо Владигеров, който е негов основател. Коларов припомня думите на композитора, че иска „и ние да направим нещо като в Залцбург“, когато слага началото на първите Български народни музикални тържества през 1926 година, прераснали по-късно в Международния музикален фестивал „Варненско лято“.

* * *

Маестро Найден Тодоров се завръща в Букурещ в една от най-красивите европейски зали „Атенеум“ с програма, която включва безсмъртната творба на Панчо Владигеров рапсодия „Вардар“. В две поредни вечери – на 23 и 24 ноември, той си партнира с Букурещката филхармония и солистката Алина Холендер. Програмата включва още Шуман – Концерт за виолончело, и Втора симфония от Брамс.

Международен отзвук за творчеството на Владигеров

София, 11 март 2021 г. Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ отбелязва 100-годишен юбилей. Един от символите до входа ѝ е бюстът на Панчо Владигеров, изработен от скулптора Искрен Арабаджиев. Стилка: Асен Тонев, БТА

За въздействието, което имат произведенията и изпълненията на Панчо Владигеров, свидетелстват не само новините, излизали в бюлетините на БТА. Международният отзвук за творчеството на талантливия българин съпътства участията му в чужбина и преминава през публикациите в периодичния печат на страните, в които той излиза на сцена.

В списание ЛИК поместваме акценти от съобщения в някои вестници и списания, станали част от архива на семейство Владигерови и предоставени на изданието от къща музей „Панчо Владигеров“ – София.

На 24 март 1921 година вестник „Берлинер цайтунг“ публикува рецензия на г-р Ерих Урбан, който повежда читателите на „Музикална разходка“.

„Отидох на петия извънреден оркестров концерт на „Анбруж“, за да чуя (извинете), „побъркания“ Панчо Владигеров. Всички, които бяха чули неговия концерт за цигулка, се смееха и казваха: „Идете да чуете този побъркан Панчо!“ Но – с разочарование – неговият Концерт за пиано опус 6, чиято солова партия той изсвири сам, съвсем не беше „побъркан“, пише г-н Урбан и допълва, че е бил „само малко незрял, но несъмнено талант-

лив“. „Владигеров е българин и като такъв има общо не само с езика на руснаците, но и с тяхното музикално чувство. Той е непосредствен наследник на Римски-Корсаков и Чайковски. От тях той е взел вродената си сръчност в яркото, завладяващо със своята свежест третиране на оркестъра“, смята авторът. Според Ерих Урбан общо има също в широкия тематизъм и в страстността на силовите експлозии.

„За патетиката на първата част още не достига изобретателност и мащабност: тук величието е заменено с високпарни фрази. Но средната и последна-

та част – това са действително силни доказателства за талант. В средната част привлича вниманието един епизод с ясно изразен ориенталски характер. А в последната част често има такава мелодическо водене на линиите, което кара да се вслушваш и открива богати перспективи“, пише авторът. По думите му „композиторият свири както обикновено свирият композиторите – с доста напреднала техника и голямо въодушевление, но не като виртуоз, който сътворява произведението по съвсем друг път“. „Успехът беше голям и заслужен“, завършва коментара си Урбан.

На страниците на Neues Wiener Journal от 2 февруари 1937 година четем статия от критика проф. Йозеф Маркс – бивш директор на Музикалната академия във Виена. Заглавието на статията е „Българска оперна премиера в Братислава. „Цар Калоян“ от Панчо Владигеров“. „Една мрачна страница от българската героична история: съдбата удря своя тежък юмрук над човешките отношения. Във всеки случай сюжета, за да възбуди творчеството на композитора и да окрили фантазията му. И ние трябва да бъдем доволни от това – пише авторът. – Познаваме го отдавна и много пъти сме го казвали: Владигеров е една от големите надежди на съвременната музика. В едно време, когато слаби дарования се прикриват чрез търсене на гръзки методи – какъвто е смешният реакционер, който работи по определени системи – само с тази разлика, че те не са изпитани в майсторски творения – в едно такова време този високо даровит български творец пише музика в пълния смисъл на думата – без направление, школа, намерение и про-

грама, по просто настроение, дуети, арии и хорове – допълва той. – И те пленяват от първия до последния такт, защото са пълни с изобретателност и се жизнено извисяват до най-високи върхове и чрез естествения си израз затрогват и захващат. Той изхожда от Мусоргски, Чайковски, Бородин, Римски-Корсаков, но още повече от мрачните Балкани на своята родина. Меланхолична народна песен, див танц и ориенталско се смесват с индивидуалното творчество“, смята Йозеф Маркс. По думите му Владигеров „владее всичко блестящо, което трябва да знае един композитор“. „Богата хармония, плавно многогласие, цветиста оркестрова звучност – всичко това изразява неговата музика и нещо повече – неговата личност, която твори с пълнотата на едно необикновено дарование. Балетната музика, ариите и танците, хорските сцени ги особено хваля, в тях се най-ясно открива творческата личност на Владигеров“, посочва още авторът.

В списание „Радио“ – Букурещ, от 21 март 1937 година четем: „Симфоничният концерт на оркестъра на радиото във вторник, 23 март, ще бъде воден от българския композитор Панчо Владигеров, който ще дирижира собствени произведения.“ От изданието припомнят, че Владигеров е роден през 1899 в Цюрих, следва в Берлин при Паул Юон и Георг Шуман. „Пак в Берлин става ръководител на оркестър в театрите на Райнхард, за когото композира и сценична музика за „Сънна игра“ на Стриндберг. Впоследствие преработва тази музика в сюита от шест части, които проследяват отблизо действието на драмата, ползвайки модерна оркестрация с много ударни инструменти. Произве-

дението изобразява приключенията на една богиня на Земята. Първото действие в три части представя хармонията на небесните сфери и светската музика. Централната част – валс – символизира света. Второто действие е „Маршът на промоцията“. „Адвокатът“, който в драмата на Стриндберг въплъщава страдащото човечество, придобива научна степен по стар шведски обичай. Тази церемония е предшествана от марш. Третото действие е антрактна и балетна музика, едно много развизирано музикално произведение със солово парти на пиано и „челеста“ (инструмент от рода на пианото, при който чукчетата не удрят струни, а метални пластини). Мотив от музиката на сферите напомня за произхода на богинята, докато пасторалните песни ни карат да повярваме в мира на Земята. Четвъртото действие – „Шведски танц“ – е с ритъм на мазурка. Петото действие е „Музика на ветровете и вълните“. На морския бряг богинята и поетът наблюдават играта на вълните. Последното действие е озаглавено „Горящият замък“. Замъкът, който символизира света, е превзет от пречистващия огън, в който хората хвърлят страстите си. Богинята е приключила пътуването си на Земята и се извисява в небето (музиката на сферите от началото)“, пишат в списанието.

Изданието допълва, че „в Българска сюита и рапсодия „Вардар“ композиторият използва български музикални елементи и ритми. „Хороводна“ е народен танц, включващ в средния си дял размер 5/8 в много бързо темпо. В същия народен стил са и двата танца от операта „Калоян“, които се изпълняват в първата част на концерта“.

Панчо Владигеров през 1974 г. пред БНР:

Винаги се гордея, когато има нещо българско в моята музика

На 5 март 1974 година по повод 75-годишнината си композиторът Панчо Владигеров дава интервю пред Стефан Лазаров в Българското национално радио. В разговора участват и възпитаниците на маестрото Александър Райчев и Васил Казанджиев.

Владигеров си спомня за изгнанието на свои творби от Виенската филхармония през 1921 година, станало повод за запознанството му със Стефан Цвайг, и отзивите на критиката. Говори за „най-главното в моето творчество – българската народна песен“ и за Добри Христов. Разказва подробно за годините в Германия преди войната – за Менделсоновите награди, за пианистичната си подготовка, за немската музика и своите учители, за музиканти, с които е работил, за Рихард Щраус. Говори и за своите ученици.

От своя страна Александър Райчев казва, че първото нещо, което е научил от Панчо Владигеров, е това, че „човек трябва да живее в родината си, за да може да създаде големи духовни ценности“. Второто нещо, което е приел от него, е да бъде изключително трудолюбив, дисциплиниран в работата си и неизменно с голяма упоритост да следва пътя на изборения път в живота си. „Третото нещо е, че ние трябва винаги да се стремим към е съвършенство, професионално съвършенство, на което той винаги ми е обръщал внимание. И четвъртото - това е хуманността, за която той винаги ми е говорил. Винаги да обичаме хората, да се отнасяме с уважение към тях - посочва Райчев. - Колко е всъщност абсурдно и колко е естествено, че големият талант е винаги силно национален. И колкото е по-силно национален, толкова е и въздействащ за всички хора и е интернационален. Това е едно съчетание, което го има и е белег за много големите личности и големите творци“, допълва още той.

Според Васил Казанджиев проф. Владигеров действително е всеобхватна личност и твори с еднакъв успех във всички жанрове, които човек може да познава в музиката, като изключва единствено естрадата. „Мога да кажа, че няма произведение, няма жанр в нашата музика, в които той да не е създавал блестящи образци и те тепърва ще се проучват и ще се изгняват от поколенията след нас - казва той. - Много правилно съждение, което проф. Владигеров често ни напомняше, е, че хартията всичко търпи и че трябва гумата много често да се задейства върху нея - с безпощадна яснота създаваше у нас творчески здрави навици за цял живот, за истинска себекритичност и безпощадност в творческия процес“, допълва Казанджиев.

Интервюто от 1974 година е предоставено от архивния фонд на БНР. То е публикувано на страниците на списание ЛИК със съкращения и след редакцията на изданието.

Стефан Лазаров, Васил Казанджиев, Панчо Владигеров и Александър Райчев в студиото на БНР през 1974 г. Снимка: къща музей „Панчо Владигеров“ – София

Нека помолим нашия уважаван юбиляр да ни разкаже какво се е случило през 1921 година в Голямата зала на „Обществото на приятелите на музиката“ във Виена? Тогава е била изгъланена неговата творба Три оркестрови импресии из опус № 9.

– Да! Аз си спомням. Това беше през 1921 година, и то не само една творба, те бяха три български творби.

Дирижираше тогава много гаровит композитор – Хераклит Несторов, който за жалост много рано почина. Той направи своята симфония „Летен ден“ за голям симфоничен оркестър. След това се изпълни моята „Симфонична легенда“ с тенор соло, впоследствие аз преработих това произведение като опус № 8 – махнах вокалната част и го преработих само като симфонична пиеса. Третото произведение бяха Три им-

пресии опус № 9. Именно за тези импресии получих за втори път Менделсоновата награда.

Разбира се, това беше за мен голямо откровение преди всичко. Както и до ден днешен най-добрият оркестър в Европа е Виенската филхармония. Този оркестър винаги е стоял на високо ниво и за бях, разбира се, щастлив да чуя така изпълнени тези мои импресии и легенди.

Критиката тогава се отнесе много благосклонно. Завързах там големи връзки и се запознах с един много ценен композитор, който ми стана сетне голям приятел – професор доктор Йозеф Макс. Тогава той дойде и сам се представи, спонтанно се запозна с мен и действително тогава станахме много близки приятели. Моята Симфония опус №33 – първата ми симфония, е нему посветена.

Вярно ли е, че на същия този концерт е присъствал и Стефан Цвайг и оттогава датира неговият интерес към вас?

– Да. Това е съвсем вярно. Там беше този много известния вече тогава писател Стефан Цвайг. И не само той – там беше и Хуго Хофманстал, бяха много режисьори от театъра, целият музикален елит, културен елит по-право да се каже.

Но Стефан Цвайг, както после ми заяви в Залцбург, тогава за първи път се запознал с моята музика, която му правела винаги силно впечатление. Беше, тъй да се рече, поклонник на моята музика. Аз съм се срещал много често в Леополдскрон гворец на Райнхард в Залцбург, където писах госта сценична музика за Макс Райнхард.

София, 9 март 1969 г. Панчо Владигеров в разговор със сина си Александър, който по наследство тръгва по пътя на баща си. Снимка: Симеон Ненов, БТА

Интересно, проф. Владигеров, народната песен за вас е представяла винаги един много интересен, много важен обект, не обект на професията, не обект на призванието дори, а обект на самата ваша личност. Кажете ни нещо по този въпрос?

– За мен, разбира се, най-същественото и най-голямото в моето творчество е българската народна песен. Още като дете имах силно чувство и впечатление именно към народната песен. Но не бива да премълча, че най-голямата любов и внимание към народната песен както и теоретически, така и естетически ми е вдъхнал моят учител Добри Христов. Той беше много скромен и за времето си, дори и за сега, човек, един голям човек, който имаше отношение към българското народно творчество. Неговите хорова песни и сега са незаменими. Той е създал няколко песни, които си остават образци на хоровата песен и на народната песен.

Аз, разбира се, лично винаги се

гордея, когато има нещо българско в моята музика. Особено когато започнах, като млад човек се увличах и по модните течения, но винаги гледах някъде да се чувства и да звучи българската нотка.

Разбира се, това е много мъчно, когато млад човек започне да твори...

Направо в национален стил.

– Да! За това трябва първо една много голяма зрялост. После трябва човек да има всички предпоставки, да знае много, да е учил много. Но да създадеш национално изкуство – това е сложен процес с много труд и с много големи усилия, за да бъде дълбоко вътрешно национално изкуство.

Аз до края на живота си винаги ще обожавам нашите народни песни. Но у мен е станало вече така, така е влязло чувството на народността, че аз пиша песни, които човек не може да различи дали това е народна песен, или е мое. Това е вече някак си органически свързано и влязло у мен.

За мен, а и за всички хора винаги е било много интересно как вие сте успели в една далечна страна толкова добре и толкова пълно да усетите българското във всичките негови подробности? Целият тъй наречен първи период от вашето творчество, който съдържаша и „Българска сюита“ и рапсодия „Вардар“, и реди други фундаментални работи, е създаден в Германия.

– Вярно е, аз съм живял 26 години в Германия – в Берлин. Не бива да се забравя, че тогава Берлин беше съвсем друго нещо. Берлин беше „метрополата“ на европейската музика. За жалост днеска

не е. Нито Западен Берлин, нито Източен Берлин е на това ниво, на което беше изкуството през военните години.

Фактът, че много гържах на българското в моята музика, ако смея тъй да кажа (може би е нескромно), е, че аз бях винаги голям патриот. Много обичам България. Обичах тогава страшно България, още повече като човек, който е по-далеч.

Непрестанно у нас влизаха и излизаха българи. Аз живеях в къщата на „Дойчес театър“ – театър на Макс Райнхарт, който беше на „Шуман штрассе“. Шуман е един голям немски композитор. Роберт Шуман – това е неговото име, обаче българската колония с български студенти наричаше нашата къща „Шуман штрассе“! (смее се)

Където вие сте роден!

– Именно! Въпреки че съществуваше и тогава българска легация, но същинската българска легация, която идваше в дома ни, бяха бедни, скромни български студенти. Понякога, когато не си доряждаха, у нас намираха винаги гостоприемство. Още повече че майка ми беше много интелигентен човек. Тя беше голяма лекарка, гинеколог. Въобще имаше отношение към младите хора, помагаше им, винаги ги съветваше.

Ето, дори си спомням, че образвахме един малък хор от двайсет, трийсет души и пеехме български народни песни. Там се опитвах също да дирижирам хорова произведения.

Макар и далеч, вие сте били свързан с България.

– А не бива да се забравя още, че всяка година, ако не беше всяка година, то всяка втора година,

идвах с моя брат Любен Владигеров, известен цигулар, в България, където изнасяхме концерти в цялата страна. По този начин показвах моите най-нови произведения.

Проф. Владигеров, вие дълги години бяхте най-добрият изпълнител на своите клавишни произведения. Какво представяват те, за всеки пианист днес е добре известно. Тяхната трудност е огромна. Професионалните изисквания към изпълнителя са изключително високи. Кажете ни нещо за вашия път като пианист?

– Разбира се, от ранни години още, което вървеше паралелно с моите първи опити по композиция, това беше пианизмът. Аз не се готвех само да бъда композитор, а исках да бъда и добър изпълнител. Действително аз съм щастлив, че попаднах в Германия при много големи педагози – моите учители по пиано. Като майстора в „Хох шуле“ в Берлин професор Хайнрих Барт, голям приятел на Йоханес Брамс. От него усвоих класическата музика като Бах, Моцарт, Хайдн, Бетовен, Хендел и други. А след това имах щастието да бъда ученик на Леонид Кройцер – пианист, учител на Есипова, роден в Ленинград, голям „шопенист“ и изпълнител на нова музика. На него посветих моя Първи концерт за пиано, за който получих Менделсоновата премия. Той впоследствие отиде в Япония. Там беше дълги години и преди четири, пет години се помина. Той беше много голям не само педагог, но и голям пианист и виртуоз.

Като млад човек предприемах много концерти в Германия и като солист свирех много класически произведения. Като нови творения повече свирех мои

собствени работи, също и на моя учител, когато аз много обичах и ценях – Паул Юон. Той също е от руски произход, брат е на известния художник Юон.

Интересното е, че най-добрите ми учители, към които бях най-привързан като Юон и като Кройцер, въпреки че живеях в Германия, учех при руски учители. Това е основата на моята школа. Най-големият учител, който ме е учил на славянизма въобще в музиката, който имат най-близки допирни точки, това е... това са Корсаков и Чайковски.

Гиганти. Вие сте имали рядкото щастие да бъдете близък с един друг велик съвременен композитор. От него даже имате мемориален портрет с надпис, който гласи така: „На българският тонов поет, професор Панчо Владигеров, приятелски спомен от доктор Рихард Штраус.“

– Да. Рихард Штраус е едно голямо понятие. Той за мен след Рихард Вагнер е най-големият немски композитор. Собствено Рихард Штраус и Макс Регер са колосите на немската музика. На по-новата немска музика.

Аз имах щастието да познавам Рихард Штраус лично, той беше много приближен на Макс Райнхард. Макс Райнхард също беше този, който е поставил за първи път в Дрезден „Розен кавалиер“ – опера от Рихард Штраус. След това е поставил и „Ариадна от Наксос“ също от Штраус. С него съм се срещал много често на негови концерти, които сам той е дирижирал в различни частни къщи „приват“, където сме били канени. Той протегнаше младите композитори, особено имаше афинитет към българското, към славянското изкуство. Той е чо-

век, който беше много широк в погледа си. Има немски композитори, които гледат само немската школа. А той обичаше много славяните. Обичаше също някои французи.

Той беше човек с голяма ерудиция, с много голям поглед. Помня как изказваше възторга си от моята Българската сюита, след това и на музиката към „Сънна нощ“ от Шримбелг, която постановка направих, също и на симфонична Скандинавска сюита.

Отново искам да върна въпроса за Владигеров като клавирен изпълнител и клавирен композитор. Аз помня много добре как свирехте своите произведения. Свирехте ги неподражаемо. Други пианисти от същите тези партитури не са извличали нито такъв звук, нито такива нюанси.

– Аз гържах много, че един композитор, който действително пише творение от голям формат, въобще от голямо количество, той трябва да бъде обезателно добър пианист, добър изпълнител. Ако не концертно, но да свири много добре на пиано, защото това подпомага много творчеството и развива фантазията му. Той тогава не пише, не мисли мъртво, а мисли живо, което е много важно.

Накрая искам да задам такъв въпрос... Проф. Владигеров, щастлив ли сте?

– Аз съм безкрайно щастлив, че седя тук заедно с моите любими ученици. Защото от самото начало видях техния огромен талант и не се съмнявах за минута, че достойно ще вървят напредък и ще ме надминат.

Екатерина Владигерова, внучка на маестрото: За да бъдеш достоен наследник, трябва преди всичко да бъдеш достоен човек

Яница Христова

Екатерина Владигерова. Снимка: личен архив

„Мисля, че за да бъдеш достоен наследник, трябва преди всичко да бъдеш достоен човек“, казва пред списание ЛИК внучката на Панчо Владигеров – Екатерина. Тя заедно с двамата си братя – близниците Александър и Константин, са родени в София, но живеят във Виена повече от двайсет години, а животът им е посветен на музиката. Те са деца на сина на Панчо Владигеров – Александър, и на съпругата му Величка Чобанова-Владигерова.

Екатерина споделя мисълта, че любовта към изкуството вероятно е закодирана в гените на Владигерови. „Всъщност ние сме част от четвъртото поколение във фамилията, посветило живота си на музиката. Първият музикант в семейството е нашата прабаба Паулина Вайсман-Жеко-

ва, която е пианистка и клавирен педагог“, разказва младата Владигерова. Екатерина, която също е пианистка, допълва, че музикалният талант на Владигеровия род се простира много поколения назад и стига до техен прадядо от XVIII век, който е бил прочут песнопоец, макар и по професия да е бил заатар. Именно от него тръгва и фамилията, понеже са го наричали „синигерчето“, или на местния диалект „владигерчето“.

Екатерина, Александър и Константин правят първите си стъпки в изкуството, водени от артистичния дух, който витае в дома им. През годините често са заедно на сцената и като Трио Владигерови представят творби на именития си дядо, композиции на своя баща, както и собствени

аранжimenti.

Екатерина Владигерова се дипломира в Националната музикална академия, която носи името на дядо ѝ, в столицата. След това продължава образованието си в Университета за музика и сценични изкуства във Виена, където следва специалностите пиано, хорово дирижиране и камерна музика. Младата Владигерова се изявява като изтънчен изпълнител на многобройни солови концерти, както и на камерномузикални проекти.

Пред списание ЛИК пианистката разказва за отговорността, която съпътства фамилията ѝ име, споделя колоритни истории за чувството на хумор на своя дядо и говори за музиката, която се превръща в съдба за фамилията Владигерови.

Госпожо Владигерова, как реагират ваши колеги музиканти, когато за първи път чуят фамилията ви?

– В началото има едно задължително „Ооо! Ама имате ли нещо общо с Панчо Владигеров!“! След това разговорът продължава различно в зависимост от мястото, където се намираме, и възрастта на събеседника. Хората от по-старото поколение, които имат лични спомени с него, веднага се впускат в разкази. В това отношение безценни за нас са разговорите с неговите ученици, които го боготворят. Помежду си го наричат Пъча, винаги припомнят по някоя забавна случка, имитират го, всички подчертават неговата абсолютна безкомпромисност, музикален перфекционизъм и феноменална дарба. Често, когато свирим пред българска публика, при нас идват много развълнувани хора, за да споделят спомени за легендарни концерти на дядо ни или баща ни. Тези, които не са присъствали лично, преразказват спомени на свои близки. Ако трябва да обобщя, усещането за съпричастност е много силно.

С хода на годините вече все по-рядко срещаме очевидци, поколенията се сменят. Затова пък напоследък взе да се оформя една нова тенденция, която много ме забавлява.

Все по-често се случва във Виена (с братята ми Александър и Константин живеем във Виена повече от двайсет години), когато се представям с фамилията

Екатерина Владигерова. Снимка: личен архив

си име, да ми задават въпроса: „А вие познавате ли братя Владигерови?“ Форма дасаро.

А каква е отговорността, която съпътства това име?

– Като към класик, основоположник на непреходни художествени ценности, които с времето са станали част от българската идентичност.

Това, че се стараем да бъдем добри музиканти и да работим за популяризирането на музиката му, се разбира от само себе си.

Мисля, че за да бъдеш достоен наследник, трябва преди всичко да бъдеш достоен човек.

В това отношение имаме изключителния пример от нашия баща Александър Владигеров. Става дума за почтеност в изкуството и в живота, която не можеш да прекратиш.

Тук трябва да призная, че Алек-

сандър и Константин както в музиката, така и в толкова естествена за тях доброта, винаги са една крачка пред мен.

Но сме заедно и това ни дава много сили.

Какво не знаят за Панчо Владигеров почитателите му? Освен музиката има ли е друго любимо занимание в ежедневието си?

– Пристрастеност към шоколада. Разходки с любимото куче всеки следобед. Шофиране на моторед.

В легенда се е превърнало духовитото му чувство за хумор. Бихте ли разказали за нашите читатели някоя любопитна случка, свързана с него?

– Избирам няколко, които твърде добре илюстрират пре-

дишния отговор:

Домашният любимец Хеки, вълча порода, е бил заведен на любовна среща с подходяща женска вълчица, която, за изумление на собственика си, родила дванайсет кученца. Панчо триумфира: „Видяхте ли, бе! То все таки кръвта вода не става!“

В дома на Владигеров нахлуват крадци, но не намират богатата плячка, която са очаквали, и си тръгват, оставяйки къщата в безпорядък. Когато се прибира и установява покушението, Панчо хуква с викове към кабинета си: „Да видя гън‘ са ми изяли шоколада!“

След като години наред карал моторед, професорът си купил автомобил марка БМВ. Някой му обяснил, че двигателят има сто конски сили. Владигеров се замислил: „Е, навремето в казармата ме влачи един кон и беше страшно, сега ще ме влачат сто!“

Александър и Панчо Владигерови. Снимката е предоставена от Екатерина Владигерова

Панчо Владигеров. Снимката е предоставена от Екатерина Владигерова

И още една, която много обичам.

По време на интервю:

„Професор Владигеров, Вашият учител Добри Христов е написал в спомените си: „Панчо бе усвоил нотната грамотност по-рано от езиковата.“ „Това е самата истина!“- потвърждава Владигеров. След малко се сепва и поклаща глава: „Ти како си мислиш, бе! Тя, нотната е много по-трудна от азбукето!“

Вие сте част от третото поколение Владигерови, което е посветило живота си на сцената. Любовта към музиката според вас в гените ви ли е закодирана?

– И още как! Всъщност ние сме част от четвъртото поколение във фамилията, посветило живо-

та си на музиката. Първият музикант в семейството е нашата прабаба Паулина Вайсман-Жекова, която е пианистка и клавирен педагог. Дипломира се е във Виенската консерватория и след завръщането си в Шумен развива дългогодишна преподавателска и концертна дейност. Именно тя е първата учителка по пиано на Панчо в детските му години. През 1932 година той се жени за нейната гъщеря – нашата баба Катя, чието име с гордост нося.

Музикалният талант на Владигеровия род се простира много поколения назад и води до един далечен праядо от XVIII век, по професия златар, който бил прочут песнопоец.

От него произлиза и името Владигерови, тъй като са го наричали „синигерчето“, или на местния диалект „владигерче-

то“.

Как се гради мост и приемственост между различните поколения в една музикална фамилия? Как успявате да откриете хармонията помежду си?

– Ще отговоря по Владигеровски – кръвта вода не става!

Заедно с Александър и Константин Владигерови миналата година издавате албума „Веселите Владигерови“. Какви композиции включва той и как се спряхте на тях?

– Този албум като че ли сам се оформи през годините на нашето израстване като музиканти и дълго време отлежаваше, докато накрая узря.

Александър и Константин Владигерови.
Снимката е предоставена от Екатерина Владигерова

Събрали сме произведения, които отразяват прословутото чувство за хумор на фамилията в музиката на три поколения Владигерови. Между създаването на най-ранната и последната композиция са изминали точно 99 години.

Заглавието не бива да ви заблуждава, макар че е забавен, албумът всъщност е много сериозен, с тънки музикантски зачакки, виртуозен в техническо

отношение и с известна доза театралност.

Може да се чуе свободно на платформата Vandsamp Wladigeroff Brothers заедно с останалите шест албума, издадени от братя Владигерови.

Как бихте описали чувството, с което излизате пред публика и свирите произведения, създадени от талантливото перо на вашите близки?

– На сцената сме мускетари – „Един за всички, всички за един“. Това е единственият принцип, който отключва контакта с хората в залата.

Отваряме си широко душата и оставяме музиката да премине през нас към тях.

В нашия случай родствената връзка допълнително подсилва емоционалния градус и това много силно въздейства на публиката.

По време на участие. Снимката е предоставена от Екатерина Владигерова

Очаквайте през април броя на списание ЛИК
на тема

БЪЛГАРСКАТА СЛЕДА В КОСМОСА

ЛИК
Литература Изкуство Култура

ИСТИНСКИТЕ НОВИНИ

- www.bta.bg
- Bulgarian News Agency
- [bta.bg](https://www.instagram.com/bta.bg)
- [bta.bg](https://twitter.com/bta.bg)
- [bulgariannewsagency7785](https://www.youtube.com/channel/UCbulgariannewsagency7785)
- BTAnewsBG
- Bulgarian News Agency (BTA)
- [bta.bg](https://open.spotify.com/track/bta.bg)